การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของ ศรชล.

โดย

พลเรือตรี เชิงชาย ชมเชิงแพทย์
รองเจ้ากรมการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศทหารเรือ
กองทัพเรือ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๑ – ๒๕๖๒

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของ ศรชล.” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พลเรือตรี เชิงชาย ชมเชิงแพทย์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๑ – ๒๕๖๒

พลโท

(ขจรฤทธิ์ นิลกำแหง)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของ ศรชล.

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลเรือตรี เชิงชาย ชมเชิงแพทย์ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๑

จากสภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลทั้ง ๒ ด้าน ยังคงมีภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และธรรมชาติเกิดขึ้นเสมอ ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นทางทะเลส่วนใหญ่มีลักษณะการเกิดเหตุข้ามพรมแดน โดยใช้ทะเลเป็นเส้นทางในการกระทำผิด (Transboundary Threats) ซึ่งรัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถรับมือได้เพียงลำพัง ดังนั้น การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเล จากอำนาจหน้าที่ของ ศรชล. ตาม พ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลพ.ศ.๒๕๖๒ นั้น การจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทะเลให้มีประสิทธิภาพ ต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทะเลของต่างประเทศอย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง ตั้งแต่การประชุมระหว่างหน่วยงานจนถึงการประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติในทะเล รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในทุกด้าน

สำหรับผลการวิจัยพบว่า ประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศขณะที่ ศรชล. ปฏิบัติงานในลักษณะศูนย์ประสานงาน ได้แก่ การขาดนโยบายและแผนงานระหว่างประเทศที่ชัดเจน การขาดแคลนบุคลากรและภาระงานจากการปฏิบัติงานสองหน้าที่ การขาดแคลนงบประมาณเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศ การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานเนื่องจากการปฏิบัติงานในลักษะศูนย์ประสานฯ และการขาดการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอกับผู้ประกอบการ

ดังนั้น แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) ที่เหมาะสม ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแผนงานด้านการเสริมสร้างความร่วมมือทางทะเลระหว่างประเทศให้มีความชัดเจน การจัดตั้งกองงานที่รับผิดชอบงานด้านต่างประเทศขึ้นมา เป็นการเฉพาะเพื่อกำหนดนโยบายระหว่างประเทศและติดตามและดำเนินคดีที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร การพัฒนาและขยายการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านระบบ MDA กับประเทศต่าง ๆ ให้มากขึ้น การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือ

ระหว่างประเทศอย่างเหมาะสม การฝึกอบรมกำลังพลเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามด้านต่าง ๆ รวมทั้งแนวทางและช่องทางการประสานงานระหว่างประเทศ การเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นที่ทางทะเลติดกันกับพื้นที่ปฏิบัติการของ ศรชล.ภาค เพื่อการข่าว อันจะนำไปสู่การจัดวางกำลังทางเรือและอากาศยานได้อย่างเหมาะสม

Abstract

Title International Cooperation for Safeguarding National Maritime Interests of THAI-MECC

Field Military

Name Rear Admiral Cherngchai Chomcherngpat **Course** NDC **Class** 61

Maritime threats caused by human and nature are common in Thailand, given its geopolitical conditions which include two sea borders. Most maritime threats are transboundary threats committed at sea. In response to the threats, single-state measures are not sufficient. Therefore, creating international cooperation is crucial for strengthening maritime safety and security. According to the authority given by the Maritime National Interests Protection Act BE.2562, the THAI-MECC effectively responses to non-traditional maritime threats and strengthening close cooperation between foreign maritime law enforcement agencies must be developed. The cooperation mechanism includes interagency meetings and coordination between operational units at sea, covering intelligence exchange for monitoring, controlling and evaluating marine security environments in all aspects.

The research found that, while THAI-MECC was operating as a coordinating center, issues and obstacles in developing cooperation with foreign countries are; unclear international policies and plans, personnel shortages and excessive workloads for personnel who work in two positions, lack of budget for fostering cooperation with foreign countries, inadequate facilities and infrastructures due to the limitation as coordinating center, and lack of cooperation and public relations with stakeholders.

As a result, guidelines for strengthening the international cooperation of THAI-MECC (as a command center) are; formulation of clear policies and plans for strengthening international maritime cooperation, establishment of a division specifically responsible for foreign affairs to determine international policy and follow up on prosecutions occurring outside the state, developing and improving information sharing via the MDA system with foreign countries, organizing activities

to strengthen international cooperation, personnel training on maritime threats and guidelines for international coordination, strengthening cooperation on intelligence exchange with neighboring countries surrounded to the area of operation of THAI-MECC area command, which will contribute to effective operation of ships and aircrafts.

คำนำ

ภัยคุกคามด้านความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ และส่วนใหญ่มีลักษณะการเกิดขึ้นข้ามพรมแดน อาทิเช่น การทำการประมงผิดกฎหมาย การก่อการร้ายทางทะเล การลับลอบลำเลียงอาวุธและยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งภัยคุกคามต่าง ๆ เหล่านี้ รัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้เพียงลำพัง เพราะเหตุนี้การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญที่หลาย ๆ ประเทศใช้เป็นกลไกหลักในการป้องกันและระงับยับยั้งการเกิดเหตุทางทะเล ประเทศไทยเองได้ตระหนักถึงภัยคุกคามทางทะเลที่เกิดขึ้น จึงได้ยกระดับศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลขึ้นเป็นศูนย์อำนวยการในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เพื่อรองรับกับภัยคุกคามทางทะเลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยในส่วนของการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศยังถือเป็นบทบาทหลักที่ ศรชล. จะต้องให้ความสำคัญและพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเลของประเทศไทยต่อไป

ผู้วิจัยหวังว่า การวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของ ศรชล. ในเอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้องกับงานด้านการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลนำไปใช้เป็นข้อมูลและร่วมกันผลักดันให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในรูปแบบที่เหมาะสมของ ศรชล. ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

การเรียบเรียงเอกสารวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และได้ให้การสนับสนุนในการค้นคว้าหาข้อมูลในการวิจัยอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พลเรือตรี

(เชิงชาย ชมเชิงแพทย์)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑
ผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ ก
Abstract ข
คำนำ ค
สารบัญ ง
สารบัญตาราง ฉ
สารบัญแผนภาพ ช
บทที่ ๑ บทนำ ๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ๔
ขอบเขตของการวิจัย ๔
วิธีดำเนินการวิจัย ๔
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ๔
คำจำกัดความ ๕
บทที่ ๒ ทฤษฎี และแนวคิดการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านความมั่นคงทางทะเล ๘
กล่าวนำ ๘
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ๘
กรอบกฎหมายและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง ๙
แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ๑๑
พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ๑๒
ทฤษฎีการจัดการด้านความมั่นคง และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทางทะเล ๑๓
ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านความมั่นคงทางทะเล ๑๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๖
กรอบแนวคิดของการวิจัย ๑๙
สรุป ๒๑
บทที่ ๓ การบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางทะเล **๒๒**
กล่าวนำ ๒๒

สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล ปัญหา และแนวโน้มในอนาคต ๒๒
การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในปัจจุบันและบทบาทของ ศรชล. (ศูนย์ประสานฯ) ด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ๒๔
โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) ตาม พ.ร.บ. การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ ๓๑

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ปัญหา และสิ่งท้าทายในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางทะเลและความร่วมมือระหว่างประเทศในปัจจุบัน ๓๕
สรุป ๓๘

บทที่ ๔ แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ๓๙

กล่าวนำ ๓๙
บทบาทของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลตามด้านการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ๓๙
การกำหนดนโยบายและทิศทางการสร้างความร่วมมือ ๔๐
โครงสร้างการจัดองค์กรและรูปแบบการเสริมสร้างความร่วมมือที่เหมาะสม ๔๒
การพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากร ศรชล. ๔๗
สรุป ๔๙

บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ ๕๐

สรุป ๕๐
ข้อเสนอแนะ ๕๑

บรรณานุกรม ๕๓

ภาคผนวก ๕๕

ผนวก ก พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ ๕๖
ผนวก ข แบบสัมภาษณ์ ๗๕

ประวัติย่อผู้วิจัย ๘๐

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๔ – ๑ แนวทางการแบ่งมอบความรับผิดชอบการฝึกอบรมบุคลากร ศรชล. ๔๘

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

๒ – ๑	แผนภาพระดับการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล และการตระหนักรู้	๑๔
๒ – ๑	กรองแนวคิดของการวิจัย	๒๐
๓ – ๑	ร่างแผนภูมิโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ ศรชล.ใหม่	๓๔
๔ – ๑	ร่างโครงสร้างกองความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักนโยบายและแผน	๔๒
๔ – ๒	ร่างเพิ่มเติมโครงสร้างกองคดีต่างประเทศ สำนักสืบสวน สอบสวน และกฎหมาย	๔๔
๔ – ๓	พื้นที่รับผิดชอบศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ภาค ๑ – ๓	๔๕
๔ – ๔	ร่างโครงสร้างสำนักการฝึกและอบรม	๔๗

บทที่ ๓
การบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางทะเล

กล่าวนำ

ในบทนี้จะกล่าวถึงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน และแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. (ศูนย์ประสานฯ) ที่ผ่านมาว่าตลอดจนการวิเคราะห์บทบาทของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) ว่าจะมีขอบเขตอำนาจ หน้าที่อย่างไร เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสิ่งท้าทายของการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศด้านความมั่นคงทางทะเลในปัจจุบัน อันจะนำไปกำหนดแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในอนาคตต่อไป

สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล ปัญหา และแนวโน้มในอนาคต

จากกระแสโลกาภิวัตน์และลัทธิทุนนิยมในปัจจุบัน ทำให้เกิดความเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจและการแสวงหาทรัพยากร ส่งผลให้การขนส่งทางทะเลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รวมทั้งการแสวงหาทรัพยากรทางทะเลเพื่อนำมาใช้ในการผลิตมากขึ้น และด้วยการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีในการสำรวจและแสวงหาทรัพยากรในทะเล ทำให้มีการใช้ทรัพยากรทางทะเลทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตเพิ่มขึ้น อันทำให้ทรัพยากรทางทะเลลดลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีโอกาสใช้ทะเลเป็นพื้นที่การกระทำความผิดในรูปแบบต่าง ๆ ได้มากขึ้นเช่นกัน ในขณะเดียวกันกิจกรรมทางทะเลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ก็ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากร จึงเป็นภาระของทุกรัฐในการจัดการการใช้ประโยชน์จากทะเลให้ได้สูงสุด โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้น ปัจจุบัน รัฐยังมีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติทางทะเลที่มีแนวโน้มความรุนแรงและสร้างความสูญเสียมากขึ้น เช่น การเกิดสึนามิ คลื่นซัดฝั่ง ลมพายุ และผลกระทบอื่น ๆ จากภาวะโลกร้อนและความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ในอีกด้านหนึ่ง ภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่มีผลกระทบความสงบเรียบร้อยในการใช้ทะเลในลักษณะภัยคุกคามรูปแบบใหม่ยังคงเกิดขึ้นเสมอ เช่น การกระทำอันเป็นโจรสลัด การค้ามนุษย์ การลักลอบขนสิ่งผิดกฎหมายและยาเสพติด การทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม อุบัติเหตุทางทะเล และการก่อการร้ายทางทะเล มีแนวโน้มจะขยายตัวซับซ้อน และมีความรุนแรงมากขึ้น จากสภาพปัญหาความยากจน ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และอุดมการณ์ รวมถึงปัญหาการเมือง

ภายในประเทศเพื่อนบ้าน จึงมีแนวโน้มว่า ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทางทะเลเหล่านี้ ยังคงมีอยู่ต่อไปและรัฐจำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการทางทะเลที่มีประสิทธิภาพเพื่อจัดการปัญหาดังกล่าว

สำหรับพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทย อาจแบ่งกลุ่มสถานการณ์ความมั่นคงและประเด็นปัญหาในพื้นที่ทางทะเลได้เป็น ๓ กลุ่ม ปัญหาที่สำคัญและสัมพันธ์กันคือ **กลุ่มปัญหาการบริหารจัดการของรัฐ** ที่ขาดการประสานงานและบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การขาดงบประมาณ กฎหมายหลายฉบับยังมีความล้าสมัยและมีความซ้ำซ้อน **กลุ่มปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม** ที่มาจากการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างขาดความรับผิดชอบและขาดการควบคุม ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวาง ความหลากหลายทางชีวภาพลดลงอย่างรวดเร็วหรือเกิดมลพิษทางทะเลและ **กลุ่มปัญหาภัยคุกคามและอาชญากรรมข้ามชาติ** จากการที่ทะเลเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเปิด ประกอบกับการขาดประสิทธิภาพในการควบคุมทะเล ทำให้ทะเลเป็นพื้นที่ที่มีการกระทำผิดกฎหมายมาก

ทั้งนี้ ศรชล. (ศูนย์ประสานฯ) ได้ระบุแนวโน้มของภัยคุกคามทางรูปแบบใหม่ทะเลที่ต้องเผชิญในห้วง ๕ ปีข้างหน้า (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ออกเป็น ๙ ด้าน เพื่อจัดทำแผนรองรับและกำหนดหน่วยงานติดตามประเมินสถานการณ์ และรับผิดชอบต่อภัยคุกคามในแต่ละด้านภายใต้การบูรณาการของ ศรชล.ใหม่ เพื่อให้สามารถรับมือได้อย่างเหมาะสม ได้แก่

๑. การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ เป็นภัยคุกคามที่มุ่งโจมตีไปที่เรือและลูกเรือเพื่อปล้นเอาสิ่งของมีค่า การลักขโมยน้ำมัน รวมถึงการลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของเส้นทางคมนาคมทางทะเล และสวัสดิภาพของชาวเรือ

๒. การทำการประมงผิดกฎหมาย เป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณสัตว์น้ำที่เสี่ยงต่อการสูญพันธ์จากการทำการประมงแบบล้างผลาญ และปราศจากการบริหารจัดการที่เหมาะสม รวมถึงการรุกล้ำเข้ามาทำการประมงจากเรือประมงต่างชาติ

๓. การค้ามนุษย์และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นภัยที่เกิดจากการบังคับบุคคลให้มาทำงานโดยไม่เต็มใจ เช่นการบังคับใช้แรงงานภาคประมง และการลักลอบเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยใช้เส้นทางลักลอบทางทะเล

๔. การลักลอบขนยาเสพติด อาวุธ และสินค้าเลี่ยงภาษีศุลกากร เป็นภัยจากการนำเข้ายาเสพติด อาวุธ และสินค้าเลี่ยงภาษีศุลกากร โดยใช้เส้นทางลักลอบทางทะเล

๕. การลักลอบขนสินค้าสองวัตถุประสงค์ตามข้อห้ามของสหประชาชาติ เป็นภัยที่เกิดจากลักลอบค้า ขนส่งสินค้าที่สามารถนำไปผลิตอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (Weapon Mass Destruction: WMD) ซึ่งเป็นไปตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

๖. เหตุการณ์ร้ายแรงทางทะเล เป็นภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุทางทะเลต่อเรือหรืออากาศยานประสบเหตุ ซึ่งต้องมีการจัดเรือและอากาศยานเข้าให้การช่วยเหลือ รวมถึงเหตุน้ำมันรั่วไหลที่เกิดจากอุบัติเหตุในทะเล

๗. การก่อการร้ายทางทะเล เป็นภัยที่เกิดจากฝีมือกลุ่มผู้ก่อการร้ายที่ต้องการสร้างความเสียหายต่อเรือ แท่นขุดเจาะ รวมทั้งผลประโยชน์ของชาติอื่น ๆ ในทะเล

๘. ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นภัยทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่อาศัยตามแนวชายฝั่งทะเล เช่น เกิดเกิดพายุ และสึนามิ เป็นต้น

๙. การใช้ประโยชน์จากทะเลที่ผิดกฎหมายและเป็นภัยต่อระบบนิเวศทางทะเล เป็นภัยจากฝีมือมนุษย์ที่ทิ้งขยะ ของเสีย และน้ำมันลงสู่ทะเล ซึ่งส่งผลกระทบทำให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลและทรัพยากรสัตว์น้ำเสื่อมโทรมลง

จากการตรวจสอบภัยคุกคามทางทะเลรูปแบบใหม่ ในระยะ ๕ – ๑๐ ปีข้างหน้า มีแนวโน้มที่จะเกิดเหตุการณ์ภัยคุกคามทั้ง ๙ ด้าน อย่างต่อเนื่อง ในบางภัยคุกคามอาจส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ รวมถึงประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาจากปัญหาที่เกิดขึ้น จากการที่ ศรชล. ปฏิบัติงานในรูปแบบศูนย์ประสาน ยิ่งจะเห็นได้ชัดว่าแนวทางในการรับมือกับภัยคุกคามทางทะเลเป็นไปได้ยากมาก โดยที่ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีลักษณะการเกิดเหตุข้ามพรมแดน (Transboundary) ซึ่งจำเป็นต้องมีการประสานความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ

การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในปัจจุบันและบทบาทของ ศรชล. (ศูนย์ประสานฯ) ด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จัดตั้งขึ้นตามมติที่ประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สภา มช.) เมื่อ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๐ และคณะรัฐมนตรี (ครม.) ให้ความเห็นชอบ เมื่อ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๐ ให้เป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจการทางทะเลในทุกด้านระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับงานทางทะเล เพื่อให้การปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่ซ้ำซ้อน โดยมีแนวคิดในการปฏิบัติคือให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารอย่างต่อเนื่องโดยมีกองทัพเรือเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน เพื่อให้ทุกหน่วยงานทางทะเลสามารถปฏิบัติภารกิจของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบัน มีที่ตั้งอยู่ที่ อาคารศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือ กองบัญชาการกองทัพเรือ พระราชวังเดิม กรุงเทพฯ โดยมี เสนาธิการทหารเรือ (เสธ.ทร.) เป็นผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ผอ.ศรชล.) และมีคณะกรรมการบริหาร ศรชล. ประกอบด้วย อธิบดีและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สำหรับส่วนราชการอื่น ๆ ปฏิบัติงาน ณ ที่ตั้ง

ปกติ ทั้งนี้ ศรชล.ปัจจุบัน ได้จัดให้มีการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยต่าง ๆ โดยมี กองทัพเรือ (ทร.) เป็นศูนย์กลางและมีการจัดกำลังพลของ ทร.ปฏิบัติงานในศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเล ตลอด ๒๔ ชั่วโมง สำหรับขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการระดับกรม (ศรชล.ปัจจุบัน) มีอำนาจหน้าที่ (ตามมติ ครม.เมื่อ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๐ และระเบียบปฏิบัติประจำ ศรชล.) ดังนี้

๑. ประสานการปฏิบัติกับหน่วยต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายในทะเล ตลอดจนกิจกรรมทางทะเลอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล

๒. ประสานการปฏิบัติในระดับนโยบายกับคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (นอปท.) และส่วนราชการต่าง ๆ

๓. รวบรวมข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ และการกระจายข่าวให้กับหน่วยที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

๔. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยต่าง ๆ ดำเนินการประชาสัมพันธ์การดำเนินของ ศรชล. และหน่วยปฏิบัติต่าง ๆ เป็นส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง

๕. ควบคุมการปฏิบัติของศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเขต (ศรชล.เขต) ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติงานในทะเล โดยแบ่งตามพื้นที่รับผิดชอบที่กำหนด

๖. ปฏิบัติตามแผนและงานพิเศษอื่น ๆ ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และรัฐบาลจะมอบหมาย

ทั้งนี้ ให้ ศรชล.เขต มีหน้าที่ป้องกัน และปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายทางทะเลต่าง ๆ ช่วยเหลือประชาชน การรักษาผลประโยชน์ของชาติและกิจอื่น ๆ ที่มอบหมายในพื้นที่รับผิดชอบประสานกับหน่วยราชการต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดในการบังคับใช้กฎหมายในทะเล ช่วยเหลือประชาชนและผู้ประสบภัยทางทะเล คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล อนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางทะเล สนับสนุนภารกิจของศูนย์ทำงานต่าง ๆ และภารกิจอื่น ๆ ตามที่จะมอบหมาย

สำหรับบทบาทของ ศรชล. (ศูนย์ประสานฯ) ที่ผ่านมา ได้ปฏิบัติงานในฐานะเครื่องมือของรัฐด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเล โดยมีการประสานงานกับรัฐและองค์การระหว่างประเทศที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงการจัดส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมหารือในเวทีต่าง ๆ ทั้งระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและระดับนานาชาติ ทั้งในฐานะส่วนหนึ่งของคณะผู้แทนเข้าร่วมประชุม และในฐานะคณะผู้แทนประเทศไทย รวมถึงบทบาทในการประชุมระหว่างหน่วยงานรักษากฎหมายทางทะเล ประกอบด้วยเวทีต่าง ๆ ดังนี้

๑. ความร่วมมือภายใต้กลไกอาเซียน

ความร่วมมือทางทะเลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเน้นการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถและความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน

และส่งเสริม ความร่วมมือในการแก้ไขและป้องปรามปัญหาภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ปัญหาโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ การก่อการร้ายทางทะเล ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด การค้าอาวุธ และการค้ามนุษย์ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านทรัพยากรทางทะเล การเพิ่มขีดความสามารถด้านการจัดการประมงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล การพัฒนาชายฝั่ง การอนุรักษ์แนวปะการัง เพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพและความมั่นคงทางอาหาร การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายศูนย์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหาข้อพิพาททางทะเลโดยการเคารพกฎหมายระหว่างประเทศและกลไกในกรอบอาเซียน เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (United Nations Convention on the Law of the Sea - UNCLOS) สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia - TAC) ปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea - DOC) และโดยสันติวิธี ทั้งนี้ กรอบความร่วมมือที่ ศรชล.ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในห้วงการมีสถานะเป็นศูนย์ประสานฯ ประกอบด้วย ๒ กรอบการประชุมที่สำคัญ ได้แก่ ๑) การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิค (ASEAN Regional Forum : ARF) ๒) การประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียน (ASEAN Maritime Forum : AMF) และการประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค (Expanded ASEAN Maritime Forum : EAMF)

๑.๑ การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิค (ASEAN Regional Forum : ARF)

การประชุม ARF เป็นผลสืบเนื่องมาจากมติของที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ ๒๖ เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๖ ที่ประเทศสิงคโปร์ เพื่อแยกการหารือด้านความมั่นคงกับประเทศคู่เจรจาในกรอบ ASEN Post Ministerial Conferences (PMC) ออกไปเป็นอีกเวทีหนึ่ง สำหรับการหารือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคโดยเฉพาะ เพื่อให้สามารถหารือในรายละเอียดและได้ผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งแรกจัดขึ้นที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๗ ปัจจุบัน ARF มีประเทศสมาชิกเข้าร่วม ๒๖ ประเทศ กับ ๑ กลุ่มประเทศ ประกอบด้วยสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ ประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (Dialogue Partners) ๙ ประเทศกับอีก ๑ กลุ่มประเทศ ได้แก่สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ จีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี รัสเซีย อินเดีย สหภาพยุโรป ผู้สังเกตการณ์พิเศษของอาเซียน (Special Observer) ๑ ประเทศ ได้แก่ ปาปัวนิวกินี และประเทศอื่นในภูมิภาค ๖ ประเทศ ได้แก่ มองโกเลีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี ปากีสถาน ติมอร์-เลสเต บังคลาเทศ และศรีลังกา

ARF ใช้ขอบเขตทางภูมิศาสตร์ (geographical footprint) เป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบการรับสมาชิกใหม่ และมีการจัดประชุมเป็นประจำทุกปีต่อเนื่องกับการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (ASEAN Ministerial Meeting : AMM) อาเซียนใช้ ARF เป็นเวทีปรึกษาหารือ (consultative forum) เกี่ยวกับประเด็นด้านการเมืองและความมั่นคง โดยมุ่งที่จะส่งเสริมความไว้เนื้อเชื่อใจ ความร่วมมือ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศผู้เข้าร่วม และพัฒนาแนวทางการดำเนินการทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) ซึ่งมุ่งป้องกันการเกิดและขยายตัวของความขัดแย้ง และเมื่อผู้เข้าร่วมทุกฝ่ายพร้อมและสะดวกใจ ARF ก็อาจพัฒนาเป็นเวทีหารือแนวทางยุติความขัดแย้งระหว่างผู้เข้าร่วม แต่ในขณะนี้ ARF ยังไม่ใช่เวทีการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และไม่มีสถานะเป็นองค์การทางการ รวมทั้งไม่มีสำนักเลขาธิการ จึงเป็นเพียงเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนทัศนะ และกรอบ (framework) ที่ประเทศผู้เข้าร่วมจะร่วมกันแสวงหาแนวทางการร่วมมือ โดยเน้นการเข้าร่วมของฝ่ายการต่างประเทศและการทหาร

ARF แบ่งประเภทกิจกรรมออกเป็น ๒ แนวทาง (Tracks) ได้แก่ ๑) กิจกรรมที่เป็นทางการซึ่งเป็นกิจกรรมระดับเจ้าหน้าที่ที่หารือเกี่ยวกับกิจกรรมเฉพาะเรื่อง อาทิ มาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ การรักษาสันติภาพ การค้นหาและกู้ภัย การบรรเทาภัยพิบัติ โดยกิจกรรมแต่ละกลุ่มจะมีประธานร่วมประกอบด้วยประเทศอาเซียนและประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกอาเซียน และ ๒) กิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ จัดโดยสถาบันวิจัยหรือสถาบันวิชาการของประเทศผู้เข้าร่วม ARF โดยมีนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐบาลเข้าร่วมประชุมในฐานะส่วนตัว เพื่อหารือเกี่ยวกับประเด็นด้านการเมืองและความมั่นคงบางหัวข้อที่ประเทศผู้เข้าร่วม ARF ยังไม่พร้อมที่จะหารือในเวทีทางการเท่าที่ผ่านมา ARF เน้นดำเนินกิจกรรมด้านการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ เพื่อเป็นพื้นฐานนำไปสู่ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค และได้เริ่มศึกษามาตรการคาบเกี่ยวระหว่างการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและการทูตเชิงป้องกัน

๑.๒ การประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียน (ASEAN Maritime Forum : AMF) และการประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค (Expanded ASEAN Maritime Forum : EAMF)

การประชุม AMF เป็นกิจกรรมความร่วมมือที่มีการจัดตั้งขึ้นมาตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล โดยเป็นการจัดตั้งเวทีการประชุมหารือเรื่องความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน เนื่องจากประเด็นทางทะเลเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นข้ามเขตแดนทางทะเลของประเทศต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นการแก้ปัญหาทางทะเลจึงต้องร่วมมือกันในระดับภูมิภาคและต้องแก้ในเชิงบูรณาการเป็นองค์รวม ซึ่งตามแผนงานของ APSC Blueprint และกรอบเวที AMF ได้มุ่งเน้นความร่วมมือให้ครอบคลุมความมั่นคงทางทะเลรูปแบบใหม่ รวมถึงการต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่

เช่น การก่อการร้าย การค้าของเถื่อน โจรสลัด การทำการประมงผิดกฎหมาย ยาเสพติด การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ และการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการเดินเรือ ซึ่งเป็นงานที่เรียกว่า งานยามฝั่งและการรักษากฎหมายในทะเล โดยการประชุม AMF ครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ – ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ณ เมืองสุราบายา ประเทศอินโดนีเซีย

นอกจากเวทีการประชุม AMF เป็นความร่วมมือภายในสมาชิกอาเซียนแล้ว ต่อมาญี่ปุ่นได้มีข้อเสนอให้มีการจัดตั้งการประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค (Expanded ASEAN Maritime Forum : EAMF) ซึ่งเป็นการจัดการประชุมในรูปแบบ Track 1.5 โดยเป็นการใช้กลไกของการประชุม AMF ที่มีอยู่ให้มีปฏิสัมพันธ์กับประเทศนอกภูมิภาคในกรอบการประชุมผู้นำเอเชียตะวันออก (East Asia Summit : EAS) ได้แก่ จีน สาธารณรัฐเกาหลี ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา รัสเซีย อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยการประชุม EAMF ครั้งแรกจัดขึ้น เมื่อ ๓ - ๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์

๒. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธต่อเรือในเอเชีย (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery Against Ships' in Asia; ReCAAP)

ความร่วมมือ ReCAAP มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล โดยมุ่งเน้นการต่อต้านโจรสลัดและการกระทำผิดกฎหมายในทะเล เป็นความร่วมมือระหว่างชาติสมาชิกอาเซียน (ยกเว้น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย) และประเทศในเอเชีย ปัจจุบันมีสมาชิก ๒๐ ประเทศ ประกอบด้วย กัมพูชา สาธารณรัฐเกาหลี บังกลาเทศ บรูไน จีน (รวมเขตบริหารพิเศษฮ่องกง) เมียนมา ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา เวียดนาม ญี่ปุ่น ไทย ลาว สิงคโปร์ อินเดีย เครือรัฐออสเตรเลีย รวมทั้ง เดนมาร์ก เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศนอกภูมิภาคเอเชีย แต่มีผลประโยชน์ด้านการขนส่งทางทะเลในภูมิภาคนี้จึงได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย

สมาชิก ReCAAP ได้เห็นชอบร่วมกันในการก่อตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Sharing Centre; ISC) เมื่อเดือน พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ที่สิงคโปร์ โดยศูนย์ ReCAAP ISC มีภารกิจส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการร่วมกันป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในเอเชีย โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเล (Information Sharing) การเสริมสร้างสมรรถนะระหว่างชาติภาคี (Capacity Building) ตลอดจนการประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน (Cooperative Engagement) เพื่อสร้างความตระหนักรู้ (Situation Awareness)

สถานการณ์ทางทะเลในภูมิภาค อันจะนำไปสู่การป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือ ตลอดจนเพื่อประกันความปลอดภัยของเรือและลูกเรือ โดยมีศูนย์ ReCAAP ISC เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างชาติภาคีต่าง ๆ รวมทั้งวิเคราะห์ และจัดทำรายงานเกี่ยวกับข้อมูลสถิติโจรสลัด และการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในเอเชีย รวมถึงกรณีศึกษาต่าง ๆ ตามวงรอบในแต่ละปี ตามความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่อง ReCAAP

ศรชล.ได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของ ReCAAP ISC อย่างต่อเนื่อง โดยได้จัดบุคลากรเข้าร่วมการประชุมที่สำคัญ อาทิ การประชุม ReCAAP ISC Governing Council การประชุม ReCAAP ISC Focal Point Senior Officers' Meeting และ การประชุม ReCAAP ISC Capacity Building Workshop เป็นต้น รวมทั้ง ศรชล.ในส่วนของ ทร. ได้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลัก (Focal Point) เพื่อทำหน้าที่ประสานงานเมื่อเกิดเหตุโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในภูมิภาคเอเชีย ตลอดจนได้จัดนายทหารจาก ทร. เข้าร่วมปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นผู้จัดการแผนกโครงการ (Programmes Manager) ดำรงตำแหน่งคราวละ ๑ ปี

๓. กรอบสมาคมแห่งภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Rim Association : IORA)

สมาคมแห่งภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย หรือ IORA จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๘ ประกอบด้วยสมาชิกในภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย ๒๐ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย คอโมโรส อินเดีย แอฟริกาใต้ เคนยา สิงคโปร์ เซเชลส์ โอมาน มอริเชียส อินโดนีเซีย มาดากัสการ์ มาเลเซีย โมซัมบิก ศรีลังกา แทนซาเนีย เยเมน บังคลาเทศ อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และไทย รวมทั้งมีประเทศคู่เจรจา ได้แก่ อียิปต์ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร จีน ฝรั่งเศส และกาตาร์

IORA จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุล และเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจร่วมกันในสาขาที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศสมาชิกผ่านการทำงานในลักษณะไตรภาคี คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการ ได้แก่ การอำนวยความสะดวกการค้า การส่งเสริมการลงทุนระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การท่องเที่ยว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรมนุษย์ โดยที่ผ่านมามีโครงการความร่วมมือด้านการประมง การจัดสรรทรัพยากรทางทะเล การเดินเรือ และการป้องกันแก้ไขปัญหาโจรสลัดในภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย ทั้งนี้ในกฎบัตรสมาคมแห่งภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย (Charter of IORA) ได้ระบุให้การดำเนินงานของ IORA ยึดแนวทางของหลักฉันทามติในการตัดสินใจ (Consensus – based) การไม่แทรกแซงซึ่งกันและกัน (Non-intrusive) และการวิวัฒนาการ (Evolutionary) ซึ่งเป็นการพัฒนาทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง

ศรชล.ได้จัดกำลังพลเข้าร่วมการประชุม IORA อย่างต่อเนื่องตามคำเชิญของเจ้าภาพจัดการประชุมผ่านกระทรวงการต่างประเทศ อาทิ การประชุม Experts for Maritime Safety and

Security ครั้งที่ ๒ ในห้วงเดือน พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย และ การประชุม IORA Maritime Safety and Security Working Group ณ กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา ในห้วงเดือน สิงหาคม ๒๕๖๑

๔. กลไกความร่วมมือของหน่วยยามฝั่งและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทะเล

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวในภาพรวมของกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลที่ ศรชล. ได้เข้าไปมีส่วนร่วมดังนี้

ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ ศรชล.ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกรอบความร่วมมือ Heads of Asian Coast Guard Agencies Meeting (HACGAM) ความร่วมมือ HACGAM ปัจจุบันมีสมาชิก ๒๑ ประเทศ โดยมีหน่วยยามฝั่งญี่ปุ่นเป็นฝ่ายเลขาธิการกรอบความร่วมมือ การประชุมถูกแบ่งเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ระดับคณะทำงาน และ ระดับหัวหน้าหน่วยยามฝั่ง โดยมีเสาหลักความร่วมมือ จำนวน ๔ เสา ประกอบด้วย การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย (Search and Rescue) การปกป้องสิ่งแวดล้อม (Environmental Protection) การป้องกันและควบคุมการกระทำผิดกฎหมายในทะเล (Preventing and Controlling Unlawful Acts at Sea และการเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building) นอกจากนั้นประเทศสมาชิก HACGAM ได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ทางทะเลระหว่างกันผ่านผู้ประสานงานหลักของแต่ละประเทศ (Point of Contact: POC) ความร่วมมือของหน่วยยามฝั่งได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

ความร่วมมือของหน่วยยามฝั่งได้มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น อาทิเช่น หน่วยยามฝั่งญี่ปุ่นได้จัดการประชุมหน่วยยามฝั่งโลก Global Coast Guard Forum ขึ้นเป็นครั้งแรก ช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นการจัดการประชุมในระดับผู้ปฏิบัติงาน โดยมีหน่วยยามฝั่งและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย รวม ๓๒ ประเทศ เข้าร่วมการประชุม ณ กรุงโตเกียว รวมถึงในภูมิภาคอาเซียนเองได้มีความพยายามจัดตั้งกรอบการประชุม ASEAN Coast Guard Forum ขึ้นจากการเสนอของหน่วยยามฝั่งฟิลิปปินส์ โดยจะเป็นกรอบความร่วมมือภายใต้ ASEAN Maritime Forum

๕. ความร่วมมือประชุมผู้บังคับบัญชาว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายในทะเลตามกรอบความร่วมมืออ่าวไทย (Gulf of Thailand Maritime Laws Enforcement Initiative Commander's Forum : GoTI)

กรอบการประชุม GoTI ได้มีขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๕ มีประเทศสมาชิก จำนวน ๔ ประเทศ ซึ่งเป็นประเทศที่มีพื้นที่ปฏิบัติการในอ่าวไทยและบริเวณใกล้เคียง ประกอบด้วย ไทย กัมพูชา มาเลเซีย และเวียดนาม โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจัดการประชุมและดำเนินกิจกรรมจากสหรัฐฯ ซึ่งความร่วมมือจะเป็นการหารือกันระดับผู้บังคับบัญชาหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทะเลทั้ง ๔ ประเทศ

เกี่ยวกับประเด็นภัยคุกคามทางทะเลที่เกิดขึ้นในอ่าวไทย โดยเฉพาะภัยคุกคามร่วมกันทั้ง ๔ ประเทศ ในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ศรชล. ได้รับหน้าที่เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมผู้บังคับบัญชาว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายในทะเล ครั้งที่ ๖ ระหว่าง ๑๑ – ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ ที่กรุงเทพฯ และทั้ง ๔ ประเทศได้หยิบยกปัญหาการทำการประมง IUU Fishing เป็นเป้าหมายหลักในการแก้ปัญหาร่วมกัน โดยผลจากการหารือทุกประเทศได้ตระหนักถึงปัญหาและกำหนดแนวทางการขจัดปัญหา IUU Fishing ร่วมกัน เพื่อให้พื้นที่อ่าวไทยและบริเวณใกล้เคียงปลอดจากการทำการประมง IUU Fishing

๖. โครงการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security Initiative : MSI)

ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ประกาศนโยบายการกลับเข้ามารักษาอิทธิพลของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Rebalancing to South East Asia) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเล (MDA) ร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งตั้งอยู่โดยรอบทะเลจีนใต้ ภายใต้โครงการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security Initiative: MSI) ซึ่งสหรัฐฯ จะสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมบุคลากรและจัดหาอุปกรณ์สำหรับการติดตามสถานการณ์ทางทะเล โดยกระทรวงกลาโหมไทยได้ตอบรับความร่วมมือภายใต้โครงการ MSI แล้วในปี พ.ศ.๒๕๕๙ และมอบหมายให้ ศรชล. เป็นจุดประสานงานในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับสหรัฐฯ โดยกิจกรรมที่สำคัญในห้วงปีที่ผ่านมา ศรชล. ได้จัดส่งกำลังพลเข้ารับการอบรมหลักสูตรด้าน MDA ที่สหรัฐอเมริกา เฉลี่ยปีละ ๘ – ๑๐ หลักสูตร ได้รับมอบโปรแกรมติดตามเรือ Seavision ไว้ใช้งานประจำศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเล ศรชล. และศูนย์ปฏิบัติการของหน่วยงานภายใต้ ศรชล. รวมทั้งมีการจัดการอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นด้าน MDA กับผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐฯ อยู่บ่อยครั้ง

๗. ความร่วมมืออื่น ๆ

ศรชล.ได้ประสานความร่วมมือกับ Australia Border Force (ABF) ในการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านการบังคับใช้กฎหมายในทะเลบรรยายให้ความรู้ในกิจกรรมการประชุม ศรชล. ประจำปี อาทิเช่น การตรวจค้นและการบังคับใช้กฎหมายในทะเล การต่อต้านการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction: WMD) รวมทั้งกำลังพล ศรชล. ได้เข้าร่วมการฝึกชุดตรวจค้นเรือ (Vessel Search Training) ที่ประเทศไทย

สำหรับกรอบความร่วมมือกับประเทศอาเซียน ได้เริ่มต้นการเสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเลประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศ ได้แก่ หน่วย MMEA ประเทศมาเลเซีย หน่วย BAKAMLA ประเทศอินโดนีเซีย หน่วยยามฝั่งเวียดนาม โดยได้มีการ

แลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้บังคับบัญชาและการประสานงานระหว่างกันผ่านผู้ประสานงานหลักของทั้งสองประเทศ

๘. การเสริมสร้างการตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness : MDA)

ศรชล. ได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานหลักภายใต้ ศรชล. ทั้ง ๖ หน่วยงาน โดย เมื่อ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๕ ได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) เพื่อเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลระหว่างกัน โดยมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเล ศรชล. (THAI - MECC Maritime Information sharing Center: MISC) เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายสารสนเทศ โดยระบบ MISC ได้แสดงภาพสถานการณ์ทางทะเลให้กับ ศรชล. สามารถติดตามเรือจากแหล่งข้อมูลที่หน่วยงาน ศรชล.ได้แลกเปลี่ยนกันอย่างทันท่วงที แต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดของข้อมูลข่าวสารภายในประเทศที่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการและเส้นทางการเดินเรือของไทย การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับต่างประเทศจึงเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพื่อสร้างการตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness : MDA) ให้กว้างขึ้นและสามารถรองรับกับภัยคุกคามทั้ง ๙ ด้าน

ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ศรชล.ได้เริ่มต้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเรือพาณิชย์ที่ประกอบอาชีพสุจริต (White Shipping Information Exchange) กับกองทัพเรือสิงคโปร์ขึ้นเป็นครั้งแรก ผ่านระบบ OASIS โดยทั้งสองประเทศจะแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากระบบติดตามเรืออัตโนมัติ (Automatic Identification System: AIS) ที่ไม่มีชั้นความลับซึ่งได้จากแหล่งข้อมูลของทั้งสองฝ่าย ทำให้ ศรชล.สามารถติดตามเรือไทยที่อยู่ในน่านน้ำประเทศสิงคโปร์ได้โดยตลอด และหากเกิดเหตุการณ์ขึ้นกับเรือต่าง ๆ จะสามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว นอกจากการแลกเปลี่ยนข้อมูล White Shipping กับประเทศสิงคโปร์แล้ว ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ศรชล.ได้ทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับ AIS กับสหรัฐฯ ผ่านระบบที่มีชื่อว่า Maritime Safety and Security Information System หรือ MSSIS ทำให้ ศรชล.สามารถติดตามเรือได้กว้างมากขึ้นซึ่งไม่ถูกจำกัดเพียงแต่ในน่านน้ำไทยและสิงคโปร์เท่านั้น แต่สามารถติดตามได้เกือบทุกมุมโลกเท่าที่ระบบ MSSIS จะสามารถติดตามได้ หรือปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ ๖๒,๐๐๐ ลำ ล่าสุดประเทศอินเดียก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูล White Shipping กับประเทศไทย โดยการเจรจาได้มีขึ้นในการประชุม Navy to Navy Talks ระหว่าง กองทัพเรือ กับ กองทัพเรืออินเดีย ซึ่งได้ข้อยุติร่างความตกลงทางเทคนิคว่าด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเรือสินค้าที่ประกอบอาชีพสุจริตที่เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย รวมทั้งได้มีการลงนามร่างความตกลงดังกล่าวแล้ว เมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑ โดย ผู้บัญชาการทหารเรือของทั้งสองประเทศ และจะได้เริ่มทำการเชื่อมต่อระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันภายหลังการจัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติการ (Standard Operating Procedure: SOP) ระหว่างกัน

โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) ตาม พ.ร.บ. การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒

พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้ง “**ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล**” เรียกโดยย่อว่า “ศรชล.” ขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะ อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี อำนาจหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยวิธีการปฏิบัติราชการและการบริหารงาน การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน และอำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตรากำลังให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้ ให้ ศรชล.เป็นส่วนราชการ

+ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง โดย ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) มีแนวคิดในการปฏิบัติ ดังนี้

๑. อำนาจหน้าที่ของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตาม พ.ร.บ.ฯ ดังนี้

๑.๑ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ และสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๑.๒ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และรายงานคณะกรรมการ (คณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล) และคณะรัฐมนตรี ตามลำดับเพื่อพิจารณาต่อไป

๑.๓ เสนอแผน และแนวทางในการปฏิบัติงานและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ หรือแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลต่อคณะกรรมการบริหาร ศรชล. คณะกรรมการ และคณะรัฐมนตรีตามลำดับ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๑.๔ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนตระหนักรู้ในความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติทางทะเล สิทธิอธิปไตย เขตอำนาจ และสิทธิในการแสวงหาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในเขตทางทะเลพื้นที่ต่าง ๆ และหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๑.๕ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือดำเนินการตามที่คณะกรรมการ หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๒. อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ศรชล. ในภาวะปกติ และไม่ปกติ เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ายานพาหนะ หรือบุคคลในยานพาหนะนั้นได้กระทำผิดเกี่ยวกับ

กิจกรรมทางทะเลใด ๆ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามความจำเป็น เพื่อป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง หรือแก้ไขสถานการณ์ รวมทั้งให้มีอำนาจสืบสวนสอบสวน และในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสอบสวนให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ ให้มีอำนาจกระทำการเท่าที่จำเป็น ดังนี้

๒.๑ สั่งให้ยานพาหนะหยุด และใช้มาตรการบังคับเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ยานพาหนะนั้นหยุด รวมทั้ง สั่ง และบังคับให้ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำยานพาหนะนำยานพาหนะไปยังที่ใดที่หนึ่ง ทั้งนี้ การสั่งการหรือใช้มาตรการบังคับให้หยุดพาหนะหรือให้นำยานพาหนะไปยังที่ใดที่หนึ่งอาจทำได้โดยใช้อาณัติสัญญาณอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ แต่อาณัติสัญญาณที่ใช้นี้ต้องเป็นไปตามหลักที่ผู้อำนวยการประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๒.๒ สั่งให้บุคคลหรือยานพาหนะซึ่งขัดขวาง กีดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจออกจากพื้นที่ที่กำหนด

๒.๓ ขึ้นไปบนยานพาหนะนั้น เพื่อตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับยานพาหนะนั้นและเอกสารคนประจำยานพาหนะนั้น

๒.๔ ค้นยานพาหนะ และคนประจำยานพาหนะที่ต้องสงสัยนั้น ให้รื้อหรือขนสิ่งของในเรือหรือยานพาหนะใด ๆ เพื่อการค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้น เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ายานพาหนะหรือคนประจำยานพาหนะนั้นได้กระทำผิดเกี่ยวกับกิจกรรมทางทะเล

๒.๕ ควบคุมผู้ต้องสงสัย ตลอดจนควบคุมยานพาหนะ และสิ่งของที่จะใช้หรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาจากการกระทำความผิด ถ้าการตรวจค้นยานพาหนะหรือการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีหรือได้มีการกระทำความผิด ห้ามมิให้ควบคุมยานพาหนะ ผู้ควบคุมยานพาหนะหรือบุคคลในยานพาหนะไว้เกินความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

๒.๖ ให้พ่วงยานพาหนะ หรือให้ทำการอื่นเพื่อให้ยานพาหนะนั้น ไปยังที่ซึ่งสะดวกแก่การตรวจค้น การสอบสวน หรือการดำเนินคดี

๒.๗ ไล่ตามยานพาหนะใด ๆ ที่กระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามกฎหมายที่ประเทศไทยมีเขตอำนาจ รวมทั้งไล่ตามจับกุมผู้ต้องสงสัยที่หนีขึ้นฝั่งได้ตามความจำเป็น

๒.๘ สอบสวนและควบคุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่นำตัวผู้ต้องหามาถึงฝั่ง ณ ที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ และมิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ต้องหามาถึงที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเวลาควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ เมื่อการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ส่งไปยังพนักงานอัยการตามที่อัยการสูงสุดกำหนด

๓. แนวคิดการจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ)

สำหรับแนวความคิดในการรับสถานการณ์ของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) นั้น ในภาวะปกติ การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยทั่วไป ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางทะเลตามขอบเขตของกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานทางทะเลนั้น โดยในกรณีที่เกินขีดความสามารถของหน่วยงานรัฐไม่มีหน่วยงานรัฐใดรับผิดชอบ มีความจำเป็นต้องบูรณาการในการปฏิบัติงาน หรือมีความจำเป็นอื่น คณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล อาจกำหนดให้ ศรชล.เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชา กำกับดูแล และอำนวยการในการจัดการหรือแก้ไขปัญหา โดยบูรณาการขีดความสามารถของหน่วยงานทางทะเลเข้าด้วยกัน เพื่อป้องกัน ปราบปราม หรือแก้ไขปัญหา เหตุการณ์ หรือการกระทำผิดกฎหมายที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล หรือกิจกรรมทางทะเลตามความจำเป็น

สำหรับในกรณีที่มีภาวะไม่ปกติเกิดขึ้น คณะรัฐมนตรีจะมีมติมอบหมายให้ ศรชล. เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชา กำกับดูแล ป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง จัดการแก้ไข หรือบรรเทาปัญหาที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมการทางทะเลภายในพื้นที่ และระยะเวลาที่กำหนดก็ได้ ทั้งนี้ ให้นายกรัฐมนตรีประกาศให้ทราบโดยทั่วไป และเมื่อภาวะไม่ปกตินั้นสิ้นสุดลง ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกภาวะไม่ปกติและให้ภารกิจของ ศรชล. สิ้นสุดลง และรายงานให้คณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีทราบตามลำดับ นอกจากนั้น ในการปฏิบัติของ ศรชล. ในภาวะปกติ และไม่ปกติให้ ศรชล.มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. ควบคุมบังคับบัญชาหน่วยงานของรัฐเพื่อ ป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์หรือการกระทำที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๒. กำกับ ติดตาม และเร่งรัดหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการหรือบูรณาการในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนเผชิญเหตุ หรือคำสั่งการของ ศรชล. ที่เกี่ยวข้อง

๓. สั่งการ และกำกับดูแลท่าเทียบเรือ กิจการท่าเรือ ที่จอดเรือ ท่ารับส่งสินค้า ท่ารับส่งคนโดยสาร ท่าเทียบเรือประมง กิจการแพปลา และพื้นที่หรือสถานที่ตามที่ คณะกรรมการประกาศกำหนดในกรณีภาวะปกติ หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมสถานที่หรือกิจการดังกล่าวต้องร้องขอ

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ ถ้ามีความจำเป็นที่ ศรชล.ต้องใช้อำนาจหรือหน้าที่ตามกฎหมายใดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐใด ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ใน ศรชล.เป็นเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้น หรือมีมติให้หน่วยงานของรัฐนั้น มอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้ ศรชล.ดำเนินการแทน หรือมีอำนาจดำเนินการด้วยภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ ต้องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการใช้อำนาจนั้นไว้ด้วย

แผนภาพที่ ๓ - ๑ : ร่างแผนภูมิโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ ศรชล.ใหม่ ข้อมูล ณ วันที่ ๒๘ มี.ค.๖๒

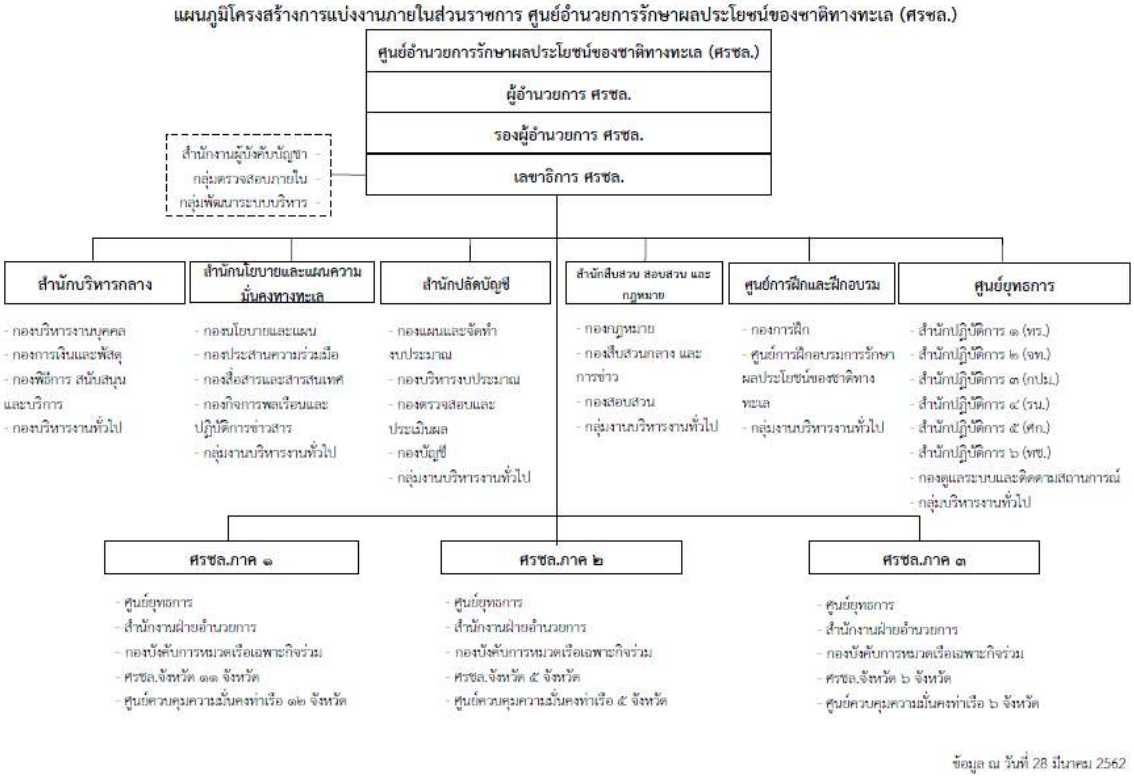

ที่มา: กองกิจการความมั่นคงทางทะเล สำนักกิจการความมั่นคงทางทะเล, ๒๕๖๒.

ปัญหา และสิ่งท้าทายในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางทะเลและความร่วมมือระหว่างประเทศในปัจจุบัน

๑. การบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางทะเล

สำหรับสิ่งท้าทายในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางทะเลในปัจจุบัน จากการรวบรวมข้อคิดเห็นของผู้แทนหน่วยงานในการประชุมสัมมนา ศรชล.ประจำปี และรายงานผลการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์ในห้วงที่ผ่านมา การปฏิบัติงานของ ศรชล.ยังมีประเด็นข้อจำกัดหรือสิ่งท้าทายในการดำเนินงาน ดังนี้

๑.๑ ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ของ ศรชล. ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในลักษณะศูนย์ประสาน ทำให้ ศรชล.ไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการ ควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติงานในลักษณะบูรณาการ ซึ่ง ศรชล.สามารถดำเนินการได้เพียงประสานงานกับหน่วยอื่น ๆ เท่านั้น การปฏิบัติงานในสภาวะที่ต้องการการบูรณาการสูง อาทิ การบรรเทาสาธารณภัยหรือเหตุการณ์ร้ายแรงทางทะเล ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทันท่วงที อาจจำเป็นต้องใช้อำนาจหรือกฎหมายอื่นหรือตามที่มีการสั่งการหรือมอบหมายเป็นการเฉพาะจากนายกรัฐมนตรี หรือ คณะรัฐมนตรี เท่านั้น

๑.๒ ปัญหาด้านองค์บุคคล เนื่องจาก ศรชล. (ศูนย์ประสานฯ) ไม่มีบุคลากรปฏิบัติงานประจำแบบเต็มเวลางาน กำลังพลที่มาปฏิบัติงานใน ศรชล. จะเป็นบุคลากรที่มีตำแหน่งงานประจำในหน่วยต้นสังกัดมาปฏิบัติงานในลักษณะสองหน้าที่ ภาระงานจึงมากกว่าปกติ ประกอบกับหน่วยงานหลักของ ศรชล. มีข้อจำกัดด้านกำลังพลเดิมอยู่แล้ว จึงไม่สามารถจัดส่งกำลังพลมาปฏิบัติงานใน ศรชล. ได้เมื่อได้รับการประสานงานตามความจำเป็นของสถานการณ์ ทำให้กำลังพลที่ปฏิบัติงานใน ศรชล. เพื่อขับเคลื่อน ศรชล. ในภาวะปกติและเมื่อเกิดเหตุการณ์ ส่วนมากเป็นกำลังพล ทร. ซึ่งมีภาระงานในภาวะปกติแบบสองหน้าที่อยู่แล้ว มีภาระงานเพิ่มขึ้นมากจนกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รวมถึงการปฏิบัติงานของ ศรชล.ด้วยกำลังพล ทร.เป็นหลักทำให้ ศรชล. มีภาพลักษณ์เป็นหน่วยงานของ ทร.

๑.๓ ประเด็นการบริหารจัดการภายใน การบริหารจัดการภายในของแต่ละหน่วยที่มีข้อจำกัดในบางสถานการณ์ เนื่องจากแต่ละหน่วยต้องมุ่งที่การปฏิบัติงานตามหน้าที่ก่อน และมีกฎระเบียบการทำงานต่างกันออกไป และไม่ได้เตรียมกำลังพลให้มีความรู้ในงานนอกหน้าที่และความเข้าใจในการปฏิบัติงานของหน่วยงานข้างเคียง ส่งผลให้เกิดการทำงานในลักษณะต่างหน่วยต่างปฏิบัติงาน ขาดการมองสถานการณ์ทางทะเลในภาพรวม อีกทั้งแต่ละหน่วยงานมีวัฒนธรรมองค์กรของตนที่แตกต่างออกไป ทำให้การประสานงานมีข้อจำกัดในบางครั้ง

๑.๔ ประเด็นพื้นที่ปฏิบัติการกว้างขวาง พื้นที่ปฏิบัติการในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลมีขนาด ๓๔๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ซึ่งเกินกว่ากำลังของหน่วยงานเดียวจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พื้นที่ปฏิบัติงานในบางพื้นที่มีลักษณะชายฝั่งที่เป็นเกาะแก่ง หรืออยู่ตามแนวชายแดน หรือในบางพื้นที่มีความหนาแน่นของการจราจรและการประกอบกิจกรรมทางทะเล อาทิ มีเรือประมงและเรือสินค้าเป็นจำนวนมากเป็นอุปสรรคต่อการตรวจการณ์และพิสูจน์ทราบของเจ้าหน้าที่อาจทำให้ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายที่รับผิดชอบได้อย่างทั่วถึง

๑.๕ ประเด็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่อาจล่าช้าไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความจำเป็นต้องมีการบูรณาการด้านการข่าวอย่างต่อเนื่องและทันสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม

ในปัจจุบันหน่วยงานทางทะเลขาดข้อมูลและมีอุปสรรคในการประสานงาน หรือบางหน่วยงานไม่มีหน่วยรับผิดชอบด้านการข่าวโดยตรง ทำให้การปฏิบัติงานไม่ได้ผลอย่างเต็มที่

๑.๖ ปัญหาด้านงบประมาณ ศรชล.(ศูนย์ประสานฯ) ได้รับงบประมาณจำกัดและไม่สามารถตั้งคำของบประมาณเองได้ จึงต้องตั้งงบประมาณรวมไว้กับ ทร. ทำให้มีข้อจำกัดในการเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอกับภารกิจรวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น อาทิ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเล อุปกรณ์และเครื่องมือในการตรวจสอบข้อมูลเมื่อพบผู้กระทำผิดในทะเล การปฏิบัติงานในปัจจุบันต้องใช้งบประมาณปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานหลัก ซึ่งแต่ละหน่วยมีข้อจำกัดและให้ความสำคัญต่องบประมาณปฏิบัติการ โดยเฉพาะในส่วนของการตรวจการณ์และการปราบปรามการกระทำผิดในทะเลที่แตกต่างกันออกไป ทำให้การบูรณาการกำลังขาดประสิทธิภาพ

๑.๗ ปัญหาด้านการดำเนินคดี การดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาที่ถูกตรวจพบว่ากระทำผิดโดยปกติกำลังพลของหน่วยงานหลักที่ปฏิบัติงานในทะเลจะได้รับมอบอำนาจหน้าที่ให้เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายของตนเองต่อการสอบสวนและพิจารณาคดี โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล การสอบสวนต่อความผิดที่เกิดขึ้นในอาณาเขตทางทะเล นั้น อาจพบอุปสรรคจากความเข้าใจในประเด็นกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะในสภาวะแวดล้อมเฉพาะ และอาจได้รับแรงกดดันจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นในคดีสำคัญ ทำให้คดีสามารถเปลี่ยนแปลงได้

๑.๘ ปัญหาด้านการพัฒนาองค์ความรู้ กำลังพลของหน่วยงานหลักที่ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายถือว่ามีความชำนาญเฉพาะในขอบเขตของตน ซึ่งมาตรฐานการปฏิบัติงานความเชี่ยวชาญและการฝึกของแต่ละหน่วยงานจะแตกต่างกันออกไป การพัฒนาและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในภาพรวมระหว่างหน่วยงานของ ศรชล. ในการบังคับใช้กฎหมายและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ยังไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่จากการมีสถานะเป็นศูนย์ประสานฯ การกำหนดมาตรฐานของกำลังพลผู้ปฏิบัติงานในการบังคับใช้กฎหมาย จึงมีความจำเป็นทั้งในเรื่องของความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน และยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานให้มีความเป็นมืออาชีพ

๒. ความร่วมมือระหว่างประเทศ

สำหรับสิ่งท้าทายในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในปัจจุบัน ยังคงเป็นปัญหาที่มีทิศทางเช่นเดียวกับการบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางทะเล โดยพบว่ายังมีประเด็นข้อจำกัดหรือสิ่งท้าทายในการดำเนินงาน ดังนี้

๒.๑ การขาดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน การดำเนินงานของ ศรชล. ที่ผ่านยังไม่มีการกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศที่ชัดเจน ซึ่งกำหนดนโยบายและแผนงานรองรับ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

๒.๒ การขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานใน ศรชล. เกือบทั้งหมดเป็นกำลังพลของ ทร. ซึ่งปฏิบัติงานสองหน้าที่และมีภาระงานมากอยู่แล้ว โดยเฉพาะงานด้านต่างประเทศซึ่งถือว่าเป็นงานที่สำคัญ แต่มีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อภาระงานที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการประสานงานกับหน่วยงานระหว่างประเทศ

๒.๓ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ เนื่องจากงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศต่าง ๆ ของ ศรชล. เช่น การเดินทางไปประชุม สัมมนา ดูงาน ที่ผ่านมาได้ใช้งบประมาณของ ทร.เป็นหลักซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความสำคัญได้อย่างครบถ้วน

๒.๔ สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน ศรชล.ไม่มีสถานที่รองรับการจัดกิจกรรมการประชุม สัมมนา รวมทั้งกิจกรรมการเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building) ร่วมกับหน่วยงานทางทะเลมิตรประเทศ ซึ่งบางครั้งต้องมีการฝึกการแก้ปัญหาบนโต๊ะ (Table Top Exercise) ที่มีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ในการจัดแบ่งกลุ่ม โดยที่ผ่านมาการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างมีข้อจำกัด

๒.๕ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเล ในปัจจุบัน ศรชล.ได้ดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานต่างประเทศผ่านศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเล ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ที่มีการใช้งานร่วมกับ ทร. ซึ่งเมื่อมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการฯ แล้ว จำเป็นต้องมีการพิจารณาจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเลเป็นการเฉพาะของ ศรชล. เพื่อแบ่งแยกพื้นที่ปฏิบัติงานของทั้งสองหน่วยให้มีความชัดเจน

๒.๖ การประสานงานกับผู้ประกอบการ จากปัญหาโจรสลัด การก่อการร้ายในทะเล และการทำการประมงผิดกฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อเรือสินค้าระหว่างประเทศและเรือประมงนอกน่านน้ำไทย จึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้ประกอบการกิจการทางทะเลเพื่อให้มีความพร้อมในการเผชิญปัญหากับภัยคุกคามต่าง ๆ ผ่านการจัดกิจกรรมการพบปะหารือกับผู้ประกอบการกิจการทางทะเลต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทต่างชาติ รวมทั้งการจัดเวทีให้ความรู้โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาบรรยาย ซึ่งที่ผ่านมา ศรชล. ได้มีความพยายามในการดำเนินการดังกล่าวบ้างแล้ว แต่เนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ จึงยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

๒.๗ การประชาสัมพันธ์ การสื่อสารประชาสัมพันธ์มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานทั้งภายในและต่างประเทศได้รับทราบผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่นเว็ปไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ และเอกสารรายงานตามวงรอบ ซึ่งที่ผ่านมายังไม่ได้มีการดำเนินการ

อย่างจริงจัง และส่วนใหญ่เป็นการเผยแพร่ในรูปแบบภาษาไทยเท่านั้น จึงทำให้การประชาสัมพันธ์ถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ ๆ

สรุป

จากการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลของไทย ปัญหา และสิ่งท้าทายในการจัดการด้านความมั่นคงทางทะเลในปัจจุบัน พบว่าภัยคุกคามทางทะเลรูปแบบใหม่ที่ ศรชล.ให้ความสำคัญทั้ง ๙ ด้าน ยังคงเป็นปัญหาหลักและมีโอกาสสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในอนาคต ซึ่ง ศรชล.ในฐานะศูนย์อำนวยการฯ จะต้องเตรียมการรับมืออย่างแข็งขันต่อไป รวมถึงกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่ ศรชล. ได้เข้าไปมีส่วนร่วมนั้นยังถือเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น เนื่องจากเป็นการเข้าร่วมในนาม ศูนย์ประสานฯ ซึ่งไม่ได้มีอำนาจหน้าที่เพียงพอต่อการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลของไทย รวมถึงการรวบรวมข้อมูลประกอบอื่น ๆ ข้างต้นจะพบช่องว่างที่ทำให้ ศรชล. (ศูนย์ประสานฯ) ไม่สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งด้านการบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางทะเลและความร่วมมือระหว่างประเทศ ดังนั้น การที่ ศรชล.ได้รับการยกระดับเป็นศูนย์อำนวยการฯ จึงเป็นที่คาดหวังว่าจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการขจัดภัยคุกคามซึ่งมีลักษณะข้ามพรมแดน ซึ่งมีความจำเป็นต้องประสานงานระหว่างประเทศ ดังนั้น ข้อมูลที่ผ่านการรวบรวมในบทนี้จะถูกนำไปวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่มีความเหมาะสมต่อไป

บทที่ ๑
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลทั้ง ๒ ด้าน ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามันและช่องแคบมะละกา ส่วนทางด้านตะวันออกเป็นอ่าวไทย มีความยาวของขอบฝั่งรวมกันกว่า ๑,๕๘๐ ไมล์ รวมถึงมีเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone : EEZ) ซึ่งมีเนื้อที่โดยรวมประมาณ ๓๑๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ดังกล่าวนำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างมหาศาล จากการประเมินผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่ประเทศไทยได้รับในแต่ละปีพบว่าผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทยมีมูลค่าประมาณ ๒๔ ล้านล้านบาทต่อปี และมีแนวโน้มจะเพิ่มมูลค่าขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลประโยชน์เหล่านี้มาจากการประมงทะเล ทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ การท่องเที่ยว และการใช้ทะเลเป็นเส้นทางคมนาคมในการลำเลียงขนส่งสินค้า ทั้งนี้ ประเทศไทยมีแท่นขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่อยู่ในอ่าวไทย ประมาณ ๒๒๕ แท่น ซึ่งผลิตก๊าซและน้ำมันเพื่อตอบสนองความต้องการใช้งานภายในประเทศ คิดเป็นจำนวนร้อยละ ๓๐ ของปริมาณการใช้ภายในประเทศ และใช้การขนส่งสินค้าทางทะเลจำนวน ร้อยละ ๙๐ ของสินค้านำเข้าและส่งออกทั้งมวลด้วยจำนวนเรือสินค้าเข้า – ออก ประมาณปีละ ๑๕,๐๐๐ ลำ หรือโดยเฉลี่ยเดือนละ ๑,๒๕๐ ลำ รวมถึงมีการนำเข้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจำนวน ร้อยละ ๗๐ ของปริมาณความต้องการใช้ภายในประเทศ นอกจากนี้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทางทะเลยังทำรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาลในแต่ละปี อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมิจำกัดอยู่เฉพาะภายในพื้นที่เขตทางทะเลของประเทศไทยเท่านั้น หากยังรวมถึงทะเลหลวงหรือน่านน้ำสากลที่ประเทศไทยสามารถแสวงประโยชน์ได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ จึงนับได้ว่าทะเลเป็นแหล่งที่มาของกำลังอำนาจของชาติทางการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร พลังงานและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมความมั่นคงและความมั่งคั่งของชาติ อันจะทวีความสำคัญยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

ภายใต้ความสำคัญของทะเลต่อความมั่นคงและมั่งคั่งของชาติตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาความมั่นคงทางทะเลในมิติต่าง ๆ เช่นเดียวกัน เช่น ปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับอาณาเขตทางทะเลและกรรมสิทธิ์ในเกาะต่าง ๆ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะยังคงไม่สามารถเจรจาทำความตกลงกันได้ในห้วง ๒๐ ปีข้างหน้า รวมถึงการแสวงหาทรัพยากรจากทะเลและในพื้นที่

เหลื่อมทับจากรัฐอื่น ๆ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณมากขึ้นในทุกปี เนื่องจากทรัพยากรบนแผ่นดินเริ่มลดน้อยลง นอกจากนั้น การใช้ทะเลในปัจจุบัน รัฐยังต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ทั้งปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทางทะเลอันประกอบด้วย การก่อการร้ายในทะเล การทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม การหลบหนีเข้าเมือง และการโยกย้ายถิ่นฐานโดยไม่ปกติทางทะเล การค้ามนุษย์และการใช้แรงงานผิดกฎหมาย การลักลอบลำเลียงยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายทางทะเล การกระทำอันเป็นโจรสลัด อุบัติเหตุทางทะเล และภัยพิบัติตามธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงมากขึ้นตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก และการแสวงประโยชน์จากทะเลของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

การจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทางทะเลในปัจจุบัน สืบเนื่องมาจากธรรมชาติของการกระทำความผิดหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น ในภาพรวมมักจะเกิดขึ้นนอกเขตอธิปไตยของรัฐ หรือนอกทะเลอาณาเขต ๑๒ ไมล์ทะเล ซึ่งมีลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ (Transboundary Threats) อันส่งผลให้การจัดการภัยคุกคามเหล่านั้น ต้องอยู่บนหลักการหรือพื้นฐานของกฎหมายและความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านหนึ่ง ทุกรัฐได้ตระหนักดีถึงผลประโยชน์ด้านความมั่นคงทางทะเลของชาติร่วมกัน จึงได้ขยายความร่วมมือดังกล่าวขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในอีกด้านหนึ่งประเทศมหาอำนาจทั้งในและนอกภูมิภาค เช่น สหรัฐฯ และจีน ก็พยายามเข้ามามีบทบาทในพื้นที่โดยใช้การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลเป็นประเด็นนำ ดังนั้น ในทางปฏิบัติหน่วยงานทางทะเลเกี่ยวข้องมักจะมีการสร้างความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ ที่ต่างกันออกไป อันสืบเนื่องมาจากประเด็นผลประโยชน์และระดับความสัมพันธ์ เช่น การประสานงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การฝึกศึกษา การลาดตระเวนร่วม หรือความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ โดยในห้วงที่ผ่านมา ศรชล. ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นกลาง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลักในการทำความตกลงหรือความร่วมมือระหว่างรัฐ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคี เช่น ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับ ทร.สิงคโปร์ และสหรัฐฯ ผ่านศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเล และหน่วยงานยามฝั่งสหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และเวียดนาม ผ่านผู้ประสานงานหลัก รวมทั้งในระดับพหุภาคี เช่น การประชุมหัวหน้าหน่วยยามฝั่งในภูมิภาคเอเชีย (Heads of Asian Coast Guard Agencies Meeting: HACGAM) การประชุมผู้บังคับบัญชาว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายในทะเลตามกรอบความร่วมมืออ่าวไทย (Gulf of Thailand Initiative on Maritime Laws Enforcement Commander's Forum: GoTI) และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อการต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในเอเชีย (Regional Cooperation Agreement on Combatting Piracy

and Armed Robbery against Ships in Asia Information Sharing Centre: ReCAAP ISC) เป็นต้น

จากสภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งอยู่ในลักษณะการแยกปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ตนเองรับผิดชอบ ขาดหน่วยงานและรูปแบบการประสานงานอย่างเป็นระบบ ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) จึงถูกจัดตั้งขึ้นตามมติสภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อ ๑๗ มี.ค.๔๐ เพื่อทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือ และสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับ ๕ หน่วยงานทางทะเล ได้แก่ กองบังคับการตำรวจน้ำ กรมเจ้าท่า กรมศุลกากร กรมประมง และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกกว่า ๒๔ หน่วยงาน อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานในลักษณะดังกล่าวก็มีอุปสรรคอยู่มากในเรื่องของความเพียงพอและความเชี่ยวชาญของกำลังพล ข้อจำกัดของทรัพยากร เรือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานงบประมาณสนับสนุนในการปฏิบัติการ รวมถึงการบูรณาการกำลังเมื่อเกิดเหตุการณ์ด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานกว่า ๒๐ ปี ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในปัจจุบัน รัฐบาลจึงเห็นความสำคัญของการยกระดับของ ศรชล. จาก “ศูนย์ประสานงาน” ให้เป็น “ศูนย์อำนวยการ” โดยกำหนดไว้ในแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ ข้อ ๖.๔ จากเหตุผลดังกล่าว กองทัพเรือจึงได้เสนอร่าง พ.ร.บ. การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.... ในเดือน มี.ค.๕๘ และผ่านกระบวนการพิจารณามาตามลำดับ ปัจจุบัน พ.ร.บ.ฯ ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๓ มี.ค.๖๒

สำหรับสาระสำคัญของ พ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้ ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในทุกด้าน การบังคับใช้กฎหมายในทะเลโดยบูรณาการกำลังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ การช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาสาธารณภัยทางทะเล การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางทะเล และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและต่างประเทศ รวมทั้งสร้างการตระหนักรู้ถึงผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดย ศรชล. (ศูนย์อำนวยการ ฯ) จะมีบทบาทในภาวะปกติในการติดตามสถานการณ์และประเมินภัยคุกคามทางทะเล ในการปฏิบัติงาน ศรชล. จะสามารถควบคุมบังคับบัญชาหน่วยงานของรัฐเพื่อกำกับดูแลอำนวยการ และบูรณาการในการจัดการหรือแก้ไขปัญหา เหตุการณ์ หรือการกระทำผิดกฎหมาย

ที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมทางทะเล เมื่อปรากฏว่าการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลใดเกินขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐ หรือไม่มีหน่วยงานของรัฐใดรับผิดชอบ หรือมีความจำเป็นต้องมีการบูรณาการ

จากอำนาจหน้าที่ใหม่ของ ศรชล. ในฐานะศูนย์อำนวยการฯ ตาม พ.ร.บ.ฯ นั้น จะเห็นได้ว่า การจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทะเลต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทะเลของต่างประเทศอย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง ตั้งแต่การประชุมระหว่างหน่วยงาน จนถึงการประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติในทะเล ทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในทุกด้าน จนถึงประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายในทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของ ศรชล. ด้านการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเกิดความชัดเจนและมีประสิทธิภาพในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องการศึกษาว่า ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลควรมีการเสริมสร้างและแสวงประโยชน์จากกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาประเด็นความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และบทบาทของ ศรชล. ตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒

๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการ ศึกษาบทบาท ภารกิจ และหน้าที่ของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ โดยเน้นการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของ ศรชล.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมาย นโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ กับนำทฤษฎี แนวคิด เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับงานการรักษาความมั่นคงทางทะเลและการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของกองทัพเรือ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรับผิดชอบงานการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และงานด้านความมั่นคงมาวิเคราะห์ประกอบการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงประเด็นความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และบทบาทและกลไกของของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

๒. ได้แนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ

คำจำกัดความ

ผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

หมายถึง ผลประโยชน์ของประเทศไทยอันพึงได้รับจากกิจกรรมทางทะเลหรือประโยชน์อื่นใดในเขตทางทะเลไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมเพื่อให้เกิดประโยชน์ในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านทรัพยากร หรือด้านสิ่งแวดล้อม

ทะเลอาณาเขต (Territorial Sea)

หมายถึง แนวทะเลที่อยู่ถัดจากอาณาเขตทางบกและน่านน้ำภายในออกไปไม่เกิน ๑๒ ไมล์ทะเล โดยวัดจากเส้นฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ซึ่งอำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่ง

ขยายไปถึงห้วงอากาศ (Air Space) เหนือทะเลอาณาเขต ตลอดจนพื้นดินท้องทะเล (Sea–bed) กับดินใต้ผิวดิน (Subsoil) แห่งทะเลอาณาเขตด้วย

เขตต่อเนื่อง (Contiguous Zone)

หมายถึง ทะเลที่อยู่ถัดจากทะเลอาณาเขตออกไปไม่เกิน ๒๔ ไมล์ทะเลจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต โดยรัฐชายฝั่งอาจดำเนินการควบคุมที่จำเป็น เพื่อป้องกันการฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับศุลกากร (Customs) การคลัง (Fiscal) การเข้าเมือง (Immigration) หรือการสุขาภิบาล(Sanitation) ภายในอาณาเขตหรือทะเลอาณาเขตของตน และลงโทษการฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบังคับดังกล่าวซึ่งได้กระทำภายในอาณาเขต หรือทะเลอาณาเขตของตน

ทะเลหลวง (High Sea)

หมายถึง ทุกส่วนของทะเลซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) ในทะเลอาณาเขต (Territorial Sea) หรือในน่านน้ำภายใน (Internal Waters) ของรัฐหรือในน่านน้ำหมู่เกาะ (Archipelagic Waters) ของรัฐหมู่เกาะ โดยทะเลหลวงเปิดให้แก่รัฐทั้งปวง ไม่ว่ารัฐชายฝั่ง (Coastal States) หรือรัฐไร้ฝั่งทะเล (Landlocked States) เสรีภาพแห่งทะเลหลวงใช้ได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยอนุสัญญาฯ และหลักเกณฑ์อื่น ๆ ของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่นเสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of Navigation) เสรีภาพในการบิน (Freedom of Overflight) เสรีภาพในการทำประมง (Freedom of Fishing) โดยหน้าที่สำคัญของรัฐต่าง ๆ ที่ทำการประมงในทะเลหลวง คือต้องร่วมมือกันกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรที่มีชีวิตในท้องทะเล

ไหล่ทวีป (Continental Shelf)

หมายถึง ตามอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป ค.ศ.๑๙๕๘ ได้กำหนด ความหมายของคำว่า “ไหล่ทวีป” ไว้สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้ “พื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเลที่ประชิดกับชายฝั่งของเกาะแต่อยู่นอกบริเวณทะเลอาณาเขต จนถึงความลึก ๒๐๐ เมตร หรือ

เกินขีดจำกัดนั้นไปจนถึงที่ซึ่งความลึกของน่านน้ำเหนือที่นั้น สามารถจะใช้แสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าวได้” รัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตยเหนือไหล่ทวีปเพื่อความมุ่งประสงค์ในการสำรวจไหล่ทวีปและการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของไหล่ทวีป ซึ่งทรัพยากรที่อ้างถึงนี้ ประกอบด้วย แร่ และทรัพยากรที่ไม่มีชีวิตอย่างอื่นของพื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดิน รวมทั้งอินทรียภาพมีชีวิต ซึ่งเป็นประเภทติดอยู่กับที่การสำรวจไหล่ทวีปและการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของไหล่ทวีป ต้องไม่ยังผลอันเป็นการสอดแทรกโดยไม่มีเหตุผลสมควรเดินเรือการประมง หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อการมีชีวิตในทะเล หรือยังผลให้เป็นการแทรกสอดต่อการวิจัยทางสมุทรศาสตร์หรือทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ในกรณีที่ไหล่ทวีปเดียวกันอยู่ประชิดกันกับอาณาเขตของรัฐสองรัฐ หรือมากกว่า ซึ่งมีฝั่งทะเลอยู่ตรงข้ามเขตแดนของไหล่ทวีปของแต่ละรัฐ กำหนดโดยความตกลงระหว่างกันหากไม่มีการตกลงกัน หรือมีพฤติการณ์พิเศษที่สมควรใช้เส้นเขตแดนอื่นแล้ว เส้นแบ่งเขตแดนของไหล่ทวีประหว่างรัฐที่ประชิดกันนั้น ได้แก่ "เส้นมัธยะ" ซึ่งจุดทุกจุดบนเส้นมัธยะนี้จะมีระยะห่างเท่า ๆ กัน จากจุดที่ใกล้ที่สุดของเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ

เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone)

หมายถึง บริเวณที่ประชิดและอยู่เลยไปจากทะเลอาณาเขต โดยเขตเศรษฐกิจจำเพาะจะต้องไม่ขยายออกไปเลย ๒๐๐ ไมล์ทะเล จากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตในเขตเศรษฐกิจจำเพาะรัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตย เพื่อความมุ่งประสงค์ในการสำรวจ (Exploration) และการแสวงประโยชน์ (Exploitation) การอนุรักษ์ (Conservation) และการจัดการ(Management) ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตในน้ำเหนือพื้นดิน ท้องทะเล (Water Superjacent to the Sea – bed) และในพื้นดินท้องทะเล (Sea – bed) กับดินใต้ผิวดิน (Subsoil) ของพื้นดินท้องทะเลนั้น และมีสิทธิอธิปไตยในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมอื่นๆ เพื่อการแสวงประโยชน์ และการสำรวจทางเศรษฐกิจในเขต เช่น การผลิต

พลังงาน จากน้ำ (Water) กระแสน้ำ (Currents) และลม (Winds) และรัฐชายฝั่งมีสิทธิแต่ผู้เดียว (Exclusive Rights) ที่จะก่อสร้าง ตลอดจนอนุญาตและวางระเบียบการก่อสร้างการปฏิบัติงานและการใช้เกาะเทียม (Artificial Islands) สิ่งติดตั้ง(Installations) และสิ่งก่อสร้าง (Structures) เพื่อความมุ่งประสงค์ในการสำรวจ และแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิตในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ หรือควบคุมการใช้สิ่งติดตั้ง หรือสิ่งก่อสร้างอันอาจรบกวนการใช้สิทธิของรัฐชายฝั่งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ รวมทั้งเขตอำนาจเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ว่าด้วยศุลกากร การคลัง สาธารณสุข ความปลอดภัยและการเข้าเมืองส่วนรัฐอื่น ๆ ยังคงมีเสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of Navigation) การบินผ่าน (Freedom of Overflight) การวางสายเคเบิลและท่อใต้ทะเล (Freedom of the Laying of Submarine Cables and Pipelines)

บทที่ ๒
ทฤษฎี และแนวคิดการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านความมั่นคงทางทะเล

กล่าวนำ

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยให้กับรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเล ซึ่งมีรูปแบบภัยคุกคามที่หลากหลายและมีลักษณะข้ามพรมแดน (Transboundary) ปัจจุบัน ทุกรัฐมีความเข้าใจและตระหนักเสมอว่า ไม่มีประเทศใดประเทศหนึ่งสามารถจัดการกับภัยคุกคามทางทะเลได้โดยลำพัง แม้แต่ประเทศมหาอำนาจ ดังนั้น ทุกรัฐล้วนแสวงหาความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์และความมั่นคงของรัฐเช่นเดียวกับประเทศไทย ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล หรือ ศรชล. ซึ่งมีหน้าที่บูรณาการขีดความสามารถของหน่วยงานทางทะเลของไทยในการบังคับใช้กฎหมายในทะเล ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามทางทะเลรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในบทนี้จะเป็นการศึกษากรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคงทางทะเล ทฤษฎี และแนวคิดในการเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเบื้องต้น สำหรับใช้ในการพิจาณาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศของ ศรชล. ที่เหมาะสมต่อไป

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาหัวข้อเรื่องการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของ ศรชล. ได้มีการนำทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

๑. กรอบกฎหมายและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และนโยบายที่เกี่ยวข้อง

๒. แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔

๓. พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒

๔. ทฤษฎีการจัดการด้านความมั่นคงและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทางทะเล และทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบกฎหมายและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐[๑]

ประกอบด้วย ๑๖ หมวด และบทเฉพาะกาลรวมทั้งสิ้น ๒๗๙ มาตรา ได้กำหนดไว้เป็นพื้นฐานกว้างๆ เกี่ยวกับหน้าที่ของปวงชนชาวไทยที่ต้องป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามหมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐ และหน้าที่ของรัฐที่ต้องรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย ผลประโยชน์ของชาติ และดูแลประชาชนตามหมวดที่ ๕ หน้าที่ของรัฐ มาตรา ๕๑ – ๖๓

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง[๒]

มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติสังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน และมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด สำหรับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ๑) การรักษาความสงบภายในประเทศ

---

[๑] สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๖๐, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๖๐), หน้า ๑๓ - ๑๗.

[๒] สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐, ตุลาคม ๑๕๖๑, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๖๑), หน้า ๑๐ - ๑๗.

๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ๓) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ๔) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมถึงองค์กร ภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ ๕) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

สำหรับการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมถึงองค์กร ภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐนั้น มีแนวคิดในการปฏิบัติประกอบด้วย

๑ การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสันติสุข มั่นคง และสมดุลสำหรับทุกฝ่าย ให้ทุกประเทศพร้อมเข้ามีส่วนร่วมในการประสานและปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมุ่งแบ่งปันและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงร่วมกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างราบรื่นและยั่งยืน โดยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในทุกระดับและทุกด้านกับนานาประเทศโดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในมิติต่าง ๆ อย่างสมดุล

๒. การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สามารถแก้ไขปัญหาร่วมกันได้อย่างสันติวิธีและร่วมมือกันเพื่อการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของประชาคม อาเซียน และความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างประชาชนในทุกมิติและทุกระดับ ทำการแลกเปลี่ยนและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันอย่างแน่นแฟ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับมิตรประเทศ

๓. การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กร ภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อให้ความมั่นคงในภาพรวมทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และโลกมีการพัฒนาไปสู่สันติสุขอย่างแท้จริง เป็นรูปธรรม และยั่งยืน โดยผลักดันส่งเสริมให้การดำเนินการและความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นไปตามหลักการปฏิบัติสากล กฎหมาย และความตกลงระหว่างประเทศ พร้อมคำนึงถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัฐต่อรัฐ เอกชนต่อเอกชน และประชาชนต่อประชาชน สร้างเสริมความร่วมมือกับนานาชาติในการป้องกันและระวังภัยคุกคามทุกรูปแบบ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔[๓]

เป็นนโยบายระดับชาติของรัฐบาลตามข้อเสนอแนะของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่ง ครม.ให้ความเห็นชอบให้ใช้เป็นกรอบหลักในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติ

---

[๓] สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔. พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๘). หน้า ๑๙.

ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพ และประสานสอดคล้องกัน ประกอบด้วย ๑๖ ประเด็นนโยบาย ซึ่งได้ลำดับความสำคัญเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายมีทิศทางที่ชัดเจน กำหนดเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ นโยบายสำคัญเพื่อเสริมความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ๓ นโยบาย มุ่งการเสริมสร้างฐานรากความมั่นคงและเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่สันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ๑๓ นโยบาย มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมในทุกระดับให้พร้อมเผชิญปัญหาภัยคุกคามต่างๆ รวมถึงการลดความเสี่ยงจากผลกระทบของภัยคุกคามดังกล่าว ตลอดจนการเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงอย่างรอบด้าน มีความเข้มแข็งในการป้องกันประเทศ และการเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เอื้อต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔[๕]

จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง การพัฒนาประเทศในระยะของแผนฯ นี้ เป็นการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมในช่วง ๕ ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศออกเป็น ๑๐ ยุทธศาสตร์ มียุทธศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคงเป็นการเฉพาะในยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน เป้าหมายที่ ๕ ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการรับมือภัยคุกคามทั้งภัยคุกคามทางทหารและภัยคุกคามอื่นๆ มีแนวทางการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและสิทธิอธิปไตยในเขตทางทะเล และการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลและการจัดระเบียบที่ดีในทะเล โดยแก้ไขปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล คุ้มครองปกป้อง รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลจากการกระทำผิดกฎหมายในทะเล การบรรเทาสาธารณภัยในทะเล และปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นสากล

---

[๕] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔. (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๖๐). หน้า ๑๒๒ - ๑๒๘.

แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔[๕]

เป็นนโยบายระดับชาติของรัฐบาลตามข้อเสนอแนะของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่ง ครม.ให้ความเห็นชอบใช้เป็นกรอบแนวทางในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติทางทะเล ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพ และประสานสอดคล้องกัน ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของชาติทางทะเล แนวทาง ที่ ๒ ๓ และ ๔ ดังนี้

แนวทางที่ ๒ เสริมสร้างและพัฒนากำลังทางเรือให้สอดคล้องกับพลังอำนาจอื่น ๆ ของชาติ โดยให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงของดุลกำลังในภูมิภาค ทั้งให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการปฏิบัติภารกิจ และหน้าที่ในการป้องกันประเทศ และการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้มีความมั่นคงยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ

แนวทางที่ ๓ พัฒนาความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับหน่วยงานทางทะเลของประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศในทุกระดับ สนับสนุนให้มีการฝึกการลาดตระเวนร่วม การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเล และกิจกรรมอื่นๆ ที่เอื้อให้เกิดช่องทางการติดต่อสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน รวมทั้งสนับสนุนภารกิจการรักษาสันติภาพที่เหมาะสมทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก โดยเฉพาะภายใต้กรอบของอาเซียนและองค์การสหประชาชาติ

แนวทางที่ ๔ ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจ ความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างประเทศและความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในและนอกภูมิภาค เพื่อลดความขัดแย้งและแรงกดดันต่อการใช้กำลังและขีดความสามารถทางทหารโดยไม่จำเป็นรวมถึงแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ในการยุติความขัดแย้งระหว่างประเทศ

พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒[๖]

จัดทำขึ้นโดยหลักการและเหตุผลเพื่อให้มีกลไกการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลทั้งระบบ ตั้งแต่การกำหนดนโยบายของคณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จนถึงการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ ๑. วางแผน อำนวยการ ประสานงานสั่งการ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

---

[๕] สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔. พิมพ์ครั้งที่ ๑,(กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๘). หน้า ๒๐ - ๒๑.

[๖] พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๖๒, หมวด ๒ และหมวด ๓.

ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ๒. ติดตามตรวจสอบ และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ๓. เสนอแผนและแนวทางในการปฏิบัติงานและดำเนินการตามนโยบายยุทธศาสตร์ หรือแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลต่อคณะกรรมการบริหาร ศรชล. คณะกรรมการ และคณะรัฐมนตรีตามลำดับ และ ๔. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างการตระหนักรู้ในความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสำหรับการปฏิบัติงานของ ศรชล. มีการกำหนดให้จัดตั้ง ศรชล.ภาค และ ศรชล.จังหวัด เพื่อประโยชน์และการกระจายอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทะเลและชายฝั่งทะเล

ในส่วนของภารกิจในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ตามร่าง พ.ร.บ.ฯ กำหนดให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตามขอบเขตกฎหมายให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานนั้น ๆ ในภาวะปกติ เมื่อปรากฏว่าการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเกินขีดความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง หรือต้องบูรณาการให้ ศรชล.เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชาหน่วยงานของรัฐ เพื่อกำกับดูแล อำนวยการ และบูรณาการ สำหรับในสถานการณ์ไม่ปกติเนื่องจากสถานการณ์ใดๆ ที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างรุนแรงและกว้างขวาง หรือการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินในภาวะฉุกเฉิน หรือจำเป็นต้องประกาศภาวะไม่ปกติ ครม.จะสามารถมีมติให้ ศรชล.เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชาหน่วยงานของรัฐเพื่อดำเนินการได้ในพื้นที่ และระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบูรณาการในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อเฝ้าระวังตรวจสอบ หรือเตรียมการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ (พ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๖๒ : หมวด ๒ และหมวด ๓)

ทฤษฎีการจัดการด้านความมั่นคง และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทางทะเล

แนวคิดการป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของกองทัพเรือ[๗]

ได้กำหนดแนวคิดการใช้กำลังทางเรือเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

---

[๗] กองทัพเรือ, การป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, พ.ศ.๒๕๔๔, เอกสารอ้างอิงหมายเลข ๘๐๐๒, หน้า ๒๐-๓๐

๑. การปฏิบัติการทางทหาร เป็นการประยุกต์ใช้กำลังอำนาจทางทะเลในการปฏิบัติการทางทหารนี้ เนื้อหาโดยส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้อง และครอบคลุมถึงการใช้ในสถานการณ์การขัดแย้งต่าง ๆ ตั้งแต่ในยามสงบไปจนถึงยามสงคราม ซึ่งการปฏิบัติการทางทหารดังกล่าว สามารถจำแนกออกเป็นการปฏิบัติการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การควบคุมทะเล การปิดล้อมข้าศึก การปฏิบัติการเป็นพื้นที่และการตั้งแนวสกัดกั้น การป้องกันทางลึก การควบคุมทะเลโดยส่วนล่วงหน้า การคุ้มครองเส้นทางคมนาคมทางทะเล การสนับสนุนกำลังรบในทะเล การลาดตระเวนตรวจการณ์ทางทะเล

๒. การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงคราม เป็นการใช้กำลังทางเรือในการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการทำสงคราม สามารถแบ่งการดำเนินการออกได้เป็น ๒ ประการได้แก่ การใช้กำลังทางเรือรักษากฎหมายในทะเล (Constabulary) และการใช้กำลังทางเรือเพื่อภารกิจช่วยเหลือและสนับสนุน (Benign)

๒.๑. การใช้กำลังทางเรือรักษากฎหมายในทะเล ได้แก่ การดำเนินการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบิดกั้นทางเศรษฐกิจและการกักด่าน (Economic Sanctions and Quarantine) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peace Operations) การปราบปรามการกระทำเยี่ยงโจรสลัดและการกระทำผิดทางทะเล การคุ้มครองฐานขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ

๒.๒. การใช้กำลังทางเรือเพื่อภารกิจการช่วยเหลือและสนับสนุน ได้แก่การใช้กำลังทางเรือในการดำเนินการต่าง ๆ ได้แก่ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทะเลและบรรเทาสาธารณภัย การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล การช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน การปฏิบัติการร่วมกับชาติพันธมิตร และการพัฒนาประเทศ

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านความมั่นคงทางทะเล

กรอบการดำเนินการขยายความร่วมมือและการตระหนักรู้ด้านความมั่นคงทางทะเลระหว่างประเทศ การสร้างความตระหนักรู้ด้านความมั่นคงเป็นความรับผิดชอบหลักของหน่วยงานภายในประเทศ ซึ่งจะมีการเสริมสร้างความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาคหรือแม้แต่ระดับโลก โดยรูปแบบการสร้างความเข้าใจความร่วมมือ Maritime Security Coopertion and Awareness (MSCA) ได้ถูกแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับโลก เป็นการสร้างความร่วมมือระดับยุทธศาสตร์ การสร้างเครือข่าย ระดับภูมิภาค เป็นการดำเนินกิจกรรม และระดับชาติ เป็นการสร้างความร่วมมือของหน่วยงานภายใน

แผนภาพที่ ๒ – ๑ แผนภาพระดับการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลและการตระหนักรู้

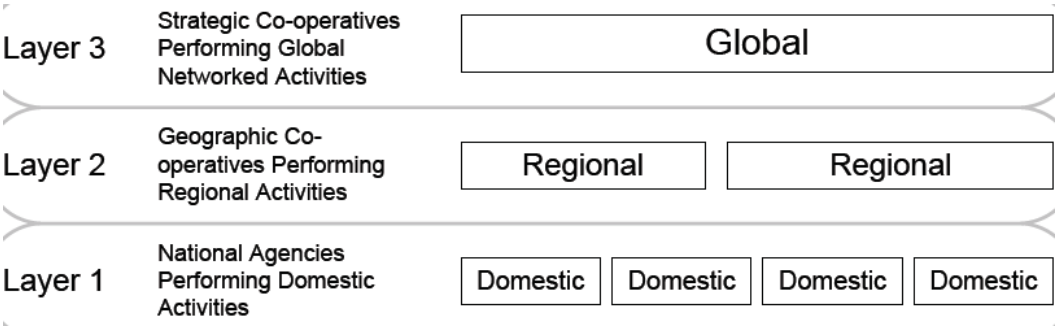

ที่มา : กรอบงานการขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลสหรัฐฯ, ๒๕๖๐.

แนวคิดการตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness: MDA)[๔]

การตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเลเป็นแนวความคิดในการพยายามสร้างความมั่นคงและปลอดภัยทางทะเล ที่ริเริ่มโดยประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ข้อมูลด้านการข่าว เพื่อการติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทะเล เส้นทางการเดินเรือน่านน้ำต่าง ๆ และที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ยานพาหนะ สิ่งก่อสร้าง สินค้า และอื่น ๆ อันจะนำมาซึ่งความตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่มีความผิดปกติต่าง ๆ อันอาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยทางทะเลในส่วนที่ ศรชล. รับผิดชอบ

ระบบ MDA ที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย ผลผลิตจากขีดความสามารถด้านการข่าวและขีดความสามารถในการแสดงภาพสถานการณ์ (Effective MDA = GMI + GMSA)

Global Maritime Intelligence (GMI) คือ ผลผลิตของขีดความสามารถด้านการข่าว ด้านนโยบาย และด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติการร่วมในการนำข้อมูลข่าวสาร และการข่าวมาบูรณาการร่วมกัน เพื่อการพิสูจน์ทราบ ติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทะเล รวมทั้งภัยคุกคามที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และแจกจ่ายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการต่าง ๆ ทั้งการบังคับใช้กฎหมาย และการปฏิบัติอื่น ๆ

---

[๔] ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ, “เทคโนโลยีระบบภาพสถานการณ์ทางทะเล”, นาวิกศาสตร์, ฉบับที่ ๒, ๒๕๕๕ หน้า ๘ - ๑๓.

Global Maritime Situation Awareness (GMSA) คือการสร้างความตระหนักรู้ถึงสถานการณ์ทางทะเลด้วยการบูรณาการข้อมูล และการจัดการเป้าหมายที่ได้รับจากทุก ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางทะเล โดยความพยายามของทุกประเทศที่จะพัฒนาความรู้เกี่ยวกับทะเล GMSA เป็นผลมาจากติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทะเล จนกระทั่งสามารถพิสูจน์ทราบ และป้องกันภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น

ดังนั้น MDA จึงเป็นผลลัพธ์ของการบูรณาการขีดความสามารถด้านการข่าวและการแสดงภาพสถานการณ์ทางทะเล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจได้เข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ทันเวลา และตอบสนองต่อสถานการณ์ใด ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการที่จะได้มาซึ่งขีดความสามารถในการติดตามสถานการณ์ในทะเลอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการบริหารจัดการขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ขีดความสามารถในการตรวจจับ และติดตามกิจกรรมเป้าหมายต่าง ๆ ในทะเล ทั้งในส่วนของคน สินค้า เรือ และการขนส่งต่าง ๆ ตลอดจนผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านการตระหนักรู้และการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

MDA เป็นผลลัพธ์ของการบูรณาการขีดความสามารถด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจได้เข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้านทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ทันเวลา และตอบสนองต่อสถานการณ์ใดๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการที่จะได้มาซึ่งขีดความสามารถในการติดตามสถานการณ์ในทะเลอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการบริหารจัดการขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ขีดความสามารถในการตรวจจับ และติดตามกิจกรรมเป้าหมายต่างๆ ในทะเลทั้งในส่วนของคน สินค้า เรือ และการขนส่งต่าง ๆ ตลอดจนผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านการตระหนักรู้ และการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ การติดตามเป้าหมายในทะเล ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามได้ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในทะเล แต่หากเป็นการติดตามเป้าหมายที่มีสำคัญ และมีแนวโน้มจะเป็นสิ่งผิดปกติหรือเป็นภัยคุกคาม โดยสามารถจัดกลุ่มการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งการตระหนักรู้สถานการณ์ในทะเลได้เป็น ๔ กลุ่ม กล่าวคือ

๑. Monitoring & Collection เป็นกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลอาจได้มาจากการตรวจการณ์ด้วยระบบเรดาร์ในการปฏิบัติการต่าง ๆ หรืออาจได้ระบบข่าวกรอง แหล่งข้อมูลเปิดเผยทั่วไป ฐานข้อมูล และรายงานจากหน่วยงานความร่วมมือทางทะเลต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเหล่านี้เกี่ยวข้องกับทั้งกลุ่มงานด้านการข่าวกรองและหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งแน่นอนว่าการร่วมมือดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องบริหารจัดการการข่าวกรองร่วมกัน

๒. Fusion & Analysis การหลอมรวมข้อมูล (Data Fusion) และการวิเคราะห์กระบวนการในการรวมข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแสดงข้อมูลและภาพเหตุการณ์ที่ถูกต้องให้แก่หน่วยงานทางทะเลต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจต่าง ๆ หมายรวมถึงการประมาณ/คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้า วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ และประเมินภัยคุกคามและช่องโหว่ตามลำดับ ซึ่งแน่นอนการจะได้มาซึ่งระบบที่สามารถดำเนินการต่าง ๆ ข้างต้นได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทางทะเลทั้งหมดต้องมีข้อตกลงกันในการใช้มาตรฐานเดียวกันในส่วนงานต่าง ๆ อาทิ รูปแบบข้อมูล (Data Model) มาตรฐานการแลกเปลี่ยนข้อมูล และระบบงานคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์กิจกรรมที่สนใจ และความผิดปกติต่าง ๆ

๓. Dissemination คือ กระบวนการในการแจกจ่ายข้อมูลไปสู่หน่วยงานทางทะเลที่เกี่ยวข้องในมิติต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสถานะและหน้าที่ของหน่วยงาน (Getting the right information to the right users) ซึ่งสำหรับ MDA แล้วคือ การที่หน่วยงานทางทะเลต่าง ๆ แบ่งปัน/แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ก้าวหน้าเพื่อทำให้หน่วยต่าง ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างทันท่วงที

๔. Archiving & Maintaining ระบบการจัดเก็บและการดูแลรักษาข้อมูล แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ผลการปฏิบัติการต่าง ๆ ได้ การเก็บรักษาข้อมูลยังเป็นการป้องกันการสูญหายของข้อมูล และเพิ่มขีดความสามารถลดเวลาในการสถาปนาระบบข้อมูลเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือเหตุฉุกเฉินต่าง ๆ อีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิ

ความมั่นคงทางทะเลนับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงอยู่อย่างมีเสรีภาพ ปลอดภัย และผาสุขสมบูรณ์ของประชาชนและประเทศชาติ เนื่องจากทะเลเป็นแหล่งที่มาของผลประโยชน์ นำมาซึ่งความเจริญ และความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศ ในทศวรรษหน้าภัยคุกคามข้ามชาติซึ่งเป็นปัญหาภัยความมั่นคงทางทะเลรูปแบบใหม่ จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคง และการใช้ประโยชน์จากทะเลของประเทศ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง น.อ.อภิชัย สมพลกรัง นักศึกษาวิทยาลัยการทัพเรือรุ่นที่ ๔๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “กองทัพเรือกับความมั่นคงทางทะเลในทศวรรษหน้า” เพื่อที่จะศึกษาและตรวจสอบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสภาวะความมั่นคงทางทะเล ปัญหา รูปแบบภัยคุกคาม และสิ่งท้าทายที่อาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล นโยบาย และยุทธศาสตร์การใช้ทะเลของรัฐบาล ปัญหาการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของ

ชาติทางทะเล ตลอดจนรูปแบบ และบทบาทของกองทัพเรือในการประยุกต์ใช้กำลังทางเรือในการรักษาความมั่นคง และผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ผลการศึกษาพบว่า ในทศวรรษหน้าสภาวะความมั่นคงทางทะเลจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์ และการที่ประเทศไทยตั้งอยู่บริเวณภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญของโลก กองทัพเรือจะมีบทบาทสำคัญในการรักษาเสถียรภาพความมั่นคง และการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล แต่การประยุกต์ใช้กำลังทางเรือทั้ง ๓ บทบาทของ ทร. เช่นในปัจจุบันจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เนื่องจากขาดความยืดหยุ่น (Flexibility) ในการใช้กำลัง ทั้งในการจัดกำลัง และการประกอบกำลัง (Configure of Force and Formation) ให้สามารถตอบสนองต่อปัญหา ภัยคุกคาม สิ่งท้าทายทางทะเล และสภาวะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลที่มีความสลับซับซ้อน และเป็นเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น การปฏิบัติการยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จได้ตลอดเวลา (Operate Successfully) และยังไม่เกิดประสิทธผลสูงสุดกับงบประมาณ (Cost Effectiveness) เนื่องจากยังคงให้ความสำคัญภัยคุกคามทางทหารหรือ ภัยคุกคามดั่งเดิม (Traditional Threat) โดยยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non Traditional Threat) ที่มีความเป็นเครือข่ายในทุกมิติ อีกทั้งแนวความคิดในการใช้กำลังทางเรือ (Operational Concept) ของ ทร. แบบ ผบ. ในพื้นที่ (Area Command) ยังไม่เป็นการแบ่งกำลังให้ได้ดุลย์ที่เหมาะสม (Balanced Employment of Forces) กับภัยคุมคามในทุก ๆ รูปแบบ

แนวทางการพัฒนาการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเชิงระบบทั้ง ๓ ระดับ พร้อม ๆ กัน คือ ๑.) ระดับยุทธศาสตร์ (Strategy Level) ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย ผลักดัน นโยบายทะเลให้เป็นนโยบายระดับชาติ ผลักดันให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญในการใช้ประโยชน์จากทะเล และการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ๒.) ระดับยุทธการ (Operational Level) ให้ความสำคัญการปฏิบัติการร่วมระหว่างเหล่าทัพ การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลทั้งพลเรือน และทหาร ๓.) ระดับยุทธวิธี (Tactical Level) เน้นการบูรณาการและใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาของกำลังพลที่สนธิกำลังเป็นชุดปฏิบัติการผสม เพื่อลดข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมาย บูรณาการภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนช่วยสนับสนุนในการรักษาความมั่นคง และผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

แนวทางการประยุกต์ใช้กำลังทางเรือในทศวรรษหน้า ควรจัดแบ่งกำลังทางเรือในภารกิจการบังคับใช้กฎหมายและการช่วยเหลือ Constabulary Role ออกจากการปฏิบัติการทางทหาร Military Role โดยชัดเจน ปรับแนวความคิดในการใช้กำลังทางเรือใหม่ ตามรูปแบบของภัยคุกคาม ๒ ลักษณะ คือ ภัยคุกคามทางทหาร หรือภัยคุกคามดั่งเดิม (Traditional Threat) คำนึงถึงการใช้กำลัง

ทางเรือเพื่อการป้องกันประเทศเป็นสำคัญ ควรปรับพื้นที่ปฏิบัติการเป็น ๒ พื้นที่ คือฝั่งอ่าวไทย และฝั่งทะเลอันดามัน และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non Tradition Threat) คำนึงถึงการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ความสงบเรียบร้อยในการประกอบกิจกรรมทางทะเล การใช้กำลังทางเรือมุ่งเน้นการบูรณาการ การประสานงานระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลทั้งทหาร และพลเรือน และภาคประชาชน ซึ่งจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ยังคงแบ่งพื้นที่ปฏิบัติการเป็น ๓ พื้นที่ตามที่ ทรภ. รับผิดชอบ แต่ปรับลดพื้นที่ปฏิบัติการลงมาเหลือเฉพาะบริเวณน่านน้ำภายในจนถึงเขตต่อเนื่อง โดยใช้บทบาทของ ศรชล. ศูนย์ ทสปช.ในทะเล และ พมพ.ทรภ.ตามยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ

สำหรับแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ พล.ร.ต.อภิชัย สมพลกรัง ผู้อำนวยการสำนักกิจการความมั่นคง กรมยุทธการทหารเรือ และ น.อ.จุมพล นาคบัว ผู้อำนวยการกองกิจการความมั่นคงทางทะเล สำนักกิจการความมั่นคง กรมยุทธการทหารเรือ เมื่อ ๑ พ.ค.๖๒ ในประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๒ ท่าน มีความเห็นดังนี้

๑. พล.ร.ต.อภิชัย ฯ มีความเห็นว่า ภัยคุกคามทางทะเลในส่วนที่ ศรชล. รับผิดชอบจะมีรูปแบบและลักษณะเป็นภัยคุกคาม ๙ ด้าน ประกอบไปด้วย ๑) การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ ๒) การทำการประมงผิดกฎหมาย ๓) การค้ามนุษย์และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ๔) การลักลอบขนยาเสพติด อาวุธ และสินค้าเลี่ยงภาษีศุลกากร ๕) การลักลอบขนสินค้าสองวัตถุประสงค์ตามข้อห้ามของสหประชาชาติ ๖) เหตุการณ์ร้ายแรงทางทะเล การก่อการร้ายทางทะเลภัยพิบัติทางธรรมชาติ ๗) การใช้ประโยชน์จากทะเลที่ผิดกฎหมายและเป็นภัยต่อระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งภัยคุกคามเหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมสร้างความเสียหายให้กับผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างร้ายแรง รวมทั้งลักษณะการเกิดเหตุไม่เพียงเกิดขึ้นในน่านน้ำของประเทศไทยเท่านั้น แต่มีลักษณะการเกิดเหตุข้ามพรมแดนทางทะเลระหว่างประเทศ สำหรับการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศตาม พ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ นั้นจะไม่ได้ระบุไว้โดยตรงว่าให้มีการสร้างความร่วมมืออย่างไร แต่มีกล่าวถึงในหมวด ๔ เรื่องการปฏิบัติการและพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายกับเรือต่างชาติที่กระทำผิดตามกฎหมายที่ประเทศไทยมีเขตอำนาจ รวมถึงการมีสิทธิไล่ตามติดพันเรือต่างชาติ ซึ่งการดำเนินการจะต้องมีการประสานงานกับประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว การประสานความร่วมมือกับต่างประเทศจึงสามารถดำเนินการได้อยู่แล้ว ซึ่งไม่ขัดกับเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.ฯ สำหรับรูปแบบการดำเนินการเสริมสร้างความร่วมมือ ศรชล. เองต้องเป็นผู้กำหนด ตั้งแต่กรอบนโยบาย จนถึงแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศมีส่วนสำคัญอย่างมากในการเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามด้านต่าง ๆ ซึ่ง ศรชล.ได้พยายามสร้างเครือข่ายความร่วมมือมาโดยตลอด โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมความร่วมมือระดับภูมิภาคตามกรอบอาเซียน เช่น ARF และ AMF

การเข้าร่วมเป็นสมาชิก HACGAM ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือของหน่วยยามฝั่งในภูมิภาคเอเชีย การสร้างความร่วมมือระดับทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่นมาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนามการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับองค์กรระหว่างประเทศเช่น ReCAAP ISC เป็นต้น ซึ่งตามที่ได้กล่าวมา ทำให้ศรชล.ได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญในการจัดเตรียมกำลังเพื่อการบังคับใช้กฎหมายในทะเลได้ทันท่วงที อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติงานในลักษณะศูนย์ประสานฯ ยังมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน เช่น การขาดงบประมาณและบุคลากร ซึ่งทำให้ในการประสานงานกับต่างประเทศยังมีข้อจำกัดอยู่พอสมควร สำหรับแนวทางการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศที่เหมาะสมกับ ศรชล. ภายหลังการยกระดับเป็นศูนย์อำนวยการฯ มีหลายรูปแบบ เช่น การประชุมระหว่างประเทศ การฝึกอบรมโดยผู้แทนหน่วยงานจากต่างประเทศ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่าน POC หรือแม้แต่การเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเสริมสร้างการตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเล อย่างไรก็ตาม ยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการดำเนินการของ ศรชล. เพียงหน่วยเดียว เนื่องจากที่ผ่านมาใช้สิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณ และบุคลากร ของ ทร. โดยทั้งสิ้น ซึ่งภายหลังการยกระดับเป็นศูนย์อำนวยการฯ แล้ว ศรชล. ควรดำรงความร่วมมือที่ได้ดำเนินการขณะเป็นศูนย์ประสานฯ ไว้ และพัฒนาต่อเนื่องในลักษณะของศูนย์อำนวยการฯ โดยสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือต้องมีการจัดทำโครงสร้างรองรับการปฏิบัติงานด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. น.อ.จุมพลฯ มีความเห็นว่า ภัยคุกคามทางทะเลในส่วนที่ ศรชล. รับผิดชอบจะมีรูปแบบเป็นภัยคุกคามทางทะเลรูปแบบใหม่ (Non-traditional Maritime threats) ที่ไม่ได้เป็นภัยคุกคามทางทหาร เช่นการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือ การทำการประมงผิดกฎหมาย เป็นต้น ซึ่ง ศรชล. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเล โดยมีลักษณะการทำงานคล้ายหน่วยยามฝั่งของประเทศอื่น ๆ แต่มีความพิเศษตรงที่เป็นการทำงานหลายหน่วยงานหรือที่เรียกว่า สหวิชาชีพ (Interagency) และพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ ได้กำหนดขอบเขตอำนาจในการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศไว้ เกี่ยวกับการไล่ตามติดพันเรือต่างชาติ และการบังคับใช้กฎหมายกับเรือต่างชาติที่กระทำความผิดในเขตอำนาจทางทะเลของ

ประเทศไทย สำหรับแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศรองรับ พ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ นั้นศรชล. จะเป็นผู้กำหนดเอง โดยขณะนี้ได้มีแนวความคิดที่จะกำหนดให้มีกองงานที่จะมารับผิดชอบงานด้านการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศไว้โดยตรง ทั้งนี้ กลไกในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศของ ศรชล. มีส่วนช่วยในการรับมือกับภัยคุกคามทางทะเลในการได้มา ซึ่งข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงทางทะเล ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ ศรชล. จะได้นำมาวิเคราะห์และประเมินทิศทางของภัยคุกคาม รวมถึงการจัดวางกำลังทางเรือเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์จะได้มีการสั่งการกำลังทางเรือในการบังคับใช้

กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศไม่สามารถดำเนินการได้อย่างในทันทีทันใด จะต้องมีการดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยต้องสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกันก่อน จึงจะทำให้ประเทศที่เรามีปฏิสัมพันธ์ด้วยเกิดความสบายใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับเรา ทั้งนี้อาจจะต้องมีการจัดทำเป็น Road map ที่เป็นรูปธรรม สำหรับแนวทางการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศที่เหมาะสมกับ ศรชล. ภายหลังการยกระดับเป็นศูนย์อำนวยการฯ จะช่วยส่งเสริมให้การสร้างความร่วมมือฯ มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ทั้งเรื่องงบประมาณ และผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งต่อไปจะไม่เป็นภาระการดำเนินการของกองทัพเรือเพียงหน่วยเดียว แต่จะเป็นการดำเนินการร่วมกันทุกหน่วยงานที่จะจัดส่งบุคลากรมาปฏิบัติงานตามโครงสร้างใหม่ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาโครงสร้าง ศรชล. ที่เหมาะสม สำหรับแนวทางการสร้างความร่วมมือคิดว่าจะยังคงสานต่อความร่วมมือเดิมที่มีอยู่แล้ว แต่จะพยายามที่จะขยายความร่วมมือออกไปให้ครอบคลุมผลประโยชน์ของชาติทางทะเลไปถึง โดยพิจารณาจากเส้นทางทางเดินเรือของเรือสินค้าไทยผ่าน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

๑. ศึกษาประเด็นความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยวิเคราะห์นโยบาย กฎหมาย ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบคำถามว่า ศรชล.ควรมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างไร?

๒. ศึกษาบทบาทของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ตามร่างพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ....

๓. ศึกษากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดต่าง ๆ

๔. ศึกษาการดำเนินการของประเทศต่าง ๆ งานวิจัย และแนวความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวคิดในการดำเนินการที่เป็นมาตรฐานด้านการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ

๕. วิเคราะห์หนทางแก้ไขปัญหาเพื่อตอบคำถามวิจัยต่อไป

แผนภาพที่ ๒ – ๒ กรอบแนวคิดของการวิจัย

ปัญหา
และความสำคัญของปัญหา

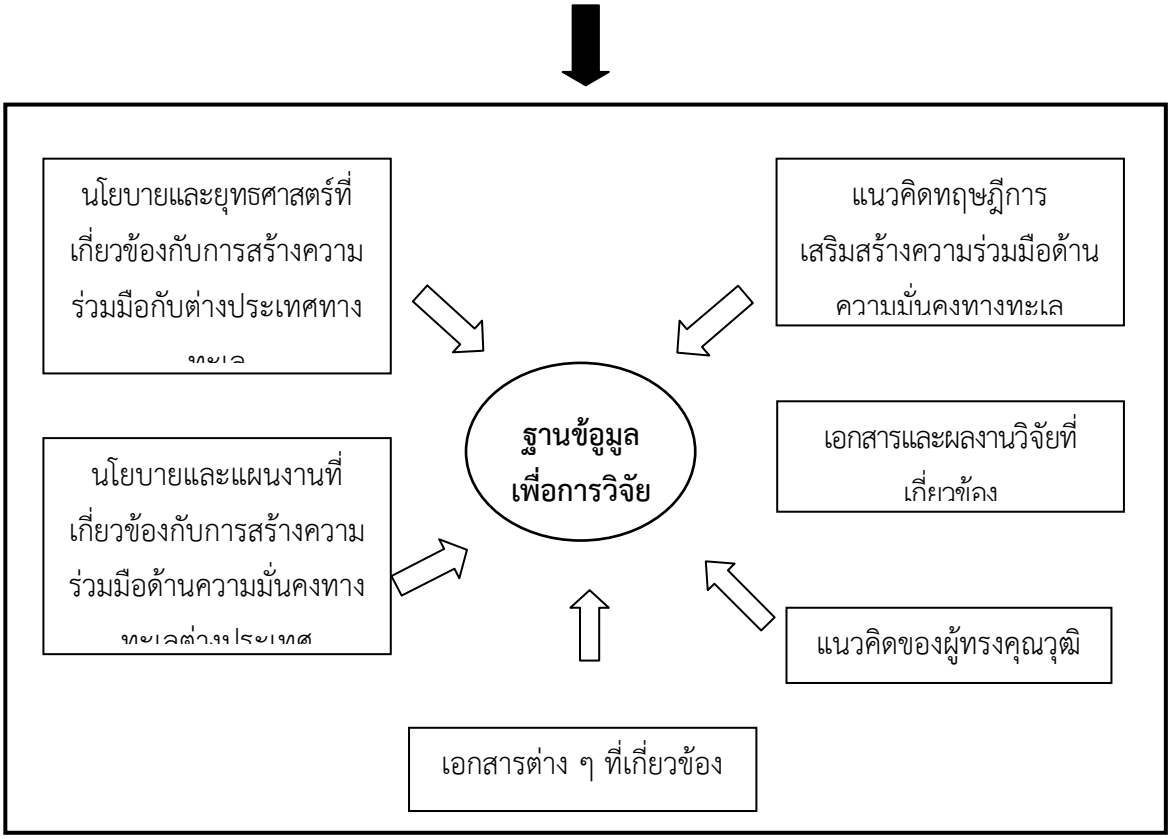

การวิเคราะห์ปัญหา

การกำหนดแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศของ ศรชล. (ในฐานะศูนย์อำนวยการ)

สรุป

จากกรอบนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านความมั่นคงทางทะเลและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่า ปัจจุบัน ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในทุกมิติ โดยเป็นส่วนหนึ่งของกำลังอำนาจของชาติ สำหรับการจัดการด้านความมั่นคงทางทะเลนั้น จากลักษณะภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทางทะเลในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนรุนแรง ไม่สามารถจัดการได้ด้วยรัฐใดรัฐหนึ่ง จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อรองรับภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ศรชล.ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการบูรณาการการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย จึงต้องแสวงหาพัฒนาและดำรงความร่วมมือกับหน่วยงานทางทะเลของประเทศรอบบ้านและในภูมิภาค รวมถึงองค์การระหว่างประเทศให้ได้อย่างต่อเนื่องภายใต้สภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ลักษณะเฉพาะองค์การ และอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับ ซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป

บทที่ ๔
แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

กล่าวนำ

ในบทนี้จะวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยนำเอาทฤษฎี หลักการ และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและปลอดภัยทางทะเล ที่กำหนดไว้ในบทที่ ๒ นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมกับบทบาทของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศและตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

บทบาทของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลด้านการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

จากการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ พบว่ายังมีช่องว่างที่ทำให้การสร้างความร่วมมือของ ศรชล. (ศูนย์ประสานฯ) ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งไม่ครอบคลุมภัยคุกคามทางทะเลหลักทั้ง ๙ ด้าน อันประกอบด้วย ๑. การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ ๒. การทำการประมงผิดกฎหมาย ๓. การค้ามนุษย์และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ๔. การลักลอบขนยาเสพติด อาวุธ และสินค้าเลี่ยงภาษีศุลกากร ๕. การลักลอบขนสินค้าสองวัตถุประสงค์ตามข้อห้ามของสหประชาชาติ ๖. เหตุการณ์ร้ายแรงทางทะเล ๗. การก่อการร้ายทางทะเล ๘. ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ๙. การใช้ประโยชน์จากทะเลที่ผิดกฎหมายและเป็นภัยต่อระบบนิเวศทางทะเล โดยสาเหตุหลักเกิดจากรูปแบบการปฏิบัติงานในลักษณะศูนย์ประสานงานที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย การปฏิบัติงานที่ผ่านมาจึงเป็นเพียงการประสานงานกับหน่วยอื่น ๆ เท่านั้น รวมถึงปัญหาการขาดแคลนบุคคลากรปฏิบัติงานใน ศรชล. เป็นกำลังพลจาก ทร.เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งปฏิบัติงานแบบสองหน้าที่ รวมถึงบุคลากรของ ทร. เองไม่มีองค์ความรู้ครอบคลุมมิติของภัยคุกคามทางทะเลทุก ๆ ด้าน ซึ่งมีความต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะจากหน่วยงานหลักอื่น ๆ

ภายใต้ ศรชล. รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่ได้มีการรวบรวม จนนำไปสู่การออกพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ รวมทั้งยังได้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ทางทะเล เพื่อส่งเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายในทะเลมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ

ประการหนึ่งในการรับมือกับภัยคุกคามซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะการเกิดขึ้นข้ามพรมแดน (Transboundary) ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบมากนัก เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้ระบุไว้แล้วในบทที่ ๓ **ทั้งนี้ จะได้ทำการวิเคราะห์และกำหนดรูปแบบในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศออกเป็น ๓ กลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ ๑. การกำหนดนโยบายและทิศทางการสร้างความร่วมมือ ๒. โครงสร้างการจัดองค์กรและรูปแบบการเสริมสร้างความร่วมมือที่เหมาะสม และ ๓. การพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากร ศรชล.**

การกำหนดนโยบายและทิศทางการสร้างความร่วมมือ

๑. วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง พบว่าประเทศไทยได้มีความมุ่งหวังในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กร ภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อให้ความมั่นคงในภาพรวมทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และโลกมีการพัฒนา ไปสู่สันติสุขอย่างแท้จริง เป็นรูปธรรม และยั่งยืน โดยผลักดันส่งเสริมให้การดำเนินการและความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นไปตามหลักการปฏิบัติสากล กฎหมายและความตกลงระหว่างประเทศ พร้อมคำนึงถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัฐต่อรัฐ เอกชนต่อเอกชน และประชาชนต่อประชาชน สร้างเสริมความร่วมมือ กับนานาชาติในการป้องกันและระวังภัยคุกคามทุกรูปแบบ ดังนั้นการสร้างความร่วมมือของ ศรชล. สามารถดำเนินได้โดยการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเลกับมิตรประเทศ เพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่ ศรชล. รับผิดชอบโดยไม่ขัดกับนโยบายของรัฐ

๒. วิเคราะห์ทิศทางความร่วมมือจากกระทรวงการต่างประเทศ พบว่ากระทรวงการต่างประเทศมีเป้าหมายในการการกระชับความสัมพันธ์กับต่างประเทศและส่งเสริมบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยมีแนวทางในการดำเนินการได้แก่การสานต่อความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี และต่อยอดความร่วมมือกับต่างประเทศทางยุทธศาสตร์ที่มีศักยภาพ เพื่อส่งเสริมความมั่นคงในภูมิภาค ในระดับโลก และส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนร่วมกันไปในทุกมิติ รวมทั้งมีกิจกรรมหลักประกอบด้วย ๑) การเยือนและการประชุมทวิภาคีและพหุภาคีในทุกระดับเช่น ระดับราชวงศ์ ผู้นำ รมว.กต. และผู้นำประเทศ

๒) โครงการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา ๓) โครงการความร่วมมือด้านต่าง ๆ และ ๔) โครงการเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกับประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับความร่วมมือทางทะเลได้มีกรอบความร่วมมือที่ไทยเข้ามีบทบาทสำคัญ เช่น การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิค (ASEAN Regional Forum : ARF) การประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียน (ASEAN Maritime Forum : AMF) และการประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค (Expanded ASEAN Maritime Forum : EAMF) และ การจัดทำประมวลการปฏิบัติภายใต้ปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea - DOC) ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะมีขึ้น ศรชล. มีความจำเป็นต้องแสดงบทบาทหลักในการเป็นหน่วยงานบังคับใช้

กฎหมายทางทะเลของไทย ในการเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมสัมมนาในเวทีระหว่างประเทศที่กระทรวงการต่างประเทศได้ให้ความสำคัญ เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์สอดคล้องกันในต่ละระดับ

๓. วิเคราะห์ความร่วมมือกับประเทศมหาอำนาจและประเทศในอาเซียน

๓.๑ ความร่วมมือกับประเทศมหาอำนาจ พบว่า ศรชล. ได้มีการดำเนินความร่วมมือกับประเทศสหรัฐเป็นหลักซึ่งเกิดขึ้นภายใต้โครงการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security Initiative : MSI) เพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเล (MDA) ในรูปแบบการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรของ ศรชล. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเรือสินค้าที่ประกอบอาชีพสุจริต (White Shipping) ผ่านศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเล เพื่อให้ได้ภาพสถานการณ์แบบใกล้เคียงเวลาจริง สำหรับความร่วมมือกับประเทศอินเดียได้มีการเสริมสร้างความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมในปี ๒๕๖๒ โดยได้มีการดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของทั้ง ๒ ประเทศ เช่นเดียวกับที่ ศรชล. ได้ดำเนินการกับทางสหรัฐฯ รวมทั้งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกรอบความร่วมมือประเทศริมขอบมหาสุมทรอินเดีย (Indian Ocean Rim Association, IORA) ของประเทศไทยได้มีส่วนช่วยให้ ศรชล. เข้าถึงเครือข่ายประเทศในภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย สำหรับประเทศออสเตรเลีย ศรชล. ได้มีความร่วมมือกับหน่วยป้องกันชายแดนเครือรัฐออสเตรเลีย (Australin Border Force, ABF) ซึ่งเป็นไปในลักษณะการจัดบรรยายให้ความรู้และฝึกอบรมกำลังพลในหัวข้อที่ทั้งสองประเทศให้ความสนใจร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ศรชล. ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเพียงพอ เช่น ประเทศจีน การดำเนินการเป็นเพียงความร่วมมือผ่านกรอบความร่วมมืออาเซียน และยังไม่มีการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงาน สำหรับประเทศญี่ปุ่น ศรชล.ได้มีความร่วมมือผ่านกรอบความร่วมมือ HACGAM ยังไม่มีความร่วมมือระดับหน่วยงานที่เป็นรูปธรรม เช่นกัน

ทั้งนี้ การสร้างความร่วมมือกับประเทศมหาอำนาจจะทำให้ ศรชล. เป็นที่รู้จักซึ่งจะช่วยเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือได้อย่างครอบคลุมพื้นที่ทางทะเลที่เรือสินค้าและผลประโยชน์ของชาติไทยไปถึง

๓.๒ ความร่วมมือกับประเทศอาเซียน พบว่ากรอบความร่วมมือที่มีการดำเนินการร่วมกันประกอบไปด้วย ๒ กรอบการประชุมหลัก ได้แก่ กรอบความร่วมมือภายใต้กลไกอาเซียน เช่น ARF และ AMF และกรอบความร่วมมือภายใต้การประชุมหัวหน้าหน่วยยามฝั่งในภูมิภาคเอเชีย (Asiain Head of Coastguard Meeting, HACGAM) รวมทั้งมีกรอบย่อยที่ให้ความสำคัญเป็นพื้นที่ เช่น ความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายในทะเลในพื้นที่อ่าวไทย (Gulf of Thailand Maritime Laws Enforcement Initiative : GoTI) ซึ่งให้ความสำคัญของการเกิดเหตุในพื้นที่อ่าวไทยและบริเวณใกล้เคียงเป็นหลัก โดยภาพรวมของความร่วมมือภายใต้กรอบอาเซียน จะเน้นการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นประเด็นด้านความมั่นคงทางทะเลที่แต่ละประเทศให้ความสนใจร่วมกัน เช่นการแก้ไขปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย เป็นต้น ดังนั้นกรอบความร่วมมือกับประเทศอาเซียนจึงมีความสำคัญ เนื่องจากมีพื้นที่ทางทะเลประชิดกับพื้นที่ปฏิบัติการทางทะเลของประเทศไทยมากที่สุด

จากการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งนโยบายและทิศทางการสร้างความร่วมมือ จะเห็นได้ว่าแนวทางที่ ศรชล. (ศูนย์ประสานฯ) ได้ดำเนินการมามีทิศทางที่ถูกต้องและเป็นไปตามนโยบายหน่วยเหนือ และทิศทางการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ แต่เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จึงทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างจำกัดตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น โดยการกำหนดนโยบายของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) ควรมีการพิจารณาให้ครอบคลุมในทุกกรอบความร่วมมือในแต่ละระดับและขยายความร่วมมือกับชาติมหาอำนาจเช่น ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีบทบาททางด้านความมั่นคงทางทะเลที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียเพิ่มเติม

โครงสร้างการจัดองค์กรและรูปแบบการเสริมสร้างความร่วมมือที่เหมาะสม

๑. วิเคราะห์โครงสร้างและการบริหารจัดการ ศรชล.(ศูนย์อำนวยการฯ) ร่างโครงสร้างส่วนราชการ (โครงสร้างตามแผนภาพที่ ๔ - ๑) ได้กำหนดให้มีกองบัญชาการศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (บก.ศรชล.) ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลภาค (ศรชล.ภาค) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลจังหวัด (ศรชล.จังหวัด) เป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อ ศรชล.ภาค โดยปัจจุบันยังไม่มีการกำหนดโครงสร้างที่รองรับการประสานงานระหว่างประเทศไว้ในร่างโครงสร้างหลักของ ศรชล. ดังนั้น ในส่วนนี้จะเป็นการพิจารณาเพิ่มเติมโครงสร้างด้านการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยพิจารณาจากกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่ผ่านมาและแนวโน้มความร่วมมือที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

แผนภาพที่ ๔-๑ ร่างโครงสร้างกองความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักนโยบายและแผน

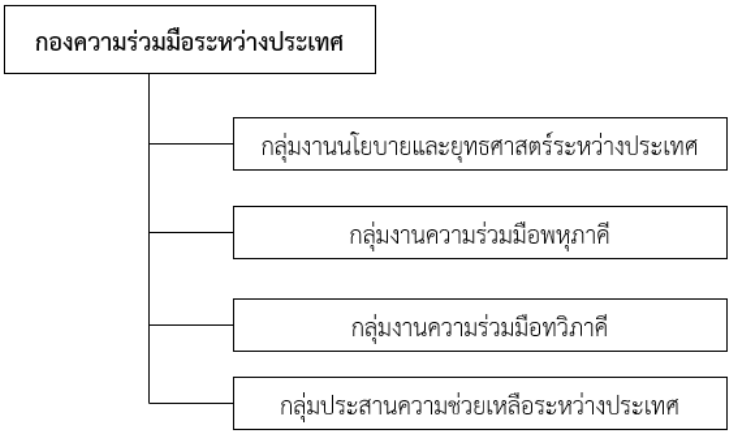

ที่มา : ศูนย์ประสานการปกิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, (ร่างคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่...../๒๕๖๒ เรื่อง การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน อำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตรากำลังของ ศรชล.), ๒๕๖๒.

โครงสร้างกองความร่วมมือระหว่างประเทศ จากการวิเคราะห์กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่ ศรชล. (ศูนย์ประสานฯ) ได้เข้าร่วมและการขยายบทบาทของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) ในอนาคต เพื่อให้ครอบคลุมภารกิจ หน้าที่ และความรับผิดชอบที่ได้รับตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ นำมาสู่ร่างโครงสร้างกองความร่วมมือระหว่างประเทศที่สอดคล้องเหมาะสมได้ดังนี้

๑. กลุ่มงานนโยบายและยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ ทำหน้าที่วางแผนอำนวยการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ รวมทั้งจัดแผนงานการเสริมสร้างความร่วมมือประจำปีและราย ๓ ปี เพื่อสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

๒. กลุ่มงานความร่วมมือพหุภาคี ทำหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงานติดตาม ความร่วมมือตามกรอบความร่วมมือพหุภาคี ได้แก่

๒.๑ กรอบการประชุม Coast Guard Global Summit

๒.๒ กรอบความร่วมมือการประชุมหัวหน้าหน่วยยามฝั่งในภูมิภาคเอเชีย (HACGAM)

๒.๓ การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงใน

ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิค (ARF)

๒.๔ การประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียน (AMF) และการประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค (EAMF)

๒.๕ กรอบปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (DOC)

๒.๖ กรอบสมาคมแห่งภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย (IORA)

๒.๗ กรอบความร่วมมือการบังคับใช้กฎหมายในทะเลในพื้นที่อ่าวไทย (GoTI)

๒.๘ กรอบความร่วมมือพหุภาคีในอนาคต

๓. กลุ่มงานความร่วมมือทวิภาคี ทำหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ติดตามความร่วมมือตามกรอบความร่วมมือทวิภาคี ได้แก่

๓.๑ การประสานงานกับหน่วยยามฝั่งและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเลมิตรประเทศ ในลักษณะทวิภาคี

๓.๒ การจัดประชุมหารือในระดับฝ่ายอำนวยการ (Staff Level) และระดับหัวหน้าหน่วยงาน (Senior Officer Level)

๔. กลุ่มงานประสานความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ทำหน้าที่ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ติดตามให้ความช่วยเหลือเหตุการณ์ทางทะเลระหว่างประเทศ ได้แก่

๔.๑ การให้การช่วยเหลือเรือไทยและลูกเรือไทยที่ประสบเหตุในพื้นที่ทางทะเลประเทศอื่น ๆ อาทิเช่น กรณีเรือสินค้าถูกปล้น และเรือประมงถูกจับกุม เป็นต้น

๔.๒ ประสานงานองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ReCAAP ISC Interpol CMF และ IFC

นอกเหนือจากการจัดให้มีกองความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นกลไกขับเคลื่อนหลักในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศต่าง ๆ แล้ว ร่างโครงสร้างยังไม่ครอบคลุมไปถึงการดำเนินคดีกรณีเกิดเหตุนอกราชอาณาจักรซึ่งต้องมีขั้นตอนการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานสืบสวน สอบสวน จึงมีความจำเป็นในการกำหนดให้มีกองงานที่มารับผิดชอบงานด้านคดีระหว่างประเทศ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก โดยบรรจุอยู่ภายใต้สำนักสืบสวน สอบสวน และกฎหมาย

แผนภาพที่ ๔-๒ ร่างเพิ่มเติมโครงสร้างกองคดีต่างประเทศ สำนักสืบสวน สอบสวน และกฎหมาย

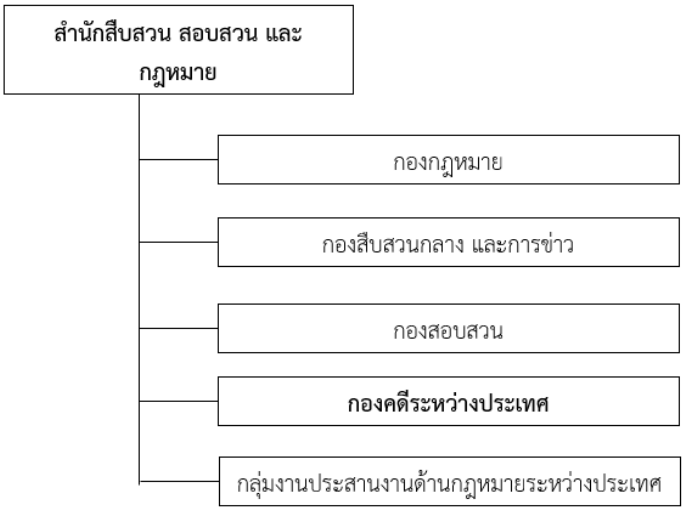

ที่มา : ศูนย์ประสานการปกิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, (ร่างคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่...../๒๕๖๒ เรื่อง การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน อำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตรากำลังของ ศรชล.), ๒๕๖๒.

๒. วิเคราะห์แนวทางการสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่ ศรชล.ภาค ๑ – ๓

จากการพิจารณาพื้นที่ปฏิบัติการของ ศรชล. ทั้ง ๓ ภาค มีพื้นที่ปฏิบัติการที่กว้างไม่สามารถจัดเรือหรืออากาศยานได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างสูง แนวทางในการดำเนินการที่เหมาะสมจึงเป็นไปในลักษณะการเสริมสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข่าวกรองด้านความมั่นคงทางทะเลกับหน่วยบังคับใช้กฎหมายทางทะเลที่มีพื้นที่ปฏิบัติการติดกัน ได้แก่

๒.๑ ศรชล. ภาค ๑ ทำหน้าที่ ประสานงาน กระชับความสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนข่าวกรองร่วมกับ หน่วยบังคับใช้กฎหมายทางทะเลประเทศกัมพูชา

๒.๒ ศรชล. ภาค ๒ ทำหน้าที่ ประสานงาน กระชับความสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนข่าวกรองร่วมกับ หน่วยบังคับใช้กฎหมายทางทะเลประเทศมาเลเซีย

๒.๓ ศรชล. ภาค ๓ ทำหน้าที่ ประสานงาน กระชับความสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนข่าวกรองร่วมกับ หน่วยบังคับใช้กฎหมายทางทะเลประเทศเมียนมา

ทั้งนี้สามารถกำหนดรูปแบบในการดำเนินการเพิ่มเติม เช่นการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชา การแลกเปลี่ยน Point of Contact การลาดตระเวนร่วมทางทะเล และการประชุมสัมมนาร่วมกันตามวงรอบ

แผนภาพที่ ๔- ๓ พื้นที่รับผิดชอบศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลภาค ๑ – ๓

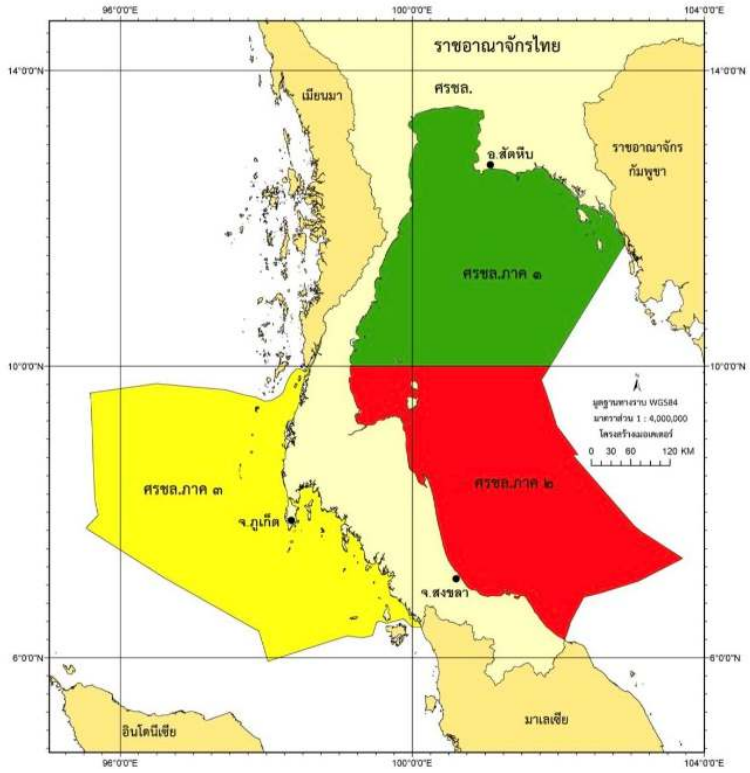

ที่มา: ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, (เอกสารคำขอจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ), ๒๕๕๙.

๓. วิเคราะห์และกำหนดรูปแบบในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ จากการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาของ ศรชล. ในบทที่ ๓ จะพบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือจะประกอบไปด้วย ๔ กิจกรรมหลัก ได้แก่

๓.๑ กิจกรรมเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building)

๓.๑.๑ การประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกัน (Meeting/Seminar)

๓.๑.๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

๓.๑.๓ การบรรยายให้ความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ (Subject Matter Expert

Exchange)

๓.๒ กิจกรรมกระชับความสัมพันธ์หน่วยงาน (Multilateral/Bilateral Meeting)

๓.๒.๑ การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับต่าง ๆ

๓.๒.๒ การเยี่ยมชม ศึกษา ดูงาน

๓.๓ กิจกรรมการฝึก (Exercise/Training)

๓.๓.๑ การฝึกแก้ปัญหาบนโต๊ะ (Table-Top Exercise)

๓.๓.๒ การฝึกในทะเล

๓.๓.๓ การฝึกองค์บุคคล

๓.๓.๔ การฝึกสาธิตปฏิบัติการ

๓.๔ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข่าวสาร (Information Sharing)

๓.๔.๑ การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

๓.๔.๒ การแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านผู้ทำหน้าที่ Point of Contact

จากการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในปัจจุบันจะยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักในอนาคต ดังนั้น ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) สามารถพิจารณารูปแบบการดำเนินกิจกรรม ซึ่งไม่เพียงการไปเข้าร่วมกิจกรรม ณ ต่างประเทศ เพียงอย่างเดียว แต่ควรแสดงบทบาทนำของการเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลของไทย โดยการเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามวงรอบ และเชิญหน่วยงานด้านการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลของมิตรประเทศได้เข้าร่วม เพื่อกระชับความสัมพันธ์ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน โดยในระยะเริ่มต้นสามารถจัดกิจกรรมในลักษณะการเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building) ซึ่งไม่มีความซับซ้อนในการดำเนินการมากนัก และพิจารณาขยายการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในปีถัดไป

๔. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านศูนย์ยุทธการ ศรชล.

ในปัจจุบัน ศรชล.ได้ดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานต่างประเทศผ่านศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเล ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ที่มีการใช้งานร่วมกับ ทร. ซึ่งภายหลังที่ได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลแล้ว จะต้องมีการกำหนดให้ศูนย์ยุทธการ ศรชล. ที่ถูกกำหนดไว้ในร่างโครงสร้างฯ (แผนภาพที่ ๓ – ๑) ทำหน้าที่แลกเปลี่ยนข้อมูลเรือสินค้ากับประเทศต่าง ๆ ได้แก่ สหรัฐฯ สิงคโปร์ และ อินเดีย เพื่อให้สามารถดำรงการเสริมสร้างการตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness: MDA) อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรพิจารณาขยายการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านศูนย์ยุทธการ เพิ่มเติมกับประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมเส้นทางการเดินเรือของเรือไทยและภัยคุกคามที่ให้ความสนใจ ซึ่งข้อมูลทั้งหลายที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์พฤติกรรมเรือที่มีแนวโน้มจะกระทำผิดกฎหมายในทะเล อันจะเป็นประโยชน์ในการจัดวางกำลังหมวดเรือเฉพาะกิจร่วมให้มี

ความเหมาะสมสอดคล้องกับทิศทางของภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้น

การพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากร ศรชล.

จากการวิเคราะห์ปัญหาด้านบุคลากรไม่เพียงพอและขาดองค์ความรู้เมื่อปฏิบัติงานในลักษณะ ศรชล.(ศูนย์ประสานฯ) พบว่าปัญหาดังกล่าวกำลังจะถูกแก้ไขโดยการจัดตั้งสำนักการฝึกและฝึกอบรม ไว้ในร่างโครงสร้าง ศรชล. ซึ่งพิจารณาแล้วนับว่ามีความเหมาะสมอย่างยิ่งและเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุด นอกเหนือจากการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรของ ศรชล. แล้วนั้น สำนักการฝึกและฝึกอบรมยังสามารถสนับสนุนกิจกรรมความร่วมมือกับหน่วยงานมิตรประเทศได้เช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบการดำเนินกิจกรรมในข้อ ๓ ได้อีกด้วย

แผนภาพที่ ๔- ๔ ร่างโครงสร้างสำนักการฝึกและอบรม

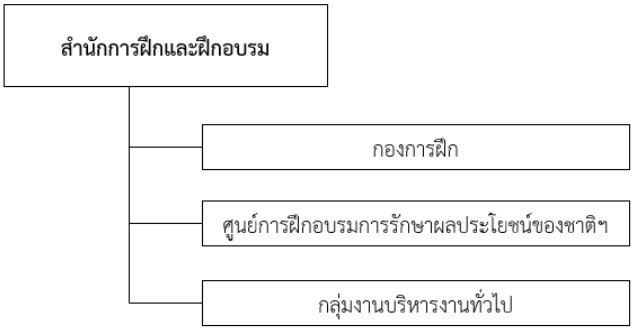

ที่มา: ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, (ร่างคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่...../๒๕๖๒ เรื่อง การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน อำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตรากำลังของ ศรชล.), ๒๕๖๒.

อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้ในการรองรับภัยคุกคามทางทะเลด้านต่าง ๆ ที่ ศรชล. รับผิดชอบ ได้มีการศึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ภายในหน่วยงานหลัก ศรชล. มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้รับมาจากทฤษฎี หลักการ ตามบรรณสาร คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว จากประสบการณ์

การปฏิบัติงานในพื้นที่จริง จากการได้รับการถ่ายทอดจากต่างประเทศ ดังนั้นการพัฒนาองค์ความรู้บุคลากรจึงไม่ได้เป็นการเริ่มต้นจากศูนย์ แนวทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้จึงสามารถดำเนินการได้โดยอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญของแต่ละหน่วยงานมาถ่ายทอดให้กับผู้ที่จะปฏิบัติงานใน ศรชล. เพื่อให้บุคลากรมีพื้นฐานความรู้ที่ใกล้เคียงกัน และมีความเข้าใจภาพสถานการณ์ไปในทิศทางเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้น การเพิ่มพูนความรู้จะต้องครอบคลุมมิติระหว่างประเทศด้วย เพราะภัยคุกคามทางทะเลที่กำลังเผชิญอยู่นั้น มีลักษณะการเกิดข้ามพรมแดน (Transboundary) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาลักษณะของภัยคุกคามทั้ง ๙ ด้านแล้ว สามารถกำหนดความรับผิดชอบให้แต่หน่วยงานหลักในการถ่ายทอดความรู้ได้ ตามตารางที่ ๔ – ๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔- ๑ แนวทางการแบ่งมอบความรับผิดชอบการฝึกอบรมบุคลากร ศรชล.

ลำดับ	ประเภทภัยคุกคาม	หน่วยรับผิดชอบฝึกอบรม	หมายเหตุ
๑.	การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ	กองทัพเรือ	ได้รับมอบอำนาจตาม พ.ร.บ. ปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ.๒๕๓๔
๒.	การทำการประมงผิดกฎหมาย	กรมประมง	รับผิดชอบการทำประมงของไทย
๓.	การค้ามนุษย์และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	กองทัพเรือ กองบังคับการตำรวจน้ำ	มีประสบการณ์ในการสกัดกั้นการเข้าเมืองผิดกฎหมายทั้งทางบกและทะเล
๔.	การลักลอบขนยาเสพติด อาวุธ และสินค้าเลี่ยงภาษีศุลกากร	กองทัพเรือ กองบังคับการตำรวจน้ำ กรมศุลกากร	เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ของแต่ละหน่วยงานในด้านที่ตนเองรับผิดชอบ
๕.	การลักลอบขนสินค้าสองวัตถุประสงค์ตามข้อห้ามของสหประชาชาติ	กรมศุลกากร	เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการตรวจสอบสินค้าที่เข้า-ออกประเทศ
๖.	เหตุการณ์ร้ายแรงทางทะเล	กรมเจ้าท่า	เป็นหน่วยงานรับผิดชอบความปลอดภัยทางน้ำของ

			ประเทศ
๗.	การก่อการร้ายทางทะเล	กองทัพเรือ	มีองค์ความรู้และมีการเตรียมความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ก่อการร้ายทางทะเล ผ่านการฝึกต่อต้านการก่อการร้ายประจำปี
๘.	ภัยพิบัติทางธรรมชาติ	กองทัพเรือ	มีประสบการณ์ให้การช่วยเหลือและคลี่คลายสถานการณ์ที่เกิดจากภัยพิบัติ
๙.	การใช้ประโยชน์จากทะเลที่ผิดกฎหมายและเป็นภัยต่อระบบนิเวศทางทะเล	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	เป็นหน่วยงานรับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลโดยตรง

ที่มา : ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, (เอกสารคำขอจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ), ๒๕๕๙.

สรุป

จากแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ ได้มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาและสิ่งท้าทายในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางทะเลที่เกิดขึ้นมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานในลักษณะศูนย์ประสานฯ แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการได้มาซึ่งเครือข่ายความร่วมมือเพื่อรองรับภัยคุกคามทางทะเลหลักทั้ง ๙ ด้าน ที่มีลักษณะการเกิดข้ามพรมแดน (Transboundary) และเป็นความรับผิดชอบหลักของ ศรชล. ยังไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างรองรับภาระงานด้านต่างประเทศให้มีความชัดเจนแต่อย่างใด ซึ่ง ศรชล. สามารถใช้แนวทางระดับนโยบายชาติและแนวทางของกระทรวงการต่างประเทศ มากำหนดทิศทางสร้างความร่วมมือเพื่อให้สอดคล้องในแต่ละระดับได้ ดังนั้นสิ่งสำคัญลำดับแรกจึงควรมีการกำหนดโครงสร้างเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยการกำหนดกองความร่วมมือระหว่างประเทศเข้ามารับผิดชอบงานด้านการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ การสร้างความร่วมมือระดับพหุภาคีและทวิภาคี และการประสานงานช่วยเหลือระหว่างประเทศ รวมถึงการกำหนดให้มีกองคดีระหว่างประเทศเพื่อให้สามารถติดตาม สืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีนอกราชอาณาจักรได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ สำหรับในพื้นที่ปฏิบัติการจะมีแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในลักษณะการประสานงานด้านข่าวกรองร่วมกับประเทศที่มีพื้นที่ทางทะเลติดกัน หรืออาจจะขยายความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นได้ เช่น การลาดตระเวนร่วมทางทะเล และการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูงประจำพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน ทั้งนี้ในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรของ ศรชล. ที่มาจากหลายหน่วยงานและต่างก็มีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นในการปฏิบัติงานร่วมกันจึงควรมีการปรับพื้นฐานความรู้และการฝึกอบรมตามวงรอบ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถองค์บุคคลให้ครอบคลุมภัยคุกคามทุกด้านและครอบคลุมมิติระหว่างประเทศด้วยเช่นกัน

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากสภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลทั้ง ๒ ด้าน มีความยาวของขอบฝั่งรวมกันกว่า ๑,๕๘๐ ไมล์ ซึ่งมีเนื้อที่โดยรวมประมาณ ๓๑๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ยังคงมีภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และธรรมชาติเกิดขึ้นเสมอ ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นทางทะเล ส่วนใหญ่มีลักษณะการเกิดเหตุข้ามพรมแดน โดยใช้ทะเลเป็นเส้นทางในการกระทำผิด (Transboundary Threats) ซึ่งรัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถรับมือได้เพียงลำพัง ดังนั้น การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเล จากอำนาจหน้าที่ของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) ตาม พ.ร.บ.ฯ นั้น จะเห็นได้ว่า การจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทะเลต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทะเลของต่างประเทศอย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง ตั้งแต่การประชุมระหว่างหน่วยงาน จนถึงการประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติในทะเล ทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในทุกด้าน จนถึงประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายในทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับผลการวิจัยพบว่า ประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศขณะปฏิบัติงานในลักษณะศูนย์ประสานงาน ได้แก่ การขาดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนการดำเนินงานของ ศรชล. ที่ผ่านยังไม่มีการกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศที่ชัดเจน การขาดแคลนบุคลากร ซึ่งที่ผ่านมาเป็นผู้ปฏิบัติงานสองหน้าที่ มีภาระงานมาก รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศ การขาดงบประมาณ เนื่องจากใช้งบประมาณของ ทร. เป็นหลักซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความสำคัญได้อย่างครบถ้วน การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน ศรชล. ไม่มีสถานที่รองรับการจัดกิจกรรมการประชุม สัมมนา การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเล ศรชล. ไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเลของตัวเอง ปัจจุบันใช้งานร่วมกับ ทร. การประสานงานกับผู้ประกอบการ แม้ว่าได้มีความพยายามในการดำเนินการ แต่ยังขาดความต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์การสื่อสารประชาสัมพันธ์ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง

แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. (ศูนย์อำนวยการฯ) จากการที่ ศรชล. ได้รับการยกระดับเป็น ศูนย์อำนวยการ ทำให้ประเด็นปัญหาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล กำลังได้รับการแก้ไข แต่เนื่องจากประเด็นเรื่องการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศยังไม่มีความชัดเจนมากนัก จึงได้มีการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมได้ ดังนี้

๑. ศรชล. ควรกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และแผนงานด้านการเสริมสร้างความร่วมมือทางทะเล ให้มีความชัดเจน เพื่อที่จะใช้ในการกำหนดทิศทางการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

๒. ศรชล. ควรพิจารณาจัดตั้งกองงานที่รับผิดชอบงานด้านต่างประเทศขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ได้แก่ กองความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะเข้ามาทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แผนงาน และประสานงานระหว่างประเทศ และกองคดีระหว่างประเทศทำหน้าที่ติดตามและดำเนินคดีที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร

๓. ศรชล. ควรพัฒนาและขยายการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านระบบ MDA กับประเทศต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยเน้นพื้นที่ที่เรือสินค้าและเรือประมงของไทยเดินทางผ่าน เพื่อให้สามารถติดตามเรือ วิเคราะห์สถานการณ์ รวมทั้งการจัดกำลังให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที

๔. ศรชล.ควรมีรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบไปด้วย ๔ กิจกรรมหลัก ได้แก่ ๑) กิจกรรมเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building) ๒) กิจกรรมกระชับความสัมพันธ์หน่วยงาน (Multilateral/Bilateral Meeting) ๓) กิจกรรมการฝึกExercise/Training) และ ๔) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข่าวสาร (Information Sharing)

๕. ศรชล. ควรมีการฝึกอบรมกำลังพล เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามด้านต่าง ๆ รวมทั้งทราบถึงแนวทางและช่องทางการประสานงานระหว่างประเทศ ที่อาจต้องมีการประสานงานในการปฏิบัติงานประจำวัน

๖. ศรชล.ภาค ควรเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นที่ทางทะเลติดกับพื้นที่ปฏิบัติการของแต่ละ ศรชล.ภาค เพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวกรองที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในทะเล อันจะนำไปสู่การจัดวางกำลังทางเรือและอากาศยานได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

๑. ศรชล. ควรขยายความร่วมมือให้ครอบคลุมประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญของการเกิดเหตุภัยคุกคามทางทะเล รวมทั้งขยายไปสู่ประเทศมหาอำนาจในระดับเอเชียที่ยังไม่มีความร่วมมือ เช่น จีน ญี่ปุ่น และ สาธารณรัฐเกาหลี ผ่านกรอบความร่วมมือระดับทวิภาคีและพหุภาคี

๒. ศรชล. ควรกำหนดช่องทางในการประสานงานกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประสานงานแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเล เช่นการแลกเปลี่ยน POC การประสานงานผ่านโทรศัพท์ แฟกซ์ หรืออีเมล์ ของผู้ปฏิบัติงานใน ศยก.ศรชล. เป็นต้น

๓. ศรชล. ควรแสวงประโยชน์จากการให้ความช่วยเหลือทางด้านองค์ความรู้และยุทโธปกรณ์ด้าน MDA จากประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐฯ และออสเตรเลีย ที่ได้มีการดำเนินการอยู่แล้ว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลของไทยให้มีความเป็นมืออาชีพและมีความทัดเทียมกับชาติมหาอำนาจนั้น ๆ

๔. ศรชล. ควรส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ด้านภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ให้กับบุคลากรของ ศรชล. เพื่อประโยชน์ในการประสานงานกับประเทศต่าง ๆ รวมถึงควรมีการบรรจุกำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศมาปฏิบัติงานในกองความร่วมมือระหว่างประเทศ และกองคดีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นกองงานหลักในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

๕. ศรชล. ควรแสดงบทบาทหลักในการเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลโดยการเสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมตามกรอบพหุภาคีที่สำคัญ เช่น HACGAM, GOTI เป็นต้น ตลอดจนสนับสนุน กต. ในการจัดประชุมตามกรอบ ARF และ AMF ซึ่งเป็นกลไกที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเลระดับภูมิภาค

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ในฐานะ ศูนย์อำนวยการฯ ทำให้การปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาความมั่นคง และการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมกับเป็นการแสดงบทบาทของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศได้อีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม สภาวะแวดล้อมทางทะเลในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการแสวงหาและใช้ทรัพยากรของรัฐต่าง ๆ และความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการแสดงบทบาทการเมืองระหว่างประเทศของรัฐต่าง ๆ อาจทำให้สภาพปัญหามีความเปลี่ยนแปลง จึงอาจทำการวิจัยต่อยอดตามข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น โดยเน้นการวิจัยในด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นสภาวะแวดล้อมที่ ศรชล. เผชิญอยู่ในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงอาจทำการวิจัยด้านการกำหนดช่องทางในการประสานงานกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประสานงานแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเล เนื่องจากเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ และได้รับผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลง

ของเทคโนโลยี หรือวิจัยในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศประเด็นอื่นๆ ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิรัฐศาสตร์และสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อีกในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กองทัพเรือ. เอกสารอ้างอิงหมายเลข ๘๐๐๒ การป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล. กรุงเทพฯ : กองโรงพิมพ์ กรมสารบรรณทหารเรือ, ๒๕๔๔.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ .๒๕๖๐ – ๒๕๖๔.. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๐.

เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงาน. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑.

เลขาธิการวุฒิสภา, สำนักงาน. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๖๐ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๖๐.

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ. เทคโนโลยีระบบภาพสถานการณ์ทางทะเล. กรุงเทพฯ : กองโรงพิมพ์ กรมสารบรรณทหารเรือ, ๒๕๕๕.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๘.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ. สำนักงาน. แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๘.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๖, ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒, หมวด ๒ และหมวด ๓.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

คณะทำงานด้านประชาคมอาเซียน, สำนักวิชาการ, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “อาเซียนและความมั่นคงทางทะเล (ASEAN and Maritime Security)”. ๒๕๕๘.

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน). “รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ความมั่นคงทางทะเล”, ๒๕๕๙.

ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล. “ร่างคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่...../๒๕๖๒ เรื่อง การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน อำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตรากำลังของ ศรชล.”, ๒๕๖๒.

ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล. “เอกสารคำขอจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ”. ๒๕๕๙.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

US Combined Joint Cooperation. “A framework for enhanced international maritime security cooperation and awareness”. (Online). Available: http://cjoscoe.org/docs/MSA_Strategic_Framework_V1.0, 2019”

ภาษาต่างประเทศ

Journals

Julia Voelker McQuaid. Maritime Security: Strengthening International and Interagency Cooperation, 2009.

Sebastian Paulo. International Cooperation and Development, 2014.

European Union. The EU Maritime Security Strategy and Action Plan, 2016.

สัมภาษณ์

จุมพล นาคบัว, นาวาเอก, ผู้อำนวยการกองกิจการความมั่นคงทางทะเล สำนักกิจการความมั่นคง กรมยุทธการทหารเรือ. สัมภาษณ์ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

อภิชัย สมพลกรัง, พลเรือตรี, ผู้อำนวยการสำนักกิจการความมั่นคง กรมยุทธการทหารเรือ. สัมภาษณ์ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

ภาคผนวก

ผนวก ก
พระราชบัญญัติ การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล
พ.ศ.๒๕๖๒

เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๓๐ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติ
การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล
พ.ศ. ๒๕๖๒

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒
เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๔๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย สิทธิอธิปไตย และสิทธิหน้าที่อื่นใดตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๖๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล" หมายความว่า ผลประโยชน์ของประเทศไทยอันพึงได้รับจากกิจกรรมทางทะเล หรือประโยชน์อื่นใดในเขตทางทะเล ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้เกิดประโยชน์ในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านทรัพยากร หรือด้านสิ่งแวดล้อม

"เขตทางทะเล" หมายความว่า ชายฝั่งทะเลและพื้นที่ทางทะเลที่ประเทศไทยมีอำนาจอธิปไตย หรือสิทธิอธิปไตย หรือมีสิทธิหรือเสรีภาพในการใช้หรือจะใช้ หรือมีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือตามสนธิสัญญาหรือด้วยประการใด ๆ ได้แก่ น่านน้ำภายใน ทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง เขตเศรษฐกิจจำเพาะ ไหล่ทวีป และทะเลหลวง และให้หมายความรวมถึงเกาะเทียม สิ่งติดตั้ง และสิ่งปลูกสร้างในทะเล รวมทั้งห้วงอากาศเหนือทะเล พื้นดินท้องทะเล ใต้พื้นดินท้องทะเล และพื้นที่ทางทะเลอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

"กิจกรรมทางทะเล" หมายความว่า การดำเนินการเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การพาณิชยนาวี การประมง การท่องเที่ยว การแสวงประโยชน์จากทรัพยากรที่ไม่มีชีวิต การวางสายเคเบิลหรือท่อใต้ทะเล การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือการสำรวจและวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล

"ยานพาหนะ" หมายความว่า เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ที่สามารถบรรทุกคนหรือสิ่งของในทะเลได้

"จังหวัดชายทะเล" หมายความว่า จังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับเขตทางทะเลตามที่ผู้อำนวยการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐ แต่ไม่รวมถึงศาล องค์กรอัยการ และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

"เจ้าหน้าที่ของรัฐ" หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกินสามคน จากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านกิจกรรมทางทะเล ด้านกฎหมาย ด้านการทหารเรือ หรือด้านอื่นอันเป็นประโยชน์ต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ให้เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ เลขาธิการ ศรชล. เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติซึ่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติแต่งตั้งหนึ่งคน และเจ้าหน้าที่ของ ศรชล. ซึ่งผู้อำนวยการแต่งตั้งอีกหนึ่งคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ คณะกรรมการอาจมีมติให้เชิญรัฐมนตรีหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องที่จะพิจารณา หรือผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์เกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้เข้าร่วมประชุมเป็นครั้งคราวในฐานะกรรมการเฉพาะกิจด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นนั้น ให้ผู้ที่ได้รับเชิญและมาประชุมมีฐานะเป็นกรรมการตามวรรคหนึ่งสำหรับการประชุมครั้งที่ได้รับเชิญนั้น

มาตรา ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๓) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

มาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวรรคหนึ่ง หากยังมิได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระมิได้

มาตรา ๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๖

มาตรา ๙ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระหรือมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นหรือแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นดำรงตำแหน่งได้เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งไว้แล้วนั้น ทั้งนี้ ในกรณีการแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างหากวาระเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๐ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล และมาตรการในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ

(๒) ให้คำแนะนำ ปรึกษา และสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารจัดการการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

(๓) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนแม่บท มาตรการในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของ ศรชล. หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และเสนอผลการดำเนินงานต่อสภาความมั่นคงแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

(๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐส่งข้อมูลหรือเอกสารใด ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา หรืออาจเรียกให้บุคคลใด ๆ มาชี้แจงด้วยก็ได้

มาตรา ๑๒ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อทำการใด ๆ แทนได้

จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ รวมตลอดทั้งวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

การประชุมคณะอนุกรรมการ ให้นำความในมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการที่ปรึกษาและจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เรียกโดยย่อว่า “อจชล.” ตามจำนวนที่เหมาะสม โดยให้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๓) เป็นประธานอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำปรึกษาและจัดการความรู้เกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้แก่คณะกรรมการและ ศรชล. รวมทั้งปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ให้นำความในมาตรา ๑๓ วรรคสอง มาใช้บังคับแก่ อจชล. โดยอนุโลม

การประชุม อจชล. ให้นำความในมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ให้กรรมการ กรรมการบริหาร ศรชล. อนุกรรมการ ที่ปรึกษา ศรชล. กรรมการที่ปรึกษา ศรชล.ภาค และกรรมการที่ปรึกษา ศรชล.จังหวัด ได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๑๖ ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรับผิดชอบงานธุรการและงานประชุมของคณะกรรมการ รวมทั้งการดำเนินงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ

หมวด ๒
ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

มาตรา ๑๗ ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เรียกโดยย่อว่า “ศรชล.” ขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะ มีหน้าที่และอำนาจและรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ศรชล. อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยวิธีการปฏิบัติราชการและการบริหารงาน การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน และหน้าที่และอำนาจของส่วนงานและอัตรากำลังให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เรียกโดยย่อว่า “ผอ.ศรชล.” เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างใน ศรชล. และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของ ศรชล. โดยมีผู้บัญชาการทหารเรือเป็นรองผู้อำนวยการ

ผู้อำนวยการอาจแต่งตั้งผู้ช่วยผู้อำนวยการจากข้าราชการในสังกัด ศรชล. หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงโครงสร้างและการแบ่งส่วนงานภายในของ ศรชล.

ให้เสนาธิการทหารเรือเป็นเลขาธิการ ศรชล. มีหน้าที่รับผิดชอบงานอำนวยการและธุรการของ ศรชล.

รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเลขาธิการ ศรชล. มีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างใน ศรชล. และมีหน้าที่และอำนาจอื่น ทั้งนี้ ตามที่ผู้อำนวยการกำหนด

ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจทำนิติกรรม ฟ้องคดี ถูกฟ้องคดี และดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีอันเกี่ยวเนื่องกับหน้าที่และอำนาจของ ศรชล. ทั้งนี้ โดยกระทำในนามของสำนักนายกรัฐมนตรี

ในการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้รองผู้อำนวยการเป็นผู้ปฏิบัติหรือใช้อำนาจแทนก็ได้

มาตรา ๑๘ ให้ ศรชล. เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ และกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง

มาตรา ๑๙ ให้ ศรชล. มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) วางแผน อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

(๒) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และรายงานคณะกรรมการ และคณะรัฐมนตรี ตามลำดับ เพื่อพิจารณาต่อไป

(๓) เสนอแผนและแนวทางในการปฏิบัติงานและดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนงานและโครงการเพื่อปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนและแนวทางดังกล่าวต่อไป

(๔) วางแผน พัฒนา และดำเนินการเกี่ยวกับระบบควบคุมบังคับบัญชาและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการปฏิบัติงานของ ศรชล. ให้สามารถติดต่อ เชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานอื่นทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

(๕) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนตระหนักรู้ในความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติทางทะเล สิทธิอธิปไตย เขตอำนาจ และสิทธิในการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในเขตทางทะเลพื้นที่ต่าง ๆ และหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของ ศรชล. หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๒๐ นอกจากการมอบอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินแล้ว บรรดาหน้าที่และอำนาจของผู้อำนวยการตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจให้ ผอ.ศรชล.ภาค หรือ ผอ.ศรชล.จังหวัด หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นปฏิบัติแทนก็ได้

มาตรา ๒๑ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจของ ศรชล. ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้หน่วยงานของรัฐจัดส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐไปปฏิบัติหน้าที่ใน ศรชล. ตามที่ผู้อำนวยการร้องขอ และให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลหรือองค์กรอื่นที่มีหน้าที่และอำนาจทำนองเดียวกันของหน่วยงานของรัฐนั้น จัดให้หน่วยงานของรัฐที่จัดส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐไปปฏิบัติหน้าที่ยัง ศรชล. มีอัตรากำลังแทนตามความจำเป็นแต่ไม่เกินจำนวนอัตรากำลังที่จัดส่งไป โดยการจัดอัตรากำลังแทนดังกล่าวอาจจัดเป็นรายอัตราหรือเป็นหน่วยก็ได้

ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ใน ศรชล. ตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิได้รับเงินประจำตำแหน่งในอัตราที่ได้รับอยู่เดิมต่อไป สำหรับสิทธิประโยชน์อื่นให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๒๒ ให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เรียกโดยย่อว่า “คณะกรรมการบริหาร ศรชล.” ประกอบด้วย ผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นประธานกรรมการ รองผู้บัญชาการทหารเรือซึ่งผู้บัญชาการทหารเรือมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ อธิบดีกรมการจัดหางาน อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมเจ้าท่า อธิบดีกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย อธิบดีกรมสรรพสามิต อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และ ผอ.ศรชล.ภาค เป็นกรรมการ

ให้เสนาธิการทหารเรือเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้เจ้าหน้าที่ของ ศรชล. ซึ่งผู้บัญชาการทหารเรือแต่งตั้งอีกหนึ่งคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๒๓ คณะกรรมการบริหาร ศรชล. มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณ เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการพิจารณาให้ความเห็นชอบ

(๒) เสนอแนะหรือให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานในหน้าที่และอำนาจของ ศรชล.

(๓) วางระเบียบเกี่ยวกับการอำนวยการและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

(๔) วางระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อให้มีการบูรณาการในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อเฝ้าระวัง ตรวจสอบ หรือเตรียมการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมทางทะเลเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติภารกิจตามมาตรา ๒๗ ได้ทันต่อสถานการณ์และมีประสิทธิภาพ

(๕) วางระเบียบเกี่ยวกับการรวบรวมและบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานของรัฐให้สามารถติดต่อเชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้ เพื่อประโยชน์ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมทางทะเล

(๖) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ ศรชล. ศรชล.ภาค และ ศรชล.จังหวัด

(๗) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน และการสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งระเบียบดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติหน้าที่หรือการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดสถานที่ควบคุมตัวผู้ต้องหา และการเก็บรักษาและการดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๘) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงิน การคลัง การจัดการทรัพย์สินของ ศรชล. ศรชล.ภาค และ ศรชล.จังหวัด และการอื่นใดที่จำเป็น

(๙) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

(๑๐) แต่งตั้งคณะที่ปรึกษา ศรชล. เพื่อให้การเสนอแนะการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นและให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการบริหาร ศรชล. และ ศรชล.

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการบริหาร ศรชล. หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

การแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา ศรชล. ตาม (๑๐) ให้มีส่วนร่วมของประชาชนในภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามหรือผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในด้านต่าง ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหาร ศรชล. กำหนด

มาตรา ๒๔ การประชุมของคณะกรรมการบริหาร ศรชล. ให้นำความในมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕ ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลภาค เรียกโดยย่อว่า "ศรชล.ภาค" ขึ้นใน ศรชล. โดยมีผู้บัญชาการทัพเรือภาคเป็นผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลภาค เรียกโดยย่อว่า "ผอ.ศรชล.ภาค" มีหน้าที่และอำนาจและรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในเขตพื้นที่รับผิดชอบของทัพเรือภาคและจังหวัดชายทะเลตามที่ผู้อำนวยการมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของ ศรชล.ภาค ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของทัพเรือภาค รวมตลอดทั้งข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในเขตพื้นที่ให้มาปฏิบัติงานประจำหรือเป็นครั้งคราวใน ศรชล.ภาค ได้

ผอ.ศรชล.ภาค เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างที่ได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติงานใน ศรชล.ภาค และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของ ศรชล.ภาค

การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงานและหน้าที่และอำนาจ อัตรากำลัง และการบริหารงานของส่วนงานภายใน ศรชล.ภาค ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการอำนวยการและการประสานงานของ ศรชล.ภาค ผู้อำนวยการอาจแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลภาคก็ได้ เรียกโดยย่อว่า "คณะกรรมการที่ปรึกษา ศรชล.ภาค" ประกอบด้วย หัวหน้าหรือผู้แทนหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่อยู่ในเขตพื้นที่ของ ศรชล.ภาค เพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือ ศรชล.ภาค ในการปฏิบัติงานในหน้าที่และอำนาจของ ศรชล.ภาค รวมทั้งให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือ ผอ.ศรชล.ภาค ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในเขตพื้นที่ ศรชล.ภาค ทั้งนี้ การประชุมและการดำเนินงานอื่นของคณะกรรมการที่ปรึกษา ศรชล.ภาค ให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้อำนวยการกำหนด

ให้ ศรชล. และหน่วยงานของรัฐพิจารณาให้การสนับสนุนด้านบุคลากร ทรัพย์สิน และงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนด้านบุคลากรและทรัพย์สิน ในการปฏิบัติงานของ ศรชล.ภาค

ตามที่ ผอ.ศรชล.ภาค ร้องขอ และให้นำความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับกับ ศรชล.ภาค โดยอนุโลม

มาตรา ๒๖ ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลจังหวัด เรียกโดยย่อว่า "ศรชล.จังหวัด" ตามด้วยชื่อจังหวัดขึ้นในจังหวัดชายทะเลทุกจังหวัดที่อยู่ในเขตของ ศรชล.ภาค เป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อ ศรชล.ภาค โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลจังหวัด เรียกโดยย่อว่า "ผอ.ศรชล.จังหวัด" มีหน้าที่และอำนาจและรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในเขตพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัดชายทะเล

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของ ศรชล.จังหวัด ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในเขตพื้นที่ให้มาปฏิบัติงานประจำหรือเป็นครั้งคราวใน ศรชล.จังหวัด ได้

ผอ.ศรชล.จังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างที่ได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติงานใน ศรชล.จังหวัด และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของ ศรชล.จังหวัด

การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงานและหน้าที่และอำนาจ อัตรากำลัง และการบริหารงานของส่วนงานภายใน ศรชล.จังหวัด ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการกำหนด

ให้นำความในมาตรา ๒๕ วรรคห้า มาใช้บังคับกับการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา ศรชล.จังหวัด โดยอนุโลม

ให้ ศรชล. และหน่วยงานของรัฐพิจารณาให้การสนับสนุนด้านบุคลากร ทรัพย์สิน และงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนด้านบุคลากรและทรัพย์สิน ในการปฏิบัติงานของ ศรชล.จังหวัด ตามที่ ผอ.ศรชล.จังหวัด ร้องขอ และให้นำความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับกับ ศรชล.จังหวัด โดยอนุโลม

หมวด ๓
ภารกิจการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

มาตรา ๒๗ ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยทั่วไป ให้เป็นไปตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐตามขอบเขตของกฎหมายที่ให้หน้าที่และอำนาจแก่หน่วยงานของรัฐนั้น

ในกรณีภาวะปกติ เมื่อปรากฏว่าการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยทั่วไปตามวรรคหนึ่ง กรณีใดเกินขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐ กรณีที่ไม่มีหน่วยงานของรัฐใดรับผิดชอบ กรณีที่มีความจำเป็นต้องมีการบูรณาการในการปฏิบัติงาน หรือกรณีที่มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ให้ ศรชล. เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชาหน่วยงานของรัฐเพื่อกำกับดูแล อำนวยการ และบูรณาการในการจัดการหรือแก้ไขปัญหา รวมทั้งเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐเข้าด้วยกันในการป้องกัน ปราบปราม หรือแก้ไขปัญหา เหตุการณ์ หรือการกระทำผิดกฎหมายที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมทางทะเล

ในกรณีภาวะไม่ปกติอันเนื่องมาจากสถานการณ์ใด ๆ ที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมทางทะเลอย่างกว้างขวางหรือรุนแรง กรณีที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือกรณีที่มีความจำเป็นอื่นที่ต้องประกาศภาวะไม่ปกติ คณะรัฐมนตรีจะมีมติมอบหมายให้ ศรชล. เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชาหน่วยงานของรัฐเพื่อกำกับดูแล ป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง จัดการ แก้ไข หรือบรรเทาปัญหาที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมทางทะเลภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนดก็ได้ ทั้งนี้ ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีประกาศภาวะไม่ปกติให้ทราบโดยทั่วไป และเมื่อภาวะไม่ปกตินั้นสิ้นสุดลง ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกภาวะไม่ปกติและให้ภารกิจของ ศรชล. ในภาวะไม่ปกตินั้นสิ้นสุดลง และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบ

มาตรา ๒๘ ในการปฏิบัติภารกิจตามมาตรา ๒๗ ให้ ศรชล. มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ควบคุมบังคับบัญชาหน่วยงานของรัฐเพื่อกำกับดูแล ป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง จัดการ แก้ไข หรือบรรเทาปัญหา เหตุการณ์ สาธารณภัย หรือการกระทำผิดกฎหมายที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมทางทะเลตามมาตรา ๒๗ วรรคสองหรือวรรคสาม ทั้งนี้ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้ ศรชล. มีอำนาจประกาศเขตการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยกำหนดพื้นที่เพื่อดำเนินการดังกล่าวกรณีฉุกเฉินหรือเร่งด่วนได้เป็นการเฉพาะคราวและภายในช่วงเวลาที่กำหนด โดยประกาศดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ ศรชล. กำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง รวมทั้งขอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม

(๒) ดำเนินการเพื่อให้มีการบูรณาการในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อเฝ้าระวัง ตรวจสอบ หรือเตรียมการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมทางทะเลเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติภารกิจตามมาตรา ๒๗ ได้ทันต่อสถานการณ์และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหาร ศรชล. กำหนด

(๓) กำกับ ติดตาม และเร่งรัดหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการหรือบูรณาการในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนเผชิญเหตุ หรือคำสั่งการของ ศรชล. ที่เกี่ยวข้อง

(๔) สั่งการและกำกับดูแลท่าเทียบเรือ กิจการท่าเรือ ที่จอดเรือ ท่ารับส่งสินค้า ท่ารับส่งคนโดยสาร ท่าเทียบเรือประมง กิจการแพปลา และพื้นที่หรือสถานที่ตามที่ผู้อำนวยการประกาศกำหนด ทั้งนี้ ในกรณีตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมสถานที่หรือกิจการดังกล่าวต้องร้องขอ

มาตรา ๒๙ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลตามพระราชบัญญัตินี้หรือการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แล้วแต่กรณี ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจเรียกประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้และคณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าวได้

หมวด ๔
การปฏิบัติการและพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๓๐ ในการปฏิบัติภารกิจตามมาตรา ๒๗ เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ายานพาหนะ หรือบุคคลในยานพาหนะนั้น ได้กระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศไทยในเขตทางทะเลเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมทางทะเลใด ๆ ไม่ว่าจะมีการกระทำความผิดอื่นด้วยหรือไม่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสืบสวนและสอบสวน และในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสอบสวน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตทางทะเลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นพนักงานสอบสวน ส่วนการกำหนดพื้นที่ในการสอบสวนและการกำหนดให้เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา รวมทั้งให้มีอำนาจกระทำการเท่าที่จำเป็น ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้ยานพาหนะหยุด และใช้มาตรการบังคับเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ยานพาหนะนั้นหยุด รวมทั้งสั่งและบังคับให้ผู้ควบคุมยานพาหนะและคนประจำยานพาหนะนำยานพาหนะไปยังที่ใดที่หนึ่ง

(๒) สั่งให้บุคคลหรือยานพาหนะซึ่งขัดขวาง กีดขวาง หรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจออกจากพื้นที่ที่กำหนด

(๓) ขึ้นไปบนยานพาหนะนั้น เพื่อตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับยานพาหนะ และเอกสารคนประจำยานพาหนะนั้น

(๔) ค้นยานพาหนะ และคนประจำยานพาหนะที่ต้องสงสัยนั้น ให้รื้อหรือขนสิ่งของในยานพาหนะใด ๆ เพื่อการค้น โดยไม่ต้องมีหมายค้น

(๕) ควบคุมผู้ต้องสงสัย ตลอดจนควบคุมยานพาหนะ และสิ่งของที่จะใช้หรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาจากการกระทำความผิด ถ้าการตรวจค้นยานพาหนะหรือการสืบสวนมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีหรือได้มีการกระทำความผิด ห้ามมิให้ควบคุมยานพาหนะ ผู้ควบคุมยานพาหนะหรือบุคคลในยานพาหนะไว้เกินความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

(๖) ให้พ่วงยานพาหนะ หรือให้ทำการอื่นเพื่อให้ยานพาหนะนั้นไปยังที่ซึ่งสะดวกแก่การตรวจค้น การสอบสวน หรือการดำเนินคดี

(๗) ไล่ตามยานพาหนะใด ๆ ที่กระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามกฎหมายที่ประเทศไทยมีเขตอำนาจ รวมทั้งไล่ตามจับกุมผู้ต้องสงสัยที่หนีขึ้นฝั่งได้ตามความจำเป็น

(๘) สอบสวนและควบคุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ได้ไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่นำตัวผู้ต้องหามาถึงฝั่ง ณ ที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ และมิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ต้องหามาถึงที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเวลาควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ เมื่อการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมสำนวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีที่ไม่แน่ชัดว่าควรส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพื้นที่ใด ให้ส่งไปยังพนักงานอัยการตามที่อัยการสูงสุดกำหนด

การสอบสวนหรือการสอบสวนร่วมกันตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้องและคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด ให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งเสนอผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ ในกรณีที่ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความ หรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้องก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการไปก่อน แต่ทั้งนี้ มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกาโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ยานพาหนะ หรือบุคคลในยานพาหนะใดได้กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศในเขตทางทะเลภายนอกราชอาณาจักร เช่น การออกอากาศโดยส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคมโดยไม่ได้รับอนุญาต ยานพาหนะนั้นปราศจากสัญชาติ หรือเรือที่ชักธงของรัฐสองรัฐขึ้นไปตามความสะดวก หรือเปลี่ยนธงในระหว่างการเดินเรือที่อาจถูกถือเสมือนเป็นเรือไร้สัญชาติ หรือแม้ว่าเป็นเรือที่ชักธงต่างชาติ หรือไม่ยอมแสดงธงของตน แต่เรือนั้นตามความเป็นจริงเป็นเรือไทย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ยานพาหนะหยุด หรือใช้มาตรการบังคับเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ยานพาหนะนั้นหยุดและขึ้นไปบนยานพาหนะนั้นเพื่อตรวจสอบเอกสาร รวมทั้งตรวจสอบสิ่งอื่นใดบนยานพาหนะนั้นเท่าที่จำเป็นเพื่อหาพยานหลักฐาน หากปรากฏพยานหลักฐาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้หยุดกระทำการหรือสั่งห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรแล้วแต่กรณี ในกรณีที่ปรากฏพยานหลักฐานว่าเป็นเรือไทย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๑ เพื่อประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้อำนวยการจะให้ความเห็นชอบให้คดีใดต้องมีพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี มาสอบสวนร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวนก็ได้ ทั้งนี้ การสอบสวนร่วมกันหรือการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันดังกล่าวให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหาร ศรชล. กำหนด

มาตรา ๓๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวของ ศรชล. หรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐของหน่วยงานของรัฐต้นสังกัดประกอบกับคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ศรชล. ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ศรชล. ให้เป็นไปตามแบบที่ผู้อำนวยการกำหนด

ผู้อำนวยการจะกำหนดให้ใช้เครื่องหมายแทนบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ทั้งนี้ การใช้หรือแสดงเครื่องหมายให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้อำนวยการกำหนด

มาตรา ๓๓ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่า เรือต่างชาติได้กระทำผิดตามกฎหมายที่ประเทศไทยมีเขตอำนาจ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ให้อาณัติสัญญาณเพื่อสั่งให้หยุดในระยะทางที่เรือต่างชาติสามารถเห็นหรือได้ยินสัญญาณได้ โดยไม่จำเป็นว่าในขณะที่มีคำสั่งให้หยุด เรือของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ออกคำสั่งจะต้องอยู่ภายในเขตทางทะเลที่ประเทศไทยมีเขตอำนาจ หากเรือต่างชาตินั้นไม่หยุด พนักงานเจ้าหน้าที่มีสิทธิไล่ตามติดพันเรือต่างชาตินั้น เพื่อบังคับให้เรือต่างชาตินั้นหยุดหรือไปยังที่

แห่งใดแห่งหนึ่ง และสามารถดำเนินการต่อไปนอกทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง หรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะได้ หากการไล่ตามติดพันนั้นมิได้ขาดตอนลง แต่สิทธิการไล่ตามติดพันสิ้นสุดลงทันทีเมื่อเรือต่างชาติที่ถูกไล่ตามติดพันนั้นเข้าสู่ทะเลอาณาเขตของประเทศตนหรือประเทศอื่น

การไล่ตามติดพันในวรรคหนึ่ง อาจกระทำโดยเรือหรืออากาศยานอื่นของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการร่วมกับ ศรชล. ก็ได้

ในกรณีที่การไล่ตามติดพันกระทำโดยอากาศยาน ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยอากาศยานซึ่งออกคำสั่งให้หยุดต้องไล่ตามติดพันเรือต่างชาตินั้นอย่างจริงจังด้วยตนเองจนกระทั่งเรือหรืออากาศยานลำอื่นที่อากาศยานนั้นเรียกมาได้มาถึงเพื่อรับช่วงการไล่ตามติดพันแล้ว เว้นแต่อากาศยานนั้นจะสามารถจับกุมเรือต่างชาตินั้นด้วยตนเองได้ การไล่ตามติดพันจะกระทำมิได้ถ้าอากาศยานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะไล่ตามติดพันเพียงแต่เห็นเรือต่างชาติกระทำความผิดหรือสงสัยว่าได้กระทำความผิด แต่มิได้มีการสั่งให้หยุดและมิได้มีการไล่ตามติดพันโดยเรือหรืออากาศยานของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเรือหรืออากาศยานอื่นของรัฐโดยไม่ขาดตอน

การไล่ตามติดพันตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้ใช้บังคับโดยอนุโลมกับเรือต่างชาติที่กระทำความผิดตามกฎหมายไทยที่ใช้บังคับในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ไหล่ทวีป หรือเขตปลอดภัยรอบสิ่งติดตั้งในไหล่ทวีป

การไล่ตามติดพันในมาตรานี้ให้หมายความรวมถึง การไล่ตามเรือต่างชาติที่ได้กระทำความผิดหรือมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าเรือต่างชาตินั้นได้กระทำความผิดตามกฎหมายไทยที่ได้กระทำโดยเรือเล็กลำใดลำหนึ่งของเรือต่างชาตินั้นหรือทำงานร่วมกันกับยานพาหนะอื่น และใช้เรือต่างชาตินั้นเป็นเรือแม่ซึ่งอยู่หรือเข้ามาในเขตทางทะเลที่ประเทศไทยมีเขตอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นตัวการร่วมหรือเป็นผู้สนับสนุนกระทำความผิด แม้กระทำนอกราชอาณาจักร ให้ถือว่าเป็นการกระทำในราชอาณาจักร และให้รับโทษในราชอาณาจักร

มาตรา ๓๔ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติภารกิจตามมาตรา ๒๗ ถ้ามีความจำเป็นที่ ศรชล. ต้องใช้อำนาจหรือหน้าที่ตามกฎหมายใดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจหรือความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐใด ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ใน ศรชล. เป็นเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้น หรือมีมติให้หน่วยงานของรัฐนั้นมอบหน้าที่และอำนาจและความรับผิดชอบตามกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้ ศรชล. ดำเนินการแทนหรือมีอำนาจดำเนินการด้วยภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ ต้องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการใช้อำนาจนั้นไว้ด้วย

มาตรา ๓๕ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติภารกิจตามมาตรา ๒๗ ให้ผู้อำนวยการโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนด ดังต่อไปนี้

(๑) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการหรืองดเว้นการปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด

(๒) ห้ามเข้าหรือให้ออกจากบริเวณเขตทางทะเลหรือทางน้ำอื่น ๆ ตลอดจนพื้นที่ทางบก อาคาร หรือสถานที่ที่กำหนด ในห้วงเวลาที่ปฏิบัติการ

(๓) ห้ามการออกเรือหรือนำเรือเข้าจอดในที่ต่าง ๆ

(๔) ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ

ข้อกำหนดตามวรรคหนึ่งจะกำหนดหลักเกณฑ์ ข้อยกเว้น เงื่อนเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ การกำหนดดังกล่าวต้องไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ

มาตรา ๓๖ ให้ผู้อำนวยการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผู้อำนวยการมอบหมาย เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๓๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เลขาธิการ ศรชล. ผอ.ศรชล.ภาค ผอ.ศรชล.จังหวัด และพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๘ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เลขาธิการ ศรชล. ผอ.ศรชล.ภาค ผอ.ศรชล.จังหวัด และพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง เนื่องจากการที่ตนได้ปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจโดยสุจริตตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๙ ในการใช้อำนาจของ ศรชล. ถ้าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้สุจริต ให้ ศรชล. จัดให้ผู้นั้นได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามควรแก่กรณีตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๔๐ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่ภายในพื้นที่ที่กำหนดตามมาตรา ๒๗ วรรคสาม อาจได้รับสิทธิและค่าตอบแทนพิเศษตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่งผู้ใดเจ็บป่วย เสียชีวิต ทุพพลภาพ พิการหรือสูญเสียอวัยวะอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นนอกเหนือจากที่มีกฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๔๑ บรรดาข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามหมวดนี้ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

การดำเนินคดีใด ๆ อันเนื่องมาจากข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามหมวดนี้ให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม ทั้งนี้ ในกรณีที่ศาลจะต้องพิจารณาเพื่อใช้มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วแต่กรณี ให้ศาลเรียกพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งออกข้อกำหนด ประกาศหรือคำสั่งหรือกระทำการนั้น มาเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง รายงานหรือแสดงเหตุผล เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งใช้มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวดังกล่าวด้วย

หมวด ๕
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๒ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ ศรชล. ตามมาตรา ๒๘ (๔) หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง (๑) หรือ (๒) หรือวรรคสี่ หรือต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งได้กระทำภายในราชอาณาจักร ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๔๓ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) หรือ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่กรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการประมงหรือสิ่งแวดล้อมในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสิบล้านบาท

มาตรา ๔๔ ผู้สนับสนุนหรือได้รับผลตอบแทนจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้กระทำการดังกล่าวเป็นคนประจำเรือซึ่งมิได้เป็นเจ้าของเรือหรือผู้ควบคุมเรือ และศาลเห็นว่าเป็นการกระทำไปตามคำสั่งการของเจ้าของเรือหรือผู้ควบคุมเรือ ศาลจะไม่ลงโทษหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๕ ให้บรรดาระเบียบหรือข้อบังคับในเรื่องใดที่เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานที่ออกโดยศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมติสภาความมั่นคงแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือศูนย์อำนวยการชื่ออื่นที่อาจมีการจัดตั้งขึ้นมาทำหน้าที่แทนศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ยังคงมีผลใช้บังคับกับ ศรชล. ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับในเรื่องนั้นที่ออกโดยคณะกรรมการ คณะกรรมการบริหาร ศรชล. หรือผู้อำนวยการตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแทน

การดำเนินการออกระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้นายกรัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ซึ่งปัญหาดังกล่าวอยู่ในเขตทางทะเลอันมีลักษณะที่หลากหลายและประเทศไทยมีอำนาจอธิปไตยหรือสิทธิอธิปไตยที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลไว้ รวมทั้งมีสิทธิหน้าที่อื่นตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีพันธกรณีจะต้องปฏิบัติตามอีกด้วย อันทำให้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถใช้บังคับในเขตทางทะเลที่อยู่ภายนอกราชอาณาจักร หรืออาจไม่ครอบคลุมถึงการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่มีอยู่อย่างมากมายในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านทรัพยากร หรือด้านสิ่งแวดล้อม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีหน่วยปฏิบัติงานหลักเพื่อรับผิดชอบดำเนินการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างมีเอกภาพ บูรณาการ และประสานการปฏิบัติงานในเขตทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ผนวก ข
แบบสัมภาษณ์
เรื่อง บทบาทของ ศรชล.ในการบรรเทาสาธารณภัยทางทะเล

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พล.ร.ต.อภิชัย สมพลกรัง

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักกิจการความมั่นคง กรมยุทธการทหารเรือ

วัน/เดือน/ปีสัมภาษณ์ ๑ พ.ค.๖๒

ผู้สัมภาษณ์ พล.ร.ต.เชิงชาย ชมเชิงแพทย์ ตำแหน่ง รอง จก.สสท.ทร.

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑

๑. ปัญหานำการวิจัย

สภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลทั้ง ๒ ด้าน ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามันและช่องแคบมะละกา ส่วนทางด้านตะวันออกเป็นอ่าวไทย มีความยาวของขอบฝั่งรวมกันกว่า ๑,๕๘๐ ไมล์ ซึ่งมีเนื้อที่โดยรวมประมาณ ๓๑๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร และจากการประเมินพบว่าผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทยมีมูลค่าประมาณ ๒๔ ล้านล้านบาทต่อปี ในขณะเดียวกันก็พบว่าภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และธรรมชาติ ยังคงเกิดขึ้นเสมอ เช่น การกระทำอันเป็นโจรสลัด การค้ามนุษย์ การลักลอบขนสิ่งผิดกฎหมายและยาเสพติด การทำประมงผิดกฎหมาย อุบัติเหตุทางทะเล การก่อการร้ายทางทะเล และภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าภัยคุกคามที่เกิดขึ้นทางทะเลส่วนใหญ่มีลักษณะการเกิดเหตุข้ามพรมแดน โดยใช้ทะเลเป็นเส้นทางในการกระทำผิด (Transboundary Threats) ซึ่งรัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถรับมือได้เพียงลำพัง ดังนั้นการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเล

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของทะเล จึงได้จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือ และสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยต่างๆ ที่ปฏิบัติงานในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยมีกองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานทางทะเลอื่น ๆ อีก ๕ หน่วยงาน ได้แก่ กรมเจ้าท่า กรมประมง กรมศุลกากร กองบังคับการตำรวจน้ำ และกรมทรัพยากรทางทะเลและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การดำเนินการที่ผ่านมาตลอด ๒๐ ปี ได้พบปัญหา อุปสรรค และสิ่งท้าทายในการปฏิบัติงาน เช่น การขาดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การขาดแคลนกำลังพลและงบประมาณ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศของ ศรชล. ที่กระทำได้อย่างมีข้อจำกัด จนนำมาสู่การเสนอร่าง พ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. .... เมื่อ มี.ค.๔๘ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้

ศรชล. สามารถคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนกระทั่งสามารถประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ เมื่อ ๙ มี.ค.๖๒

จากอำนาจหน้าที่ใหม่ของ ศรชล. ในฐานะศูนย์อำนวยการฯ ตาม พ.ร.บ.ฯ นั้น จะเห็นได้ว่า การจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทะเลต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทะเลของต่างประเทศอย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง ตั้งแต่การประชุมระหว่างหน่วยงาน จนถึงการประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติในทะเล ทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในทุกด้าน จนถึงประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายในทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของ ศรชล.ด้านการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเกิดความชัดเจนและมีประสิทธิภาพในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องการศึกษาว่า ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลควรมีการเสริมสร้างและแสวงประโยชน์จากกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาประเด็นความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และบทบาทของ ศรชล. ตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒

๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๓. คำถามสัมภาษณ์

๑. ภัยคุกคามทางทะเลในส่วนที่ ศรชล. รับผิดชอบ มีรูปแบบและลักษณะเช่นไร

ศรชล. ได้จัดกลุ่มภัยคุกคามออกเป็น ๙ ด้าน ประกอบไปด้วย ๑) การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ ๒) การทำการประมงผิดกฎหมาย ๓) การค้ามนุษย์และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ๔) การลักลอบขนยาเสพติด อาวุธ และสินค้าเลี่ยงภาษีศุลกากร ๕) การลักลอบขนสินค้าสองวัตถุประสงค์ตามข้อห้ามของสหประชาชาติ ๖) เหตุการณ์ร้ายแรงทางทะเล การก่อการร้ายทางทะเลภัยพิบัติทางธรรมชาติ ๗) การใช้ประโยชน์จากทะเลที่ผิดกฎหมายและเป็นภัยต่อระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งภัยคุกคามเหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมสร้างความเสียหายให้กับผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างร้ายแรง รวมทั้งลักษณะการเกิดเหตุไม่เพียงเกิดขึ้นในน่านน้ำของประเทศไทยเท่านั้น แต่มีลักษณะการเกิดเหตุข้ามพรมแดนทางทะเลระหว่างประเทศ

๒. พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ ได้กำหนดขอบเขตอำนาจในการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ไว้อย่างไรบ้าง

หากพูดถึงการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศตาม พ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ นั้นจะไม่ได้ระบุไว้โดยตรงว่าให้มีการสร้างความร่วมมืออย่างไร แต่มีกล่าวถึงในหมวด ๔ เรื่องการปฏิบัติการและพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายกับเรือต่างชาติที่กระทำผิดตามกฎหมายที่ประเทศไทยมีเขตอำนาจ รวมถึงการมีสิทธิไล่ตามติดพันเรือต่างชาติ ซึ่งการดำเนินการจะต้องมีการประสานงานกับประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว การประสานความร่วมมือกับต่างประเทศจึงสามารถดำเนินการได้อยู่แล้ว ซึ่งไม่ขัดกับเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.ฯ สำหรับรูปแบบการดำเนินการเสริมสร้างความร่วมมือ ศรชล. เองต้องเป็นผู้กำหนด ตั้งแต่กรอบนโยบาย จนถึงแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

๓. กลไกในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศของ ศรชล. มีส่วนช่วยในการรับมือกับภัยคุกคามทางทะเลหรือไม่ อย่างไร

การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศมีส่วนสำคัญอย่างมากในการเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามด้านต่าง ๆ ซึ่ง ศรชล.ได้พยายามสร้างเครือข่ายความร่วมมือมาโดยตลอด โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมความร่วมมือระดับภูมิภาคตามกรอบอาเซียน เช่น ARF และ AMFการเข้าร่วมเป็นสมาชิก HACGAM ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือของหน่วยยามฝั่งในภูมิภาคเอเชีย การสร้างความร่วมมือระดับทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่นมาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนาม การแลกเปลี่ยนข่าวสารกับองค์กรระหว่างประเทศเช่น ReCAAP ISC เป็นต้น ซึ่งตามที่ได้กล่าวมาทำให้ ศรชล.ได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญในการจัดเตรียมกำลังเพื่อการบังคับใช้กฎหมายในทะเลได้ทันท่วงที อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติงานในลักษณะศูนย์ประสานฯ ยังมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน เช่นการขาดงบประมาณและบุคลากร ซึ่งทำให้ในการประสานงานกับต่างประเทศยังมีข้อจำกัดอยู่พอสมควร

๔. แนวทางการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศที่เหมาะสมกับ ศรชล. ภายหลังการยกระดับเป็นศูนย์อำนวยการฯ ควรเป็นอย่างไร

การสร้างความร่วมมือที่ ศรชล. ดำเนินการมีหลายรูปแบบ เช่นการประชุมระหว่างประเทศ การฝึกอบรมโดยผู้แทนหน่วยงานจากต่างประเทศ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่าน POC หรือแม้แต่การเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเสริมสร้างการตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเล อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการดำเนินการของ ศรชล. เพียงหน่วยเดียว เนื่องจากที่ผ่านมาใช้สิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณ และบุคลากร ของ ทร. โดยทั้งสิ้น ซึ่งภายหลังการยกระดับเป็นศูนย์อำนวยการฯ แล้ว ศรชล. ควรดำรงความร่วมมือที่ได้ดำเนินการขณะเป็นศูนย์ประสานฯ ไว้ และพัฒนาต่อเนื่องในลักษณะของศูนย์อำนวยการฯ โดยสิ่งสำคัญประการ

หนึ่งคือต้องมีการจัดทำโครงสร้างรองรับการปฏิบัติงานด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. นอกเหนือจากกองทัพเรือที่ทำงานสนับสนุน ศรชล. แล้ว หน่วยงานภายใต้ศรชล.อื่น ๆ สามารถส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างไรบ้าง

หน่วยงานที่จะเข้ามาปฏิบัติงานภายใต้โครงสร้างศูนย์อำนวยการฯ จะประกอบไปด้วยผู้แทนจาก กองบังคับการตำรวจน้ำ กรมเจ้าท่า กรมประมง กรมศุลกากร กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะได้รับมอบหมายความรับผิดชอบต่อภัยคุกคามที่หน่วยงานของตนเองมีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งจะได้รับมอบหมายในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือตามกรอบความร่วมมือในด้านที่ตนเองรับผิดชอบอยู่แล้วด้วยเช่นกัน เช่นกรมเจ้าท่าจะรับผิดชอบงานด้านความปลอดภัยทางทะเล ซึ่งจะได้เข้าร่วมในกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัยทางทะเลในนามของ ศรชล. สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ก็จะมีแนวทางการปฏิบัติเช่นเดียวกัน โดยจะดำเนินการภายใต้ ศรชล. เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งภายหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้พร้อมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ แล้ว บุคลากรเหล่านี้จะได้นำความรู้มาถ่ายทอดให้กับบุคลากรของ ศรชล. ด้วย หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กร ซึ่งจะทำให้บุคลากรของ ศรชล. มีความรู้ความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

แบบสัมภาษณ์
เรื่อง บทบาทของ ศรชล.ในการบรรเทาสาธารณภัยทางทะเล

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ น.อ.จุมพล นาคบัว

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองกิจการความมั่นคงทางทะเล สำนักกิจการความมั่นคง กรมยุทธการทหารเรือ

วัน/เดือน/ปีสัมภาษณ์ ๑ พ.ค.๖๒

ผู้สัมภาษณ์ พล.ร.ต.เชิงชาย ชมเชิงแพทย์ ตำแหน่ง รอง จก.สสท.ทร. นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑

๑. ปัญหานำการวิจัย

สภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลทั้ง ๒ ด้าน ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามันและช่องแคบมะละกา ส่วนทางด้านตะวันออกเป็นอ่าวไทย มีความยาวของขอบฝั่งรวมกันกว่า ๑,๕๘๐ ไมล์ ซึ่งมีเนื้อที่โดยรวมประมาณ ๓๑๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร และจากการประเมินพบว่าผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทยมีมูลค่าประมาณ ๒๔ ล้านล้านบาทต่อปี

ในขณะเดียวกันก็พบว่าภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และธรรมชาติ ยังคงเกิดขึ้นเสมอ เช่น การกระทำอันเป็นโจรสลัด การค้ามนุษย์ การลักลอบขนสิ่งผิดกฎหมายและยาเสพติด การทำประมงผิดกฎหมาย อุบัติเหตุทางทะเล การก่อการร้ายทางทะเล และภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าภัยคุกคามที่เกิดขึ้นทางทะเลส่วนใหญ่มีลักษณะการเกิดเหตุข้ามพรมแดน โดยใช้ทะเลเป็นเส้นทางในการกระทำผิด (Transboundary Threats) ซึ่งรัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถรับมือได้เพียงลำพัง ดังนั้นการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเล

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของทะเล จึงได้จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือ และสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยต่างๆ ที่ปฏิบัติงานในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยมีกองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานทางทะเลอื่น ๆ อีก ๕ หน่วยงาน ได้แก่ กรมเจ้าท่า กรมประมง กรมศุลกากร กองบังคับการตำรวจน้ำ และกรมทรัพยากรทางทะเลและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การดำเนินการที่ผ่านมาตลอด ๒๐ ปี ได้พบปัญหา อุปสรรค และสิ่งท้าทายในการปฏิบัติงาน เช่น การขาดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การขาดแคลนกำลังพลและงบประมาณ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศของ ศรชล. ที่กระทำได้อย่างมีข้อจำกัด จนนำมาสู่การเสนอร่าง พ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. .... เมื่อ มี.ค.๔๘ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้ ศรชล. สามารถคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างมีประ สิทธิภาพ จนกระทั่งสามารถประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ เมื่อ ๙ มี.ค.๖๒

จากอำนาจหน้าที่ใหม่ของ ศรชล. ในฐานะศูนย์อำนวยการฯ ตาม พ.ร.บ.ฯ นั้น จะเห็นได้ว่า การจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทะเลต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทะเลของต่างประเทศอย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง ตั้งแต่การประชุมระหว่างหน่วยงาน จนถึงการประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติในทะเล ทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในทุกด้าน จนถึงประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายในทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของ ศรชล.ด้านการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเกิดความชัดเจนและมีประสิทธิภาพในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องการศึกษาว่า ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลควรมีการเสริมสร้างและแสวงประโยชน์จากกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาประเด็นความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และบทบาทของ ศรชล. ตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒

๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๓. คำถามสัมภาษณ์

๑. ภัยคุกคามทางทะเลในส่วนที่ ศรชล. รับผิดชอบ มีรูปแบบและลักษณะเช่นไร

รูปแบบของภัยคุกคามที่ ศรชล. รับผิดชอบจะเป็นภัยคุกคามทางทะเลรูปแบบใหม่ (Non-traditional Maritime threats) ที่ไม่ได้เป็นภัยคุกคามทางทหาร เช่นการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือ การทำการประมงผิดกฎหมาย เป็นต้น ซึ่ง ศรชล. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเล โดยมีลักษณะการทำงานคล้ายหน่วยยามฝั่งของประเทศอื่น ๆ แต่มีความพิเศษตรงที่เป็นการทำงานหลายหน่วยงานหรือที่เรียกว่าสหวิชาชีพ (Interagency)

๒. พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ ได้กำหนดขอบเขตอำนาจในการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ไว้อย่างไรบ้าง

เนื้อหาของ พ.ร.บ.ฯ ได้พูดถึงขอบเขตอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายในทะเลไว้บ้าง เกี่ยวกับการไล่ตามติดพันเรือต่างชาติ และการบังคับใช้กฎหมายกับเรือต่างชาติที่กระทำความผิดในเขตอำนาจทางทะเลของประเทศไทย สำหรับแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศรองรับ พ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ นั้น ศรชล. จะเป็นผู้กำหนดเอง โดยขณะนี้ได้มีแนวความคิดที่จะกำหนดให้มีกองงานที่จะมารับผิดชอบงานด้านการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศไว้โดยตรง

๓. กลไกในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศของ ศรชล. มีส่วนช่วยในการรับมือกับภัยคุกคามทางทะเลหรือไม่ อย่างไร

การสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการได้มา ซึ่งข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงทางทะเล ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ ศรชล. จะได้นำมาวิเคราะห์และประเมินทิศทางของภัยคุกคาม รวมถึงการจัดวางกำลังทางเรือเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์จะได้มีการสั่งการกำลังทางเรือในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศไม่สามารถดำเนินการได้อย่างในทันทีทันใด จะต้องมีการดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยต้องสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกันก่อน จึงจะทำให้ประเทศที่เรามีปฏิสัมพันธ์ด้วยเกิดความสบายใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับเรา ทั้งนี้อาจจะต้องมีการจัดทำเป็น Road map ที่เป็นรูปธรรม

๔. แนวทางการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศที่เหมาะสมกับ ศรชล. ภายหลังการยกระดับเป็นศูนย์อำนวยการฯ ควรเป็นอย่างไร

การที่ ศรชล. ได้ถูกยกระดับเป็นศูนย์อำนวยการฯ ไม่ได้ทำให้รูปแบบการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปเท่าไหร่นัก เพียงแต่จะช่วยส่งเสริมให้การสร้างความร่วมมือฯ มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ทั้งเรื่องงบประมาณ และผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งต่อไปจะไม่เป็นภาระการดำเนินการของกองทัพเรือเพียงหน่วยเดียว แต่จะเป็นการดำเนินการร่วมกันทุกหน่วยงานที่จะจัดส่งบุคลากรมาปฏิบัติงานตามโครงสร้างใหม่ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาโครงสร้าง ศรชล. ที่เหมาะสม สำหรับแนวทางการสร้างความร่วมมือคิดว่าจะยังคงสานต่อความร่วมมือเดิมที่มีอยู่แล้ว แต่จะพยายามที่จะขยายความร่วมมือออกไปให้ครอบคลุมผลประโยชน์ของชาติทางทะเลไปถึง โดยพิจารณาจากเส้นทางทางเดินเรือของเรือสินค้าไทยผ่าน

๕. นอกเหนือจากกองทัพเรือที่ทำงานสนับสนุน ศรชล. แล้ว หน่วยงานภายใต้ ศรชล.อื่น ๆ สามารถส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างไรบ้าง

หน่วยงานต่าง ๆ ที่จะจัดส่งกำลังพลมาปฏิบัติงานร่วมกับ ศรชล. ภายใต้โครงสร้างใหม่ จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ โดย ศรชล. จะมอบหมายให้หน่วยต่าง ๆ จัดทำแผนการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในส่วนที่หน่วยตนเองรับผิดชอบ เมื่อได้จัดทำแล้ว ศรชล. จะได้นำมาพิจารณากำหนดแนวทางและหน่วยรับผิดชอบในภาพรวมของ ศรชล. ต่อไป

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล พลเรือตรี เชิงชาย ชมเชิงแพทย์

วัน เดือน ปีเกิด ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖

การศึกษา
โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๒
โรงเรียนนายเรือ รุ่นที่ ๗๙
หลักสูตร พรรคนาวิน
หลักสูตร เสนาธิการทหารเรือ
หลักสูตร วิทยาลัยการทัพเรือ
หลักสูตร ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ ๑๖
หลักสูตร SWO DH OPS SPEC INTL สหรัฐฯ
หลักสูตร ฝ่ายอำนวยการเรือบรรทุก บ. สเปน

ประวัติการทำงานโดยย่อ
ผู้บังคับการเรือหลวงคำรณสินธุ กองเรือฟริเกตที่ ๑ กองเรือยุทธการ
ผู้บังคับการเรือหลวงรัตนโกสินทร์ กองเรือฟริเกตที่ ๑ กองเรือยุทธการ
ผู้ช่วยทูตทหารเรือไทย ประจำกรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา
เสนาธิการกองเรือดำน้ำ กองเรือยุทธการ
รองเจ้ากรมยุทธการทหารเรือ
รองผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหารเรือ
ผู้อำนวยการสำนักกิจการความมั่นคง กรมยุทธการทหารเรือ

ตำแหน่งปัจจุบัน รองเจ้ากรมการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศทหารเรือ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของ ศรชล.

ผู้วิจัย พลเรือตรี เชิงชาย ชมเชิงแพทย์ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 61

ตำแหน่ง รองเจ้ากรมสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศทหารเรือ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลทั้ง 2 ด้าน ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามันและช่องแคบมะละกา ส่วนทางด้านตะวันออกเป็นอ่าวไทย มีความยาวของขอบฝั่งรวมกันกว่า 1,580 ไมล์ ซึ่งมีเนื้อที่โดยรวมประมาณ 314,000 ตารางกิโลเมตร และจากการประเมินพบว่าผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทยมีมูลค่าประมาณ 24 ล้านล้านบาทต่อปี ในขณะเดียวกันก็พบว่าภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และธรรมชาติ ยังคงเกิดขึ้นเสมอ เช่น การกระทำอันเป็นโจรสลัด การค้ามนุษย์ การลักลอบขนสิ่งผิดกฎหมายและยาเสพติด การทำประมงผิดกฎหมาย อุบัติเหตุทางทะเล การก่อการร้ายทางทะเล และภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าภัยคุกคามที่เกิดขึ้นทางทะเลส่วนใหญ่มีลักษณะการเกิดเหตุข้ามพรมแดน โดยใช้ทะเลเป็นเส้นทางในการกระทำผิด (Transboundary Threats) ซึ่งรัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถรับมือได้เพียงลำพัง ดังนั้นการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเล

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของทะเล จึงได้จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานงานช่วยเหลือ และสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยต่างๆ ที่ปฏิบัติงานในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยมีกองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานทางทะเลอื่น ๆ อีก 5 หน่วยงาน ได้แก่ กรมเจ้าท่า กรมประมง กรมศุลกากร กองบังคับการตำรวจน้ำ และกรมทรัพยากรทางทะเลและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การดำเนินการที่ผ่านมาตลอด 20 ปี ได้พบปัญหา อุปสรรค และสิ่งท้าทายในการปฏิบัติงาน เช่น การขาดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การขาดแคลนกำลังพลและงบประมาณ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศของ ศรชล. ที่กระทำได้อย่างมีข้อจำกัด จนนำมาสู่การเสนอร่าง พ.ร.บ.การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. .... เมื่อ มี.ค.58 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้

ศรชล. สามารถคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนกระทั่งสามารถประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ เมื่อ 12 มี.ค.62

จากอำนาจหน้าที่ใหม่ของ ศรชล. ในฐานะศูนย์อำนวยการฯ ตาม พ.ร.บ.ฯ นั้น จะเห็นได้ว่า การจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทะเลต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทะเลของต่างประเทศอย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง ตั้งแต่การประชุมระหว่างหน่วยงาน จนถึงการประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติในทะเล ทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในทุกด้าน จนถึงประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายในทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของ ศรชล.ด้านการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเกิดความชัดเจนและมีประสิทธิภาพในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องการศึกษาว่า ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลควรมีการเสริมสร้างและแสวงประโยชน์จากกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาประเด็นความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และบทบาทของ ศรชล.ตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาบทบาท ภารกิจ และหน้าที่ของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.2562 โดยเน้นการวิเคราะห์บทบาทของ ศรชล. ในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านความมั่นคง พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.2562 นำทฤษฎี แนวคิด เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับงานการรักษาความมั่นคงทางทะเลและการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของกองทัพเรือ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรับผิดชอบงานการรักษาผลประโยชน์

ของชาติทางทะเล และงานด้านความมั่นคงมาวิเคราะห์ประกอบการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ปัญหาประเด็นความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และบทบาทของ ศรชล.ตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.2562

1.1 ปัญหาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ประเด็นปัญหาในพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทยได้เป็น 3 กลุ่มปัญหาที่สำคัญและสัมพันธ์กันคือ **กลุ่มปัญหาการบริหารจัดการของรัฐ** ที่ขาดการประสานงานและบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การขาดงบประมาณ กฎหมายหลายฉบับยังมีความล้าสมัยและมีความซ้ำซ้อน **กลุ่มปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม** ที่มาจากการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างขาดความรับผิดชอบและขาดการควบคุม ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวาง ความหลากหลายทางชีวภาพลดลงอย่างรวดเร็วหรือเกิดมลพิษทางทะเล และ**กลุ่มปัญหาภัยคุกคามและอาชญากรรมข้ามชาติ** จากการที่ทะเลเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเปิด ประกอบกับการขาดประสิทธิภาพในการควบคุมทะเล ทำให้ทะเลเป็นพื้นที่ที่มีการกระทำผิดกฎหมายมาก

1.2 กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1.2.1 ความร่วมมือภายใต้กลไกอาเซียน ซึ่งเป็นการดำเนินการผ่านความร่วมมือของกระทรวงการต่างประเทศ จำนวน 2 กรอบการประชุม ได้แก่ 1) ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิค (ASEAN Regional Forum : ARF) 2) การประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียน (ASEAN Maritime Forum : AMF) และการประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค (Expanded ASEAN Maritime Forum : EAMF)

1.2.2 ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธต่อเรือในเอเชีย (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery Against Ships' in Asia; ReCAAP) โดย ศรชล. ทำหน้าที่ผู้ประสานงานหลักในการรายงาน ประสานงาน และให้การช่วยเหลือ กรณีเกิดเหตุการณ์โจรสลัดในพื้นที่เอเชีย

1.2.3 กรอบสมาคมแห่งภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Rim Association : IORA) ศรชล. เข้าร่วมในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและปลอดภัยทางทะเลในพื้นที่มหาสมุทรอินเดีย

1.2.4 กลไกความร่วมมือของหน่วยยามฝั่งและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในทะเล ศรชล. เข้าร่วมเป็นสมาชิกกรอบความร่วมมือ HACGAM ซึ่งความร่วมมือหน่วยยามฝั่งมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น โดยเริ่มมีการจัดประชุม Global Coast Guard Forum และในภูมิภาคอาเซียน ได้มีความพยายามจัดตั้งกรอบการประชุม ASEAN Coast Guard Forum

1.2.5 ความร่วมมือประชุมผู้บังคับบัญชาว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายในทะเลตามกรอบความร่วมมืออ่าวไทย (Gulf of Thailand Maritime Laws Enforcement Initiative: GoTI) เป็นกรอบความร่วมมือที่หารือประเด็นความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเลบริเวณพื้นที่อ่าวไทยและบริเวณใกล้เคียง

1.2.6 โครงการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security Initiative: MSI) เป็นความริเริ่มการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลร่วมกันระหว่างไทยและสหรัฐฯ โดย ศรชล. ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานโครงการ

1.2.7 ความร่วมมืออื่น ๆ เช่นการสร้างความร่วมมือระดับทวิภาคีกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายประเทศเพื่อนบ้าน เช่น BAKAMLA อินโดนีเซีย และ MMEA มาเลเซีย

1.3 ประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศขณะปฏิบัติงานในลักษณะศูนย์ประสานงาน ได้แก่ **การขาดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน** การดำเนินงานของ ศรชล. ที่ผ่านยังไม่มีการกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศที่ชัดเจน **การขาดแคลนบุคลากร** ซึ่งที่ผ่านมาเป็นผู้ปฏิบัติงานสองหน้าที่ มีภาระงานมาก รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศ **การขาดงบประมาณ เนื่องจาก**ใช้งบประมาณของ ทร. เป็นหลักซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความสำคัญได้อย่างครบถ้วน **การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน** ศรชล.ไม่มีสถานที่รองรับการจัดกิจกรรมการประชุม สัมมนา **การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเล ศรชล. ไม่มี**ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเลของตัวเอง ปัจจุบันใช้งานร่วมกับ ทร. **การประสานงานกับผู้ประกอบการ** ได้มีความพยายามในการดำเนินการ แต่ยังขาดความต่อเนื่อง **การประชาสัมพันธ์** การสื่อสารประชาสัมพันธ์ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง

1.4 บทบาทของ ศรชล.ตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.2562 รองรับภัยคุกคามทางทะเล

ในภาวะปกติ การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยทั่วไป ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางทะเลตามขอบเขตของกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานทางทะเลนั้น โดยในกรณีที่เกินขีดความสามารถของหน่วยงานรัฐ ไม่มีหน่วยงานรัฐใดรับผิดชอบ มีความจำเป็นต้องบูรณาการในการปฏิบัติงาน หรือมีความจำเป็นอื่น คณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล อาจกำหนดให้ ศรชล.เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชา กำกับดูแล และอำนวยการในการจัดการ

หรือแก้ไขปัญหา โดยบูรณาการขีดความสามารถของหน่วยงานทางทะเลเข้าด้วยกัน

ในภาวะไม่ปกติ คณะรัฐมนตรีจะมีมติมอบหมายให้ ศรชล. เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชา กำกับดูแล ป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง จัดการแก้ไข หรือบรรเทาปัญหาที่กระทบหรืออาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหรือกิจกรรมการทางทะเลภายในพื้นที่ และระยะเวลาที่กำหนดก็ได้

2. แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

จากการที่ ศรชล. ได้รับการยกระดับเป็น ศูนย์อำนวยการ ทำให้ประเด็นปัญหาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล กำลังได้รับการแก้ไข แต่เนื่องจากประเด็นเรื่องการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศยังไม่มีความชัดเจนมากนัก จึงได้มีการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมได้ ดังนี้

2.1 ศรชล. ควรกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และแผนงานด้านการเสริมสร้างความร่วมมือทางทะเล ให้มีความชัดเจน เพื่อที่จะใช้ในการกำหนดทิศทางการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศของ ศรชล. ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ศรชล. ควรพิจารณาจัดตั้งกองงานที่รับผิดชอบงานด้านต่างประเทศขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ได้แก่ กองความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะเข้ามาทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แผนงาน และประสานงานระหว่างประเทศ และกองคดีระหว่างประเทศทำหน้าที่ติดตามและดำเนินคดีที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร

2.3 ศรชล. ควรพัฒนาและขยายการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านระบบ MDA กับประเทศต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยเน้นพื้นที่ที่เรือสินค้าและเรือประมงของไทยเดินทางผ่าน เพื่อให้สามารถติดตามเรือ วิเคราะห์สถานการณ์ รวมทั้งการจัดกำลังให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที

2.4 ศรชล.ควรมีรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบไปด้วย 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building) 2) กิจกรรมกระชับความสัมพันธ์หน่วยงาน (Multilateral/Bilateral Meeting) 3) กิจกรรมการฝึกExercise/Training) 4) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข่าวสาร (Information Sharing)

2.5 ศรชล. ควรมีการฝึกอบรมกำลังพล เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามด้านต่าง ๆ รวมทั้งทราบถึงแนวทางและช่องทางการประสานงานระหว่างประเทศ ที่อาจต้องมีการประสานงานในการปฏิบัติงานประจำวัน

2.6 ศรชล.ภาค ควรเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นที่ทางทะเลติดกับพื้นที่ปฏิบัติการของแต่ละ ศรชล.ภาค เพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวกรองที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับ

การกระทำความผิดในทะเล อันจะนำไปสู่การจัดวางกำลังทางเรือและอากาศยานได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ศรชล. ควรขยายความร่วมมือให้ครอบคลุมประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญของการเกิดเหตุภัยคุกคามทางทะเล รวมทั้งขยายไปสู่ประเทศมหาอำนาจในระดับเอเชียที่ยังไม่มีความร่วมมือ เช่น จีน ญี่ปุ่น และ สาธารณรัฐเกาหลี ผ่านกรอบความร่วมมือระดับทวิภาคีและพหุภาคี

2. ศรชล. ควรกำหนดช่องทางในการประสานงานกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประสานงานแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเล เช่นการแลกเปลี่ยน POC การประสานงานผ่านโทรศัพท์ แฟกซ์ หรืออีเมล์ ของผู้ปฏิบัติงานใน ศยก.ศรชล. เป็นต้น

3. ศรชล. ควรแสวงประโยชน์จากการให้ความช่วยเหลือทางด้านองค์ความรู้และยุทโธปกรณ์ด้าน MDA จากประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐฯ และออสเตรเลีย ที่ได้มีการดำเนินการอยู่แล้ว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลของไทยให้มีความเป็นมืออาชีพและมีความทัดเทียมกับชาติมหาอำนาจนั้น ๆ

4. ศรชล. ควรส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ด้านภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ให้กับบุคลากรของ ศรชล. เพื่อประโยชน์ในการประสานงานกับประเทศต่าง ๆ รวมถึงควรมีการบรรจุกำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศมาปฏิบัติงานในกองความร่วมมือระหว่างประเทศ และกองคดีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นกองงานหลักในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

5. ศรชล. ควรแสดงบทบาทหลักในการเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลโดยการเสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมตามกรอบพหุภาคีที่สำคัญ เช่น HACGAM, GOTI เป็นต้น ตลอดจนสนับสนุน กต. ในการจัดประชุมตามกรอบ ARF และ AMF ซึ่งเป็นกลไกที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเลระดับภูมิภาค